YARIN

AYLIK SANAT EDEBİYAT DERGİSİ
nisan '87
68
KDV Dahil
500 TL

Demokratik Öğrenci Hareketinin Ulusal Birliği, Sorunlar ve Görevler

eylül rejimi ve rabıta... gençlik hareketi tarihinden... cumhuriyet gençlik anketi üzerine...

GORBAÇOV GLASNOST'U ANLATIYOR

YARIN OKUYUCU ANKETİ

POLİTİKA

YARIN/ Eylül Rejimi ve Rabıta 3

DEMOKRATİK GENÇLİK HAREKETİ

R.ÖNER ÖZKAN/ Demokratik Öğrenci Hareketinin Ulusal Birliği, Sorunlar ve Görevler 4

Stockholm Üniversitesi Öğrenci Birliği Başkanı **Jonas Bjelfvenstam** "Siyasi yaşamın dışında olmak toplumsal yaşamın dışında olmak demektir." 7

ÖZGÜR KAVAK/ Demokratik Öğrenci Hareketine Karşı Yeni Bir Tertip 8

GÜL BİLGİN/ Bolu'nun Yüksekokulları Cumhuriyet Gazetesi "Üniversite Gençliği Konuşuyor Anketi Üzerine **Öğrenci Derneklerinin Görüşleri** 10

ATİLLA BAHÇIVAN/ İstanbul Öğrenci Derneklerine Yönelik Operasyonun Ardından: Yasadışı cian Kim? 12

NECDET SERİN "Bu görüşmenin tek bir kelimesi bile yayınla nırsa hepinizi mahkemeye veririm." 14

DIŞ POLİTİKA

Gorbaçov Glasnost'u Anlatıyor/ Türkçesi: Nergis Algün 16

NERGİS ALGÜN/ Silahsızlanma Konusuna İki Farklı Yaklaşım ve SSCB'nin Yeni Önerisi 18

ZEKİ YÜCEL/ ABD-Ortadoğu-Türkiye

TANER GÜREL/ Portreler: Alman Göçmeni Lejyoner Alfredo Stoessner 20

GENÇLİK HAREKETİ TARİHİNDEN

EROL İNAN/ 28-29 Nisan Olayları 21

SANAT EDEBİYAT

Demokratik Alman Ressam **Ronald Paris:** "Sanatın politik yararına inanıyorum." 22

Yeni Şiirleriyle **T.Asi Balkar** 23

GENÇLİK ÜZERİNE

ÖMER B.CANATAN/ Gençlik Etkilenmeyi Aşmalı Öğrenmeye Başlamalı 24

Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu'nun Çağrısı: **Şili Gençlik Lideriyle Dayınışını**

LİSE'DEN

Eskişehir'den Bir Liseli "Çobanlar bile..."

TELEVİZYON

KORAY BİÇER/ İngilizcemizi İlerletirken 27

YARIN

Mücadelenin özü...

Bazan yolda yürürken önünüze uzanan bir yoksul eli, bazan otobüsle evinize dönerken gözlerinizin önünden geçen bir banka reklamı, bazan da bir gazete manşeti özetleyiverir Türkiye nin halini. Yıllarca dört duvar arasında kalmaya mahkum edilmiş bir dostunuz, okuldan atılmış kardeşiniz, okulda sinema bileti sattığı için cezalandırılan öğrenci derneği üyesi arkadaşınız, jandarmalar arasında yürüyen incecik bilekleri zincirli bir çocuğun gazete sayfaları arasına sıkışmış fotoğrafı... Ve Semra Hanım a kendi elleriyle cilek yediren bypass li başbakanımızın gazetelerin birinci sayfalarından düşmeyen fotoğrafları... Siz de yukarıdaki satırları okurken Türkiye nin halini anlatan daha pekçok gerçekle bütünleşiyor olmalısınız bu tabloyu.

Günümüzün baskıcı rejiminin mimarları, bu tabloyu sıcak yuvalarının duvarından indirmeye elbetteki niyetli değiller. Öyle ya, "yılların emeği, yılların birikimi" gizli bu tabloda. Evet, bu tabloyu onlar çizdi ve asti duvarlarına. İndirmek de demokrasiden yana güçlere düşüyor. Kuşkusuz bu görev pek çok zorluğu da beraberinde getiriyor. Zorlukları yinelemeyi bir yana bırakmak ve sorumluluklarımıza sahip çıkmak da şu anda yapılması gereken.

Sorumluluklarımızın en önemlisi demokrasi güçlerinin birliğidir. Bu birliğin temel kapsamı ne olmalıdır? Geniş halk yığınlarının en önde gelen ekonomik ve siyasi çıkarları için mücadele ve baskı rejimine karşı korunması birliğin başlangıç noktası ve temel kapsamı olmalıdır. Kuşkusuz, birliğin temel kapsamı yığınların geleceğe yönelik özlemleri ile içiçedir. Başka bir deyişle: temel ekonomik ve toplumsal istemler ve gelişkin bir demokrasi için verilen mücadele, sosyalizm mücadelesinin karşısına dikilemez, tam tersine bunlar sosyalizm mücadelesinin bir parçası olarak görülmelidir. Tekellere, bunların ekonomik egemenliği ve politik iktidarına karşı verilen mücadelede gerçekleştirilecek köklü demokratik dönüşümler, sosyalizmin gerekliliği bilincini geniş yığınlar arasında da yayacaktır. İşte bu gerçeklerin altı tümüyle çizilmelidir. Çünkü bu gerçeklerin ekonomik demokratik haklar mücadelesinin bugünden yarına uzanan yolunda sıkı sıkıya sahiplenilmesi gereken ilkelerdir.

Demokratik öğrenci hareketinin, sendikal mücadele platformu öğrenci derneklerinde verdiği mücadeleye de bu temelde bakıldığında görülecektir ki, demokratik öğrenci hareketi özü itibarıyla anti-faşist bir harekettir.

Tum bunları bize, demokrası mücadelesinin sarp yolları öğretti. Artık demokrasiden yana tüm güçler şu gerçeği biliyor. Durumu isteklerimize göre değil de gerçek durumu ise ona göre değerlendirmeliyiz. Bunun aksi, kitlelerin mücadelesini yönetirken politik çaresizliğe düşmekten başka birşey değildir.

Sözlerimizin başında betimlemeye çalıştığımız tabloya geçtiğimiz Mart ayı başında bir çizgi daha atıldı. Gazete kâğıdına getirilen zamla basına yönelik baskıya yeni bir halka daha eklenmiş oldu. Ancak basın, demokratik dönüşümler için üzerine düşen sorumluluğu yerine getirdiği sürece güçlenecek, güçlendikçe de baskıyı geriletecek, yokedecektir.

YARIN, tüm bu çabaların okuyucuyla paylaşılmadığında amacına ulaşamayacağını biliyor. Ve YARIN'ı, dünden bugüne, bugünden yarına uzanan bir genişlikte sizlerin eleştiri ve önerilerine açıyor. İşte elinizdeki derginin içinde bulunan "Okuyucu Anketi" bu amaçla düzenlendi. Anketimize beklediğimiz ilgiyi göstereceğinize inanıyoruz. Birlikte, daha güzel yarınlar için, sevgi ve dostlukla.

Sahibi: **SAMİ ALPTEKİN.** Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: **MUSTAFA OKAN.** Genel Yayın Yönetmeni: **TANER GÜREL.** İdari Müdür: **YALÇIN UYSAL.** İnceleme Araştırma Sorumlusu: **YASEMİN ÇONGAR.** Haberler Sorumlusu: **BEYHAN SUNAL-MUSTAFA ÜSTÜN.** İlan-Abone Bürosu: **NESRİN HOCAOĞLU.** İstanbul: **ZEKERİYA AYTEMUR** Divanyolu Hoca Rüstem Sokak Zafer Han 7/14 Cağaloğlu. İzmir: **SEVİL ÇAĞIRAN** 859. Sokak Saray İşhanı Daire No: 401 Konak. Adana: Özel Sancak İşhanı Asmakat No: 5 Dörtyolağzı. Trabzon: **HASAN TOMBAK** Maraş Caddesi Onbaşı İşhanı No: 7. İsveç: **GÜRHAN UÇKAN** Box 38045, 10064 Stockholm. F. Almanya: **MEHMET BİLGİN** Vulkan Str. 20, 4000 Düsseldorf 1. Hollanda: **RAMAZAN EKİNCİ** Postbus 392, 6040 Aj Reormond. İsviçre: **SERDAR ATAMAN** Apollo Str. 8, 8032 Zürih. Kıbrıs: **SEVGÜL ULUDAĞ** 19 Necmi Alkıran Sokak Lefkoşa. Abone Koşulları/Yurtiçi: Yıllık 4800 TL. Altı Aylık 2500 TL. Yurtdışı: 41 DM Altı Aylık 21 DM Tek Satış 5 DM. Teknik İşler/Dizgi: Bil Offset Film: Arsu Ofset. Grafik Düzenleme: Yarın. Baskı: Sanem Matbaacılık. Yönetim Yeri: Hanımeli Sokak 19/10 Sıhhiye-Ankara. Posta Çeki: 164860. Dağıtım: Etkin 5276011. İlan Koşulları/Arka Dış Kapak: Tam Sayfa: 200.000 TL, Yarım Sayfa: 125.000 TL, Çeyrek Sayfa: 70.000 TL. Arka İç Kapak: Tam Sayfa: 150.000 TL, Yarım Sayfa: 80.000 TL, Çeyrek Sayfa: 50.000 TL. İç Sayfalar: Tam Sayfa: 100.000 TL, Yarım Sayfa: 60.000 TL, Çeyrek Sayfa: 35.000 TL.

TÜSTAV
ARŞİVİ
Umur Coşkun
Bağışı

Eylül Rejimi ve Rabıta

YARIN

Geçtiğimiz Mart ayında Türkiye'nin gündemindeki en önemli olay, kuşkusuz, Batı Avrupa'daki Türk din görevlilerinin aylıklarının 1980-1985 yılları arasında B kanlar Kurulu kararı ile ve Milli Güvenlik Konseyi onayıyla Dünya İslam Birliği (RABITA) tarafından ödenmiş olduğunun ortaya çıkartılmasıdır. (Cumhuriyet Gazetesi'nin olaya ilişkin etkin çabalarını, demokrat basın adına övgüyle karşılıyoruz.) Böyle bir olayın gün yüzüne çıkmış olması, Türkiye'deki rejimin kimliğini saptanmakla kalmamıştır. Kimliği bugüne dek pek çok örnekle saptanmış olan bu iktidarın kitleler önünde ilaketliği konuma gelmeye bir adım daha yaklaştırmıştır.

Hemen iki ay öncesinde, bizzat Cumhurbaşkanlığınca başlatılan irtica tartışmasıyla yükselen laiklik söylevlerinin külleri henüz soğumadan ortaya çıkan Rabıta olayı, Eylül rejimi için bir talihsizlik örneğidir. Bu tartışmanın gündeme getirilmesiyle amaçlanan, öncelikle demokratik kamuoyunun gerek güncel, gerekse geleceğe yönelik hedeflerinden saptırılmasıydı. "İrticaya karşı birleşelim" çağrısının altında, demokratik muhalefetin Eylül rejiminin kurumlarına yaklaştırılması, böylece de rejimin soluk alması planlamyordu. Ancak bu temel tespitlerle daha o günkü tartışmalarda oyun bozulmuş. Eylül rejiminin dinci ideoloji karşısındaki iki yüzlü tavrı teşhir edilmiştir.

O günkü tartışmalarda iki yüzlülüğü teşhir eden çok sayıda örnek vardı. Dinci ideolojiye dayalı örgütlenmenin 12 Eylül ile birlikte nasıl şahlanıp yükseliş devrini yaşadığı, 12 Eylül'ün gerekçelerinden sayılan Konya Mitingi'nin sıklarının beraatı, din derslerinin zorunlu kılınması ve ayetlerle savunulan laiklik, Türk Dil Kurumu ve Tarih Kurumu'nun, Türk-İslam sentezini resmi ideoloji halinc getirme katarı alan Atatürk Yüksek Kurulu'na çevrilmesi tümüyle tartışılmaz örnekler olarak ortaya konmuştur. İşte Rabıta olayı, tüm bu örneklerin ardından, rejimin laiklikten ne anladığını bir kez daha göstermiştir.

Ancak olayın içeriği, tartışmanın boyutlarını bu kez daha da genişletmiştir. Olayın muhattapları kamuoyuna ilk açıklandığında, başta Cumhurbaşkanı olmak üzere pek çok sorumlu "olayı hatırlamadıklarını" söylemiş, neki, varolan belgeler bu açıklamaları inandırıcı olmaktan çıkarmıştır. SHP'nin tavrını biçimlendiren bu yaklaşım, Genel Sekreteri Fikri Sağlar'ın "laik Cumhuriyetin başında bulunanlara karşı millet ve devlet nezdinde güven bunalımı doğduğunu, Cumhurbaşkanının Rabıta konusunda gerçekdışı beyanda bulunmasının makamını yıprattığını, görevini kötüye kullandığını ortaya serdiğini, bu nedenle yapacağı en sorumlu hareketin bu makamı terketmek olacağını" söylemesiyle yeni bir adıma dönüşmüştür. Burada, başta Genel Başkan Erdal İnönü olmak üzere SHP'nin olay karşısındaki tepkisinin üzerinde önemle durulmalıdır. Cumhurbaşkanının ise, devletin temel ilkelerinin en önemlilerinden birini ilgilendiren bir kararı imzaladığını "anımsamaması" kamuoyunu haklı kaygılarla karşı karşıya bırakmıştır. Rabıta gelişmelerine ilişkin kendisine briefing verilen Cumhurbaşkanının olayı anımsamaması ortadayken, örneğin Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasını (SEİA) imzaladığını ilerde anımsayabileceği doğrusu kuşkuludur.

Cumhurbaşkanlığından daha sonra yapılan açıklama da ilkine göre daha "tatmin edici" değildi. Açıklamada, "o tarihteki yoğun çalışma şartları içinde konu üzerinde fazla durulmadığı" belirtilirken SHP'nin talebine değinilerek "konunun hemen iç politika tartışmalarına malzeme yapılmasının yadırgandığı" açıklanıyordu. Dahası, Cumhurbaşkanı laiklik konusundaki duyarlılığına gölge düşürme çabalarından üzüntü duyuyordu, bu gerçeği saptırmak ve görmezlikten gelmekse kimseye birşey kazandırmazdı. Oysa ortada, kabul edilmiş bir laiklik ilkesi vardır ve kazanılacak olan laiklik ilkesini sindirmiş bir kamuoyudur. Durum böyleyken, laiklik tartışması hangi haklı gerekçeyle iç politikada tartışma konusu olmaktan çıkarılmak istenmiştir? Evet, ilkiği tartışmanın tam zamanıdır.

Haklı istifa istemi, varolan muhalif platformun özelliklerine ilişkin de belirleyici ipuçları vermiştir. Özellikle DYP, takındığı tavırla, temel demokrasi istemlerine ilişkin darlığını açıkça ortaya koymuştur. DYP Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk, Rabıta olayı nedeniyle Cumhurbaşkanının eleştirilemeyeceğini, istifa isteminin "abartılmış" olduğunu söylemiştir. "Gün geldi Cumhurbaşkanını biz de tenkit ettik, seçilme biçimini tenkit ettik, ama istifaya çağırmadık" diyen Cindoruk, istemin Cumhurbaşkanının istifası istemiyle daraltılmaması gerektiğini görmezden gelmiştir. Çünkü bu istem, daha temel anlamıyla rejimin istifası istemidir.

DSP Genel Sekreteri Nuri Korkmaz konuya ilişkin verdiği soru önergesinde, "Kamuoyunu ilgilendirmiyor diye yayınlanmayan, Rabıta örgütü ile varılan anlaşmayı içeren kararnamenin ortaya çıkarılması, kamuoyunu ve devleti ne büyük boyutta ilgilendirdiğini açıkça göstermiştir. Bu noktadan hareketle 12 Eylül 1988 tarihinden günümüze dek yayımlanmamış kaç adet kararname ve karar vardır? Kararname ve kararlar hangi konuları içermektedir? Bu kararname ve kararları Resmi Gazete'nin özel sayısında ivedilikle yayınlamayı düşünüyor musunuz?" diyerek sorunu demokrasinin bir başka temel ilkesi bazında yaklaşmıştır.

Ülke çıkarlarıyla, ulusal onurumuzla oynayan Savunma ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasını (SEİA) Bakanlar Kurulu'nun dahi onayını almadan imzalayan bir iktidarın, kamuoyundan neleri gizleyebileceğini düşünmek hiç de zor değilken, gündeme gelen Rabıta örneği, sorunun dehşet verici boyutta olduğunu göstermektedir. Halkın kurulları ve açıklık demokrasi için bir ölçütse, bu örnekleri yaşayan Türkiye'de demokrasinin varlığından sözetmek elbetteki olanaksızdır.

Rabıtanın maharetli elleri bir yandan da üniversitelere uzanmış. Cumhurbaşkanı atamalı rektörlerin altına imza attığı cami projesine girişmiştir. Unutkanlık esintisi ODTÜ Rektörü Mehmet Gönlübol'u da çaşırmış, Gönlübol Rabıta tarafından finanse edilen Cami Yaptırma ve Yaşatma Derneği ile yapılan protokolün altına attığı imzayı anımsayamamıştır. Aynı rektör öğrencilerini nasıl kendi elleriyle polise temsil ettiğini, ODTÜÖD kurucu ve üyelerini odasından nasıl kovduğunu anımsamakta hiç de zorluk çekmeyecektir.

Rabıta zincirinin daha birçok halkası ve herbiri için söylenebilecek pek çok söz var. Ancak olay hiç de karışık değildir. Bugün yaşanan, tek başına demokrasinin ve düşünce özgürlüğünün ölçütü olmayan laikliğin, dinci ideolojinin demokratik muhalefete karşı zaman zaman bir çözücü, zaman zaman da bir tehdit unsuru olarak kullanılması için dengelerin nasıl oluşturulduğunu göstermiştir. Kuşkusuz, tüm bunlara hayat veren güç Eylül rejimidir. Ve yine tüm bunlar aynı rejimin eteklerinden düşürdüğü taşlardır.

Demokrasi güçleri, devrimci-demokrat, sol, sosyalist güçler bugüne dek olduğu gibi bundan sonra da böylesi gelişmelere karşı uyanık olmalıdır.

Demokratik Öğre Birliği, Sorunlar

Demokratik öğrenci hareketinin örgütlenmesinde, öğrenci derneklerinin kurulmasından sonra atılan en önemli adım, hiç kuşkusuz öğrenci derneklerinin ulusal düzeyde merkezi bir platform yaratmaları oldu. Her öğrenci derneği ve dernek kurma girişiminin temsilcilerinden oluşan ulusal platform, siyasi iktidarın keyfi ve engelleyici tutumlarına karşı, tek bir ses oluşturmanın, örgütlenme ve işleyişte deneyim ve görüş aktarmanın sağlandığı bir danışma meclisi olmakla sınırlı kalmadı. Aynı zamanda, demokratik öğrenci hareketinin ulusal düzeyde örgütlenmesi, hedef ve eylemleri konusunda karar alma yetkisini üstlendi. Ulusal öğrenci birliğine giden yolda bir ön birikim yarattı. Öğrenci Postası'nı çıkarttı. Seçilmiş yazı kurulunu, demokratik öğrenci hareketinin ve yayının yönetici organı olma görevini verdi. Öğrenci Postası, bir yandan öğrenciler arasında dernekleşmek gerektiği görüşünün yaygınlaştırılmasının, demokratik ve özerk bir üniversite isteminin yükseltilmesinin atkın bir aracı olurken, diğer yandan öğrenci derneklerinin ulusal düzeyde birliğinin simgesi oldu. Son olarak, 44. maddenin değiştirilmesine yönelik olarak alınan eylem kararı ile, dernekleşmenin tek tek birimlerde görülen bir gelişme değil, bütünsel bir hareket olduğunu kanıtladı.

Buraya kadar yazılanların bilinen şeyler olduğu ve bir tekrar niteliği taşıdığı düşünülebilir. Doğrudur. Ama, atılan her adımda geçmişin birikim ve deneyimleri yokmuşçasına, elde edilen kazanımların sağlamlaştırılması ve yetkinleştirilmesi görevi orladan kalkmışcasına davranan, platformun birliğini tehdit eden eğilimlerin varlığı, bizi kısa ve yazı konusuyla sınırlı tekrara götürmektedir.

BİRLİK DAR GRUP ÇIKARLARININ AŞILMASINI GEREKTİRİR

Yukarıda çizilen tablo, gerçeğin sadece bir bölümünü yansıtmaktadır. Alınan kararların, uygulanan yöntemlerin, gerçekleştirilen örgütlenme ve eylemlerin, sanki hiçbir karşı çıkış gözlenmeden, ortak bir ses ve bilinç ile gerçekleştirildiği gibi bir görüntü yaratmaktadır. Oysa, ileriye doğru atılan her adım yoğun tartışmaların sonunda atılabilmiş, inatçı ve körükörüne bir muhalefetin sağlam ve kararlı bir çoğunluk eliyle aşılması sonucu başarılabilmiştir.

Öğrenci derneklerinde olduğu gibi ulusal platformda da farklı görüşlerin ortaya çıkması, farklı eğilimlerin varlığı doğaldır. Ancak, bu doğallık sınırsız ve sorumsuz bir hareket alanı yaratmaz. Farklı eğilimlerin varlığı, örgütlenmenin sendikal niteliği gereği, ortak örgütlenme istek ve sorumluluğu ile işleyiş mekanizmalarına azınlıkta da, çoğunlukta da olunsa uyulmasını zorunlu kılar.

Demokratik öğrenci hareketi karşısında sorumluluklarını kavranamamasından doğan eğilim, grup çıkarlarıyla ortak örgütlenmenin çıkarlarını çakıştıramayarak, grup çıkarlarını her zaman ortak örgütlenmenin çıkarlarından önde tutarak kendini göstermektedir. Öğrenci Postası'nın çıkarılmasında ve yazı kurulunun oluşturulmasında ortak sorumluluk yüklenmek yerine "ya hep ya hiç" mantığı ile dışında kalınması, ortak sendikal yığının "gayrımeşru" ilan edilmesine kadar uzanan saldırılar yöneltilmesi, atılımlara karşı 44. madde değişikliğine yönelik ulusal eylemlere ilgisiz kalınması hep aynı antayışın ürünleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

BİRLİK ORTAK ÖRGÜTLENMENİN GÜÇLENDİRİLMESİYLE SAĞLANIR

Demokratik öğrenci hareketinin etkinliği, ulusal örgütlenmenin güçlü taban örgütlenmesine dayanmasına bağlıdır. Ulusal örgütlenmenin etkinliği ise taban örgütlenmesinin doğrudan temsilinden ve merkezi bir yapı oluşturulmasından geçmektedir. Merkezi yapının temsil gücünün zayıflatılmasına yönelik her adım, birliğin önüne engel olarak dikilecektir.

Demokratik öğrenci hareketinin yayın merkezi örgütlenmesine karşı ortaya atılan bir öneri "bölgecilik"tir. Yazı kurulunun, "özerk bölge" temsilciliklerine dayanması, yani yazı kurulu üyelerinin her bölgeye düşen kısmının o bölgedeki dernek temsilcileri tarafından seçilmesini ve bölgelerden seçilen üyelerin bir araya gelerek yazı kurulunu oluşturmasını önermektedir.

Öncelikle bölgecilik önerisi, demokratik öğrenci hareketinin dayandığı temeller olan taşra derneklerinin, ulusal platforma doğrudan katılımını engellemektedir. Bu durum, bir yanıyla taban örgütleri olan fakülte derneklerinin ulusal politikanın belirlenmesindeki katkısını sınırlayarak geniş bir tartışma ortamını ortadan kaldırmaktadır. Diğer yanıyla, politika ve kararların uygulama etkinliğini, kararların alış biçimiyle sınırlandırmasıyla zayıflatmaktadır.

Bölgecilik önerisi, üç büyük il dışındaki derneklerin ulusal platforma katılımının önünü tıkamaktadır. En yakın "bölge"ye bağlanacak olan dernekler, kendi özgün sorunlarıyla başbaşa kalma tehlikesi ile karşılaşacaklardır. 3. bölgeye parça parça bağlanmış, ama ortak, özgün çeşitli sorunları olan (özellikle başvuru yapmanın önüne diklen baskılarla karşılaşan) bu dernekler, gündeme kendi sorunlarını getirmekten uzak kalacak, özellikle ulusal politikaların oluşturulmasında geri itileceklerdir. Aynı zamanda büyük illerdeki "bölge yazı kurulu"na seçilmemiş dernekler de benzeri sorunlarla karşılaşacak, görüşlerini ancak vekilleri eliyle iletebileceklerdir.

Bölgecilik önerisi güçlü bir ulusal önderliğin oluşmasını da engellemektedir. Tüm dernek temsilcilerinin oluşturduğu bir ulusal platform yerine kendi bölgelerine karşı sorumlu "özerk" yazı kurulu binmlerinin toplanmasından oluşacak önderlik, parçaların birliğini sağlamada ve hareket üzerindeki otoritesini kurmada zayıf kalacaktır.[1]

Bugüne kadar, tüm fakülte ve üniversite öğrenci derneklerinin doğrudan katılımı, ulusal platformun ve saçilmiş yazı kurulunun merkezi bir

yapı olarak kabulünü sağlamış, ortak politikalar sağlayarak hareketin önünü açmış ve etkinliğinin artmasında önemli bir rol oynamıştır. Bugün biçimin değiştirilmesine neden olacak hiçbir yeni gelişme de yoktur. Öyleyse, katılımı sınırlayan bölgecilik önerisinin ortaya çıkış nedeni nedir? Burada da "dar" anlayışların etkisi görülmektedir. Bölgeler önerisi, demokratik öğrenci hareketinin ulusal birliğini geliştirmek, güçlendirmek yerine dar pratikçi eğilimlerin ortaya çıkmasına, ulusal hareketin birbirinden "özerk" bölgelere parçalanmasına yol açmak ve dar alanlar yaratarak, öneri sahiplerine etkinlik kurmak için bir zemin yakalama gayretinin sonucu olarak kendini göstermektedir.

BİRLİK ORTAK ÖRGÜTLENMENİN VE İŞLEYİŞİN KABULÜNDEN GEÇER

Bugün öğrenci derneklerinin ulusal düzeydeki tek platformu parçalanma tehditleri ile karşı karşıyadır. Platformu parçalayıcı gelişmelerin nedeni, ne öğrenci hareketinin izlemesi gereken politika ve taktiklerden, ne de ulusal örgütlenme biçimi konusunda farklı görüşlerden kaynaklanmaktadır. Sorun demokratik, yığınsal, sendikal tek bir öğrenci örgütlenmesinin işleyiş ve karar mekanizmalarının, dar grupçu anlayışlar nedeniyle tanınmamasından kaynaklı ortaya çıkmaktadır.

Ulusal platformun son çalışmasında birim derneklerinin temsili konusunda iki farklı görüş ortaya çıkmış ve platformun konu hakkında karar alması sonucu bir grup platform çalışmalarını terk etmiştir. Durum iki noktanın altını çizmektedir. İlk olarak platforma katılma ve işleyiş mekanizmalarının kısıtlamaların belirlenmesinin ertelenemez aciliyetidir. İkincisi ise, çalışmaların, terk etmeler biçiminde engellenmesi ve gelişmelerin sekteye uğratılmasına karşı, tehditlere boyun eğmeyen, birlikçi ortak bir anlayış ve tavrın geliştirilmesinin zorunluluğudur.

Ulusal platformda, birim derneklerinin temsil biçimi konusunda ortaya çıkan farklı önerilere gelince; ilki, baskılar fiili engellemeler nedeniyle başvurusunu yapamayan, engellenenler ile, başvurusunu yapmış derneklerin oy hakkına sahip tam temsilini, başvuru görevini yerine getirmemiş girişimlere ise, çalışmalarda söz hakkı tanınmasını ve gözlemci sıfatı ile katılmasını savunmuştur. İkincisi ise (platformu terkedenler) başvuruda bulunma, yasallık gibi kıstaslara hiçbir önem vermeyerek, başvurmamış girişimlerinde oy hakkının olmasını, ancak kendileri dışında kalan başvurusunu yapmamış İzmir'den iki dernek kurma çalışmasının temsilcilerinin oy hakkının olmamasını savunmuştur. Bilindiği gibi 7 Mart günü kötü hava koşulları dolayısıyla birçok dernek temsilcisi İzmir'e ulaşamamıştı. Platforma daimi kanları derneklerin olmadığı bir toplantıda böylesi önemli bir kararın alınması doğru olmayacağı görüşüne karşın, söz konusu eğilimler oylama konusunda ısrarlı olmuşlardır. Üstelik, başvuruda bulunmamış dernekler kendilerinin oy kullanıp, kullanamayacağı yolunda oy kullanmışlardır. Tüm bunlara karşın platformun kararı başvuruda bulunmayan girişimlerin oy kullanma hakkının olmayacağı doğrultusunda olmuştur. Sonuç; oylama yapılması konusunda ısrarlı olanlar; başvuruda bulunmamış oluşumlara kendileri hakkında karar alınacak bir oylamada oy hakkı tanıyanlar, karar istedikleri doğrulluda çıkmayınca hayretler uyandırıcı bir pişkinlikle bu kez platformu "anti-demokratik" ilan ederek terk etmişlerdir. İlk önce platformu stabilize edecek ilkesel bir yaklaşımı ortaya koyarken, ikincisi, bir yandan çifte standart uygulamanın çözümsüzlüğünü yaşarken, diğer yandan başvuruda bulunmadan da kitleselleşilebileceği, demeksiz demek çalışması yapılabileceği gibi görüşlerle tüzel kişilik konusunda ciddiyetsizliğini göstermiştir. Bir yanda dernekler platformunda oy kullanma hakkı olduğunu savunanların diğer yanda okullarında dernek başvurularını yapmamaları ve ortalarda dernek kurmak isteyenler önünde tıkaç vazifesi görmeleri ne büyük bir çelişkidir. Platformu başından beri bölmeyi amaçlayan grubun bugün geldiği nokta budur.

Karar alma belli bir sorun ya da görev konusunda netlik sağlamak demektir. Bir yanıyla birimin karar alma yetkisini tanımak, karar alma biçiminin sonuçlarını baştan kabul etmek demektir. Aksi halde karar almanın, karar için önen sunmanın bir anlamı kalmaz. Oysa platformda söz konusu eğilimin ortaya koyduğu tutum önerinin sunularak, birlik zemininin karar alma yetkisini tanıması, ardından öneri reddedilince başta kabul edilen yetkilerin tanınmamasıdır. Sonuç göstermiştir ki yalnızca sunulan öneri değil, yöntemde de tutarsızlık had safhaya ulaşmıştır.

Sorun, öğrenci hareketinin örgütlenmesinin, işleyiş ve karar alma mekanizmalarının kabul edilip edilmemesidir. Demokratik öğrenci hareketi ancak politik bir tavır içinde ortak örgütleri ve eylem birliği çerçevesinde birleşebilir, güçlenebilir. Hareket karşısında her sorumlu dernek temsilcisinden beklenen, ortak örgütlenme niyet ve isteğini açıkça belirtmek ve her türlü tehdite karşı birliğin korunmasını başa koymak olmalıdır. Birliği tehdit eden eğilimlere gelince, onlardan beklenen, ortak hareket karşısındaki yükümlülükler gereği, dar hesap anlayışlarını terkederek, ayrılmacı, birliği parçalayıcı tavırlara son vermeleridir.

BİRLİK HAREKETİN YÜKSELDİĞİ ZEMİNDE SAĞLANIR

Öğrenci derneklerinin kuruluşunu geciktiren, önemini geriye atmaya çalışan eğilimlerin varlığı dikkat çekicidir. Bu eğilim, dernek kurmanın öneminin abartıldığını iddia etmekte ve kendi durumlarına, karşılaşılan başkaları bahane göstermektedirler. Oysa aynı ilde aynı baskılar altında başvuruda bulunmuş onlarca dernek vardır.

Bugün öğrenci derneklerinin kuruluşu için başvurmamanın (kimi özel bölgeler dışında) gösterilebilecek hiçbir gerekçesi yoktur. Onlarca öğrenci derneği kurucusu örgütlenmenin acil bir gereksinim olduğundan yola çıkarak sorumluluklar üstlenip, tahmin etikleri sorunlara göğüs germesini bilmişlerdir. Varılan noktada yolların önündeki ilk engeller aşılmış, öğrenci derneklerinin sadece yasallığı değil, aynı zamanda meşruluğu konusunda mesafeler alınmışken örneklerinin bulunduğu yerlerde başvuruda bulunmamak hiçbir biçimde açıklanamaz.

Öğrenci derneği için başvuruda bulunmamak; birincisi öğrenci kitlesinin dağınıklığının sürmesi demektir. İkincisi demokratik öğrenci hareketinin yığınlar ile kurması zorunlu olan bağı erteler. Üçüncüsü, son günlerde güdümlü öğrenci örgütlenmesinin gündeme getirilmesiyle öğrenci yığınlarının tepki ve tavır alışının örgütlenememesine yolaçar. Onları güdümlü örgütlenmelerin etki alanına terkeder. Gözden ırak tutulmaması gereken bir diğer yan, demokratik öğrenci hareketinin bugün ulaştığı düzeye, sürekli yasal ve meşru bir alana tutunarak gelindiğidir. Demokratik, sendikal, yığınsal öğrenci örgütlenmesinin zeminini oluşturduğudur.

BİRLİK ORTAK ÖRGÜTLENMEYİ İLKELİ KILMAKTIR.

Demokratik öğrenci hareketi çok çeşitli gelişme evrelerinden geçerek ilerlemektedir. Taban örgütlenmin temsilcilerinden kurulan ve hareketi yön veren öğrenci derneklerin ulusal platformunun gelişkinliği, oturmuşluğu, üzerinde yükseldiği ilkeler, genel olarak hareketin gelişmesi ve karşılaştığı sorunlardan bağımsız düşünülemez. Bugün platformun biçimlenmesinde ortaya konacak ilkelerin birim derneklerinin temsil edilmelerinin biçimi sorununa, özelikle ayrışmanın konusu yapılmaya çalışıldığı dönemde yanıt verebilmesi, gelişimin evrelerinin tekrar gözden geçirilmesine ve yaşanılan evrenin sorunlarının doğru biçimde tespit edilmesine bağlıdır.

Öğrenci derneklerinin kurulması gerektiği görüşünün ortaya atılmasının ve başvuruların yapılmaya başlanmasının üzerinden daha bir yıl bile geçmeden gerek başvurmuş, gerekse başvuru hazırlığı içinde olanlar, ulusal düzeyde bir araya gelme gereksinimi duydular. Karşılaşılan sorunlar ortaktı. Öğrenci derneklerinin başvuruları rektörlük izni ya da beş kasadan bahanelerle alınmıyor, başvuru belgelerinin bir kısmı daha sonra kurucular tarafından geri çekilmesi için "ikna" süreçleri çalışılıyor, keyfilik ve gözdeği almış başını gidiyordu. Diğer yandan koşullar yedi kurucunun bir araya getirilmesi için uzun ve zorlu bir çalışmayı zorunlu kılıyordu.

Bu koşullar altında ülke düzeyinde pratik örgütlenme bazında alınacak ortak kararları tartışmak için bir araya gelen temsilcilerin, temsil niteliklerinin sınırları elbette geniş tutuldu. Ulusal platformun tüm örgütlenme girişimlerini kapsaması, sorunlara çözümler sunulması, ulusal öğrenci birliğine giden yolda sağlam temeller atılması açısından önemliydi.

İlk toplantılar döneminde de öğrenci dernekleri temsilcilerinin temsil niteliği kimi tartışmalara ve karşı koyuşlara neden olmuştu. Alınan kararlara karşı çıkan eğilimler, çalışmalara katılanların çoğunluğunu "dernek çatma parmak sayısı" olarak nitele-

nci Hareketinin Ulusal
ve Görevler

R.Öner Özkan

mekten kaçınmamışlardır. Tüm olumsuzluklarına karşın, ulusal platform birliğini, her yeni durumda dağılma tehlikesini, daha doğrusu azınlığın aynılma tehdidini içinde barındırarak korudu.

Günümüze kadar geçen sürede öğrenci dernekleri, kuruluşa ilişkin eşitsiz de olsa bir gelişme sağladılar. Fakat kimi yerlerde, öğrenci dernekleri kuruluşla ilgili hukuksal sorunlarını aşmakla kalmayıp ak kongrelerini yaparak seçilmiş yönetimlerine kavuştular. Buna karşın, sıkıyönetim bölgelerinde bulunan birimlerde ya da gerici baskıların azgınlığını koruduğu yerlerde başvurularının hemen yapılmasının önünde ciddi engeller varlıklarını korumaktadır.

Bir başka sorun, derneklerin gerek tüzel kişiliklerini kazanmış sayılmalarının önüne çıkarılan engellerden gerekse ilk yöneticilerin yetersiz çalışmalarından dolayı ortaya çıkan oluşumlardır. Dernek yönetici ve kurucularının tamamının ya da önemli bir çoğunluğunun bilinme, atılma ya da yöneticilik için gerekli yasal zorunlulukları yitirine gerekçeleriyle ve kongre yapamamanın yarattığı sıkıntı sonucu kimi birimlerde çalışmayı, tabanın seçtiği, güvendiği öğrenciler örgütlemektedir. Kimi birimlerde ise yöneticiler ile taban arasında kopukluk doğmakla, tabanın örgütlenmesi ve iradesi dernek çatısı altında değişik biçimlerde somutlanmaktadır.

Öğrenci derneklerinin ve dernek oluşumlarının ulusal platformda temsili sorunu bu değişik ve çeşitli durumlar altında ortaya çıkmaktadır. Ulusal platformda öğrenci hareketinin bütünüyle kapsanması ve işleyişin, bileşimin oluşturulması iki yönlü görev biçimini almaktadır. Temsilcilik konusunda, öncelikle, örneklerinin bulunduğu şehirlerde dernek başvurularını yapacak düzeye gelmemiş birimlerin temsilcileri, gözlemci niteliğiyle toplantıya katılmalıdır. Öğrenci hareketinin geneline karşı ve kendi birimlerindeki sorumluluklar, her birimde öğrenci derneklerinin kurulması gerekliliğini girişimcilerin önüne bir görev olarak koymaktadır.

Dernek oluşumlarının kimi birimlerde belirli bir genişliğe ulaştığı iddialarının kanıtlanması başvurularını bir an önce yapmalarıyla sağlanabilir. Demokratik öğrenci hareketinin gelişmesinin yolu da, olanak bulunan her birimde derneklerin tüzel kişiliğinin kazanılması savaşımının verilmesinden geçmiştir. Bu görev, öğrenci gençliğin örgütlenmesinin sağlanmasının zeminini yaratmak doğrultusunda olanca yakıcılığıyla kendini göstermektedir. Ulusal platform dernek girişimlerinin bulunduğu birimlerin temsilcilerini çalışmalarına katmalı, demokratik öğrenci hareketinin genel sorun ve gelişmelerinden onları bilinçli tutmalı ve çalışmalara tam oy hakkına sahip olarak katılmalarının sağlanması için dernek başvurularının bir an önce yapılması kararını almalıdır.

Dernek başvurusunu yapmış ve tüzel kişiliğini kazanmış birimlerde, yukarıda sayılan nedenlerden ötürü ortaya çıkan yönetim boşluklarını doldurmaya yönelik oluşumların durumu da bir başka sorun oluşturmaktadır. Herşeyden önce bu birimlerin varolan tüzel kişiliği kazanmış niteliğe sahip olduklarını vurgulamak gerekir. Burada anlatılan kuşkusuz her tür idari engeli aşmış derneklerde, başvurularını yapmış ve bu başvuruları alınmamış, geri çevrilmiş ya da halen çeşitli gerekçelerle özellikle 59. maddedeki rekördük tüzü nedeniyle davaları süren dernekler anlatılmaktadır. Bu yönüyle öğrenci derneği için gerekli olan girişimlerini yapmış, ama yönetim mekanizmaları tarafından sorunlu olan birimlerdir. Bu birimlerin ulusal platformda temsilinin tam oy hakkı ile yerine getirilmelerinin önünde platform düzenliliği ve olumsuluğunun sağlanması bakımından hiçbir engel olmamalıdır. Temsilcilik yetkisi konusunda birden çok temsilci ya da kurulun oluştuğu yerlerde son kararı o birimde çalışma yürüten dernek üyeleri vermelidir.

Dernek başvurusunun fiilen yapılmasının engellendiği ya da hiç bir girişim olanağının bulunmadığı bölgelerdeki demekleşme çalışmasına karşı ulusal platform ilgisiz kalamaz. Bugüne kadar derneklerin karşısına çıkartılan sayısız engel ve baskıya karşı elde ettikleri kazanımlar, ortak tavır ve hareketin sağlanması sonucu olmuştur. Bugün de çeşitli bölgelerde öne çıkartılan engellemelerin aşılmasının yolu, demokratik öğrenci hareketinin ülke düzeyindeki alacağı tavır ve göstereceği etkinlikten geçmektedir. Ulusal platform bir yandan demekleşme hareketinin karşısına dikilen her türlü engel ile mücadele ederken, diğer yanden çalışmaları ve başvuruları baskı altında tutulan girişimlerin temsilcilerini, başvurusunu yapmış derneklerin temsilcileri ile bir tutmalıdır. Öğrenci dernekleri arasındaki birlik bağlarını sıklaştırmanın, sıcak dayanışma duygusunu gerçekliğe dönüştürmenin yöntemi, başvuruları keyfi biçimde engellenen girişimlerin eşit temsil hakkının kabul edilmesidir.

Öğrenci dernekleri, ulusal platformun biçim ve işleyişini oturtmak, sürekliliğe ve geniş bir kapsayıcılığa kavuşmak için yukarıda kısaca ve başlık altında topladığımız temsilcilik sorunlarını çözüme kavuşturmak zorundadır. Öncelikle yukarıdaki sorunlar ve önerileri de tartışarak ulusal platform katılım biçimi ilkelerini saptamalı, ardından saptanan ilkeleri - sorunları olan birimleri değerlendirmekte - kullanacak bir inceleme komisyonu oluşturulmalıdır. İnceleme komisyonu platformda temsil edilen her eğilimin, temsil gücüne bakılmaksızın, eşit temsili esasına dayalı olarak kurulmalıdır. Ulusal platforma karşı sorumluluk yüklenecek inceleme komisyonu, sorunlar barındıran her birimde incelemeler yaparak, duruma ilişkin tespitlerini ve ilkelere uygun olarak önerilerini platformun onayına sunmalıdır.

Komisyonun bileşimi, aynı sonuç verileri inceleyen, aynı kişilerle görüşen ve bilgi alan, işleyişi ile, gereksiz tedirginlik ve hesap davranışların önünü alabileceği gibi komisyonun işleyişi ile ulusal platformda öğrenci sorunların tartışmasının, kararlar alınmasının önünü tıkayan temsilcilik sorununun da aşılmasına yardımcı olacaktır.

BİRLİK ORTAK SORUMLULUK YÜKLENMEYİ GEREKTİRİR

Demokratik öğrenci hareketinin önü, sorunlar ve görevlerle dolu. Hareketin sorunları aşması, görevlerini yerine getirmesi yegane gücü olan birliğinden geçmektedir. Birlik, yığınsal, demokratik, sendikal tek bir ulusal örgütlenmenin benimsenmesini gerekli kılmaktadır. Doğal olarak karar alma ve işleyiş mekanizmalarının kabulü de tek birörgütlenme çalışı altında birlikte olmanın vazgeçilmez gerekleridir.

Birlik bir iyi niyet temennisi değil, yaşamın önümüze koyduğu bir görev. Tek bir ulusal çatı altında sendikal düzeyde birlik, politik, hatta taktik anlaşmaları bile gerektirmiyor. Öğrenci hareketinin gelişmesi ve görevlerini başarabilmesi için sorumluluklar yüklenilmesini istiyor. Bu sorumlulukların karşısında da yazı kurulunda üstlenilecek olanlar yer almaktadır.

Yazı kurulunun seçilmesinden bugüne, ortak hareket etmenin önüne sürekli engeller çıkarıldı. Gerekçe olarak yazı kurulunun bileşimi gösterildi. Şimdi Eylül 86'da yaptığımız önerileri tekrar ediyor, en geniş temsil gücüne sahip bir yazı kurulu önerimizi gündeme getiriyoruz.

- Yazı kurulu, platformda bulunan tüm eğilimlerin gücü oranında temsil edilmesinden oluşsun,
- Yazı kurulu, bölgeleri kapsasın,
- Yazı Kurulu önemli birimleri kapsasın,
- Yazı kurulu, ulusal bir önderlik bilinç ve yeteneğine sahip arkadaşlardan oluşsun.

İşte önerimiz budur.

Bugüne kadar sürdürülen tartışmaların tüm olumsuzluklarına karşın, tartışmaları hâlâ dostlar arasında görüyoruz. Sendikal alanda birlikte olma zemininin, birlikte davranma yeteneğinin kaybolmadığı düşüncesindeyiz.

Ulusal platform tarafından seçilen ve ulusal platforma karşı sorumlu olan boyfesi bir yazı kurulunun oluşturulması için herkesi göreve çağırıyoruz.

(1) Daha geniş bilgi için, ne önerilerimiz ne de gerekçeleri bazında açıklanmış olan dergimizin Eylül 86 sayısındaki "Güçlü Ulusal Önderlik, Etkin Taban Örgütleri" yazısına başvurulabilir.

Caydırma

Çürütülmüş tezler'di savundukları,
Tutundukları dalsız ideoloji:
..Adları kimliklerine tepki...
Aynı mahallede büyümüştük
Ayrı sokaklarda oynamak niye
Çelişkili sorulara çelişkili yanıtlar
Arama-tarama yaparken devriye.
Usumla yıktım aramızdaki duvarı
Yüreğimle dönüştürdüm bahara.
Gül fidesi dikmeyi öğrendik
Birlikte girdiğimiz her hücreye.

Hüseyin Dilmen

Stockholm Üniversitesi Öğrenci Birliği Başkanı Jonas Bjelfvenstam

"Siyasi yaşamın dışında olmak toplumsal yaşamın dışında olmak demektir."

Söyleşi: AHMET EROL-SAFA GÜRSOY

Stockholm Üniversitesi Öğrenci Birliği Başkanı ve İsveç Öğrenci Dernekleri Birliği Yönetim Kurulu Üyesi Jonas Bjelfvenstam ile İsveç Öğrenci dernekleri üzerine bir söyleşi yaptık.

□ İsveç'te öğrencilerin örgütlenmede geçirdikleri aşamaları kısaca açıklar mısınız?

■ Önce bir konuyu belirtmek isterim. Türkiye ve İsveç arasındaki sistem özellikle bugün için çok farklıdır. Öğrencilerin örgütlenmeleri sorunu aslında politik sistem sorunudur. Demokrasi sorunudur.

Stockholm Üniversitesi Öğrenci Birliği 28 bin üyesi ile kuzey ülkeleri içinde en büyük öğrenci birliğidir. İsveç Öğrenci Dernekleri Birliği (SFS)'nin üyesidir. 1883'te kuruldu. Kuruluşunu kentin ileri gelenleri, aydınları destekledi. Uppsala ve Lund Üniversiteleri daha önce kurulmalarına karşın, bu üniversitelerdeki öğrenci dernekleri daha sonra gelişti.

İlk kurulan dernekler arkadaşlık, dostluk çerçevesinde çalışmalar yapıyorlardı. 1921'de İsveç Öğrenci Dernekleri Birliği (SFS) kuruldu. Dernek çalışmalarında bu yıldan sonra eğitim sorunları ağırlık kazanmaya başladı. Öğrenci derneklerinin oluşumunda ve çalışmalarında önemli bir biçimde baskılar yaşandı diyemeyiz. Anayasamıza göre de öğrenci derneklerinin kurulması ve geliştirilmesi zorunludur.

Öğrenci olayları olarak bir örnek gösterebiliriz. 1968 olayları olarak bilinir. Olof Palme eğitim bakanı iken eğitim reformları önerisini getirdi. Bu reform önerileri sol öğrenciler tarafından benimsenmedi. Bu öğrenciler bu nedenle öğrenci lokallerini dört gün işgal ettiler. Ayrıca öğrenci derneği yönetimini de protesto ettiler. Sonra Palme lokale gelerek öğrencilerin istemlerini ve sorunlarını dinledi. Yapılması öngörülen reformlar bir yıl ertelendi. Sorun çözümlendi. Şunu da belirtmek isterim Olof Palme Öğrenci birliği başkanlığı yapmıştı Günümüzün bakanı Lennart Bodström de öğrenci birliği başkanlığı yapmıştır.

□ Derneğinizin çalışmalarından sözeder misiniz?

■ Örgütümüz güçlü bir hizmet sektörüne sahiptir. Bu da ekonomik olarak güçlü olmasından kaynaklanıyor. Üyelerimize götürdüğümüz hizmetleri kısaca şu şekilde sayabiliriz

a- Üyelerimizin burs almalarını sağlamak,

b- Hukuki konularda ücretsiz danışman bulmak,

c- İşçi-öğrenci durumunda olanların çocuklarına yuva bulmak,

d- Eğitimini tamamladıktan sonra mesleğinde iş yapmak istiyorsa kredi bulmak,

e- Kısa vadeli krediler sağlamak (borç vermek),

f- Eğitim ve öğretim araç ve gereçlerinin ucuza mal edilmesini sağlamak,

g- Lokantalar, kantinler açarak ucuz yemek ve yiyecek sağlamak,

h- Öğrenci yurtları ve öğrenci evleri açmak suretiyle konut sorununu ucuz bir biçimde çözmek,

ı- Sportif çalışmaların araç ve gereçlerini ucuza sağlamak.

□ Eğitim politikası üzerindeki etkileriniz...?

■ Üniversitelerin yönetim kurullarında temsil ediliyoruz. Merkezi olarak da hükümet ve parlamento düzeyindeki kurullarda temsilcilerimiz vardır. Dolaylı olarak siyasi partiler ile ilişkilerimiz vardır, Ayrıca, İsveç İşçi Sendikaları Konfederasyonu (LO) ve Memur Sendikaları Konfederasyonu (TCO)'nun eğitim kurumlarında temsilcilerimiz bulunmaktadır.

İşte, temsilci olarak bulunduğumuz kurullarda görüşlerimizi doğrudan belirtiyoruz. Örneğin şimdi yeni önerilerimiz var. Bunları ilettik.

a- Üniversite kütüphanelerinin geliştirilmesi,

b- Kadın-erkek eşitliğinin öğrenciler arasında da kimi öğrenim dallarında eksiksiz uygulanması,

c- Özürlü öğrencilere ek dersler sağlayarak eğitim yardımı yapılması gibi.

□ Siyasi Partilerin gençlik örgütleriyle ilişkileriniz...?

■ Siyasi partilerin gençlik örgütleri, öğrenci derneklerinin yönetiminde vardır. Öğrenci siyasi yaşamın dışında elbette değildir. Siyasi yaşamın dışında olmak toplumsal yaşamın, gelişmelerin dışında olmak demektir. Parlamento ve parlamento dışındaki siyasi partiler üniversitedeki gençlik örgütleri aracılığı ile (partilerin gençlik örgütleri) aldıkları oy oranına göre yönetimde temsil edilirler. Şimdiki yönetim üç partinin gençlik örgütünün koalisyonundan oluşuyor. Kısaca, gençlik örgütleri olarak ilişki içindeyiz.

□ Uluslararası Dayanışma konusunda çalışmalarınızı açıklar mısınız?

Jonas Bjelfvenstam

■ Yıllık çalışma programında o yıl hangi ülkelerin öğrenci örgütleriyle dayanışma yapılacağı belirlenir, dayanışma projeleri -eğitim, maddi- yapılır ve uygulanmaya konulur. Dernek ödentilerinin bir bölümü dayanışma fonuna ayrılır. 1987 yılında Güney Afrika, El Salvador, Nikaragua gençliği ile dayanışmamız vardır. Şimdi "Güney Afrika öğrencilerinin özgürlük savaşımını destekle" kampanyasını sürdürmekteyiz.

Örgütsel olarak doğrudan dayanışmamız dışında, insan hakları ve insanlığın yaşamını ilgilendiren tüm sorunların savunmasını yapan uluslararası kuruluşlara da yardım yapmaktayız. Örneğin Uluslararası Af Örgütüne bu amaçla maddi yardım yapmaktayız. Bu maddi yardım hapsedilenlerin ailelerine, işkence görenlere ve dava giderlerinin karşılanmasına gönderilmektedir. Aynı şekilde Uluslararası Parlamento Komisyonuna da yardım fonundan verilmektedir. Bu kuruluş film, video gibi araçlarla dayanışma yapılan ülkeler hakkında kampanya yürütür. Daha bazı kuruluşları sayabiliriz.

□ Türkiye konusundaki düşündüklerinizi öğrenebilir miyiz?

■ Burada Martin Luther King'in bir sözünü belirtmek istiyorum. King, "eğer yarın dünyanın batacağını bilsem, bu akşam bir elma ağacı dikerdim" demiş.

Türkiye'de bugün demokrasi sorunu vardır. Kuşkusuz sorunlar, baskılar olacaktır. Ancak savaşım da sürecektir. Savaşım elbette demokrasi savaşımıdır

Gelecek gençliğindir. ●

Serüven

Öyle özenle düzeltiyordu ki bıyıklarını
içim sevgiyle dolu baktım
nasıl da heyecanlandı birden
tam o an yürüdü otobüs
çocuksu ve şaşkın telaşlandı
kaçıyor gibi bir serüven.

Güldeste

Toplasam bir güldesteye yazsam sevdiklerimi
küçük notlar düşsem yanlarına
- hepsi insanca yaşıyor serüvenini
ve insanca katlanıyor gerçeğine -
ne kadar güzel olurdu kimbilir
ne kadar sade.

Zerrin Taşpınar Şahin

Demokratik Öğrenci Hareketine Karşı

Yeni Bir Tertip

Özgür Kavak

"Herkes önceden izin almadan dernek kurma hakkına sahiptir." Anayasanın 33 maddesi böyle başlıyor. ANAP üyesi Balıkesir Milletvekili İsmail Day'nın TBMM Başkanlığı'na sunduğu 4 Şubat 1987 tarihli "4 Kasım 1961 tarih ve 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 59. maddesinin değiştirilmesi ve Bir Ek madde eklenmesi hakkında Kanun Teklifi"nin gerekçesi ise şöyle başlıyor: "Bilindiği gibi 2547 sayılı Kanunun 59. maddesine göre öğrenci derneklerinin kurulması ve öğrencilerin üye olabilmeleri Rektörün iznine bağlıdır." Hayır değildir. Halen yürürlükte olan Yüksek Öğretim Kanunu'nun 59. maddesine göre öğrencilerin bir derneğe üye olabilmeleri için rektör izni gerekiyor. YÖK'ün 59. maddesinde öğrenci dernekleri ile ilgili hiçbir hüküm yok. YÖK'nun 59. maddesi öğrenci dernekleri ile ilgili hiçbir hüküm yok. YÖK'nun 59. maddesinde öğrenci derneklerinin kuruluşunu Rektör iznine bağlamıyor. Öğrenci derneği kurulmasını, demokratik hakların kullanılmasını engellemek isteyen idare, sürekli olarak 59. maddeyi öğrenci derneği kuruculanın önüne çıkarıyor. Fakat Valilik ya da Emniyet Müdürlüğü dernek kurmak için Rektör izninin gerekliğini belirtmiyorlar. "Kurucu olmak için Rektör izni gerekir çünkü kurucular da üyedir." diyorlar. Valiliğin bu iddiasının yasal temelleri de çok zayıf. Kuruculanın kuruculuğunu izne bağlamak pratikte, fiilen dernek kuruculuğunu izne bağlamak oluyor. Bilindiği gibi bu da Anayasanın 33. maddesine aykırı. Anayasa dernekleşme hakkını tanıyor. 2908 sayılı Dernekler Kanunu bu hakkı düzenliyor, fiilen kısıtlıyor ve öğrenci derneklerine de özel bir yer ayırmıyor. Dernekler Kanunu, öğrenci derneklerinin hangi amaçlarla ve nasıl kurulacağını en ince ayrıntılarına kadar belirliyor. Sınırlıyor. Dernekler Kanunu'nda "öğrenci derneklerinin kurulması Rektörlük iznine bağlıdır" ya da "öğrenci derneği kurucuları Rektörden izin almak zorundadırlar" demiyor. Anayasa ve Dernekler Kanunu'ndan önce kabul edilen ve kabul edildiği dönemden dolayı Anayasaya aykırılığı iddia edilemeyen YÖK'nda ise öğrenci derneklerinden hiç söz edilmiyor. 59. madde sadece derneklere üye olmayı Rektörün iznine bağlıyor. Kaldı ki, bu konuda öğrenci derneklerinin İdare Mahkemelerinde açtığı ve kazandığı davalar, Valiliğin bu gerekçeyle öğrenci derneklerine karşı açtığı ve kaybettiği fesih davaları vardır. Tüm bu mahkeme kararları öğrenci derneklerinin iddialarını desteklıyor. Peki İsmail Bey'in "Bilindiği gibi..." diye başlayan cümlesi ne oluyor? İsmail Bey bu bilgiyi nereye dayandırıyor. Değiştirilmesini önerdiği YÖK'nun 59. maddesini okumamış olması mümkün mü? İsmail Bey TBMM'ne yanlış bilgi sunuyor.

Gerekçe 12 Eylül öncesi edebiyatıyla sürüyor. Söz konusu olan öğrenci derneklerine ilişkin bir yasal düzenleme. Normalde öğrenci dernekleri de diğer dernekler gibi 2908 sayılı Dernekler Kanunu'na tabi. Ne kılsın ki İsmail Bey yeni düzenlemeyi YÖK'nun 59. maddesini değiştirip, YÖK'na madde ekleyerek yapmak istiyor. Böylece öğrenci dernekleri dernekler için geçerli genel hukuksal mevzuattan uzaklaştırılıp, Yüksek Öğretim Kurumlarının hukuksal mevzuatı bütünleştiriliyor. Bu ANAP iktidarının Dernekler Yasası gibi demokratik yaşamı doğrudan ilgilendiren temel yasalarda değişiklik yapmama ve bunları kamuoyu önünde tartışmaya açmama politikasının bir sonucu olarak ortaya çıkıyor. Bir anlayışı daha sergiliyor, yasal mevzuatın YÖK'na bağlanması öğrenci derneklerinin öğrenci gençliğin örgütleri, bağımsız yapılar olmasına tahammül edilemediğini yüksek öğretim kurumu yapısı içinde Öğrenci İşleri biriminin bir parçası olarak algılandığını gösteriyor.

Değişikliğin YÖK'nda yapılması kuşkusuz çok anlamli. YÖK'nu Milli Güvenlik Konseyi'nin imzasını taşıyor. Anayasa koruması altına alınmış olsa da, Anayasaya göre Anayasaya aykırılığı iddia edilemese de, 2547 sayılı yasanın sayginliği çıkarıldığı dönem ve altındaki imzalarla sınırlı. Beş yıl aşkın süredir bir yasaya dayanarak sürdürülen uygulamaların ülkemizde yüksek öğrenim yaşamını, üniversiteyi ne hale soktuğu gözler önünde. 59. madde YÖK'nu çıkaranların anlayışı tüm anti-demokratikliğiyle ortaya koyuyor. Öğretim üyelerine ve öğrencilere örgütlü siyaseti yasaklıyor. Bilim kurumlarının ki temel ögesini ülkenin yargısı üzerine söz söylemekten, etkinlik göstermekten alıkoyuyor. Bununla da yetinmeyip dernekleşme hakkına da sınır koyuyor. Ancak Rektörün izni öte, Rektörün beğendiği derneklere üye olunabiliyor. Şimdi İsmail Bey yasa maddesini, (anti-demokratik) özünü, örgütlü siyasal yasağını, koruyarak, demokratik haktan kısıtlama yolunda sahip olmadığı bir işlevi, öğrenci derneklerini izne bağlaması işlevini de yükleyerek yeniden çıkarmak istiyor. ANAP'ın çoğunluğunu kullanarak 12 Eylül mantığını TBMM'ne yerleşmek istiyor. Demokrasi ve siyaset yasakçılığına TBMM'ni de ortak etmek istiyor. Bu yolda TBMM'nden Anayasaya açıkça aykırı, 33. madde ile çelişen bir yasa çıkartmasını istiyor.

Gerekçede yasanın düzen getireceği, olası karışıklığı önleyeceği ifade ediliyor. Bunun yolu olarak her üniversitede bir öğrenci derneği ve her fakülte ve yüksek okulda ise onun şubesi önerilmiş. Şunu belirtelim ki, biz öğrenci derneklerinin ortak sorunlar için ortak mücadele vermesi gerektiğine inanıyoruz. Derneklerin birliğini savunuyor ve bu birliğin en gelişkin biçimi olarak da örgütsel birliği, öğrenci derneklerinin ilçeler düzeyinde federasyon ve ülke düzeyinde konfederasyon kurmasını savunuyoruz. Bağımsız birim örgütlerini koruyan, ortak sorunlar içinde güçleri birleştiren, aşağıdan yukarı gelişen bu düzenlemenin engellenmesi, buna olanak tanınmaması, buna karşın birim örgütleri merkeze bağlayan, şube konumuna indiren bir düzenlemenin önerilmesi gerçek amacın, bir düzen getirmek değil, hareketi denetim altına almak olduğunu göstariyor.

Gerekçe "12 Eylül öncesinin koşullarından göz önüne alınarak" "12 Eylül öncesi karmaşasına dönmeden..." iladelleriyle sunuluyor ve kargaşa yaratmayacak dernek kuruluş biçimi Ek madde 16'nın 2. fıkrasında belirtiliyor: "Kurucu üyeler arasında Üniversiteye bağlı Yüksek Öğretim Kurumlarının her birinden en az bir öğrencinin bulunması zorunludur." Madde kabul edilirse öğrenci derneği kurabilmek için önce o üniversiteye bağlı tüm fakülte, yüksekokul enstitü, konservatuar ve meslek yüksek okullarından birer kurucu gerekiyor. Örnek olarak: Ankara Üniversitesi öğrencileri Ankara Üniversitesi Öğrenci Derneği kurmak isterlerse AÜ'ne bağlı tüm fakülte, yüksek okul, enstitü, konservatuar ve meslek yüksek okullarından birer kurucu bulacaklar. Yine örnek olarak AÜ İlahiyat Fakültesinden kurucu olmak isteyen öğrenci bulunamazsa, AÜ'ne bağlı SBF, Hukuk, Eğitim Bilimleri, Ziraat, Veterinerlik, DTCF, Tıp ve BYYO öğrencileri dernek kuramayacaklar (Bugün tüm bu birimlerde fakülte öğrenci dernekleri bulunuyor). Örnekleri sürdürmek mümkün; 15-20 bin öğrencisi olan bir üniversitede 200-300 öğrencisi olan bir bölümden kurucu çıkmazsa öğrenci derneği kurulamayacak. Yasa amacına hizmet ediyor, bu yasa ile öğrenci derneklerinde karşaşe olmaz çünkü bu yasa ile öğrenci derneği kurulamaz.

Varsayalım olanaksızı başarattınız, üniversitenize bağlı bir kısmı Anadolu'nun deliniklerine yayılmış tüm birimlerden birer kurucu buldunuz. Bu kez de Rektörden izin almanız gerekiyor. Olur da Rektörden izni alırsanız artık Dernekler Kanunu'nun diğer gerekçelerini yerine getirmek için Valilik ve Emniyet Müdürlükleri ile uğraşmanız, daha doğrusu iki-üç senedir sürdürdüğünüz uğraşıda yeniden başa dönmeniz gerekiyor. Bu aşamalarda adaletsizlik çok iyi bilinen tüm engelleri attırırsanız tüzel kişilik kazanıyorsunuz. (Tabi bu arada iki yıllık meslek yüksek okullarındaki kuruculanın mezun olmaması da gerekiyor.) "Rektörün ya da yetkili kılacağı bir yöneticinin gözetimi ve denetimi altında" (Ek madde 16, 7. fıkra) çalışabilirsiniz. Üniversiteye bağlı fakülte, yüksek okul, konservatuar ve meslek yüksek okullarında birer şube açabilirsiniz. Üniversitedeki tüm öğrenciler yüzlerini görmeseniz, isimlerini bilmeseniz de derneğinizin üyesi sayılıyorlar. (Yasa "tabii üyelik" getiriyor), üye olmakistemeyen öğrenciler birer dilekçeyle başvurup üyelikten çıkabiliyorlar. Böylece siz de derneğinizin müstafi tabi üyelerinin isimlerini öğrenebiliyorsunuz. Üye olma, aidat ödeme koşuluna bağlanmıyor (Ek madde 16, 4. fıkra), hiç yüzünü görmediğiniz, adını bilmediğiniz, aidat ödememiş, derneğe uğramamış tabii üyeler, nasıl yapılacağı yasada pek açık olmayan şubeler Genel Kurulu'nda gelip oy kullanabiliyorlar. Ne kadar demokratik! Gerekçeye göre "Böylece geçmişte kayıt ve aidat oyunlarına maruz kalan ve telafisi mümkün olmayan karışıklık da önlenmiş olacaktır."

Gerçekten önlenmiş olur. Rektörün izin verdiği kuruculanla, hem de değişik illere yayılmış birimlerin her birinden en az bir kurucu bularak, Valilikle Emniyeti atlatmayı başarırsanız, Rektörün veya tayin edeceği bir yöneticinin gözetimi ve denetimi altında çalışan, ayrıca Genel Kurulu'nun nasıl yapılacağı belli olmayan, "kurucu üyelik veya

dernek üyeliğinin esas, şekil ve şartları ile organların seçim usulü... Bakanlar Kurulu'nca düzenlenecek bir yönetmelikte..." (Ek madde 16, 8. fıkra) tespit edilen bir dernekte "telafisi mümkün olmayan karışıklıklar" önlenmiş olur. Önlenmeye, engellenmeye çalışılan demokrasidir, demokratik kitle örgütlenmesidir.

Yukarıda "bu yasa ile öğrenci derneği kurulamaz" demiştik. Düzeltelim. Bu yasa ile ilerici-demokrat öğrencilerin dernek kurması olanaksızdır. Ama dernek kurulur. YÖK'le ve YÖK'çü hocalarla kafa ve gönül birliği etmiş YÖK'çü öğrencilerle, onlar yeterli olmazsa (olmayabilir çünkü her birimde bu nitelikte öğrenci bulmak mümkün olmayabilir) öğrenci şebekesi verilmiş özel görevlilerle dernek kurulur. Yapılmak istenen büyük olasılıkla da budur. İlerici-demokrat öğrenciler bu yapıların içinde özerk-demokratik üniversite mücadelesini verip, nasıl gerçekleşeceği şu anda meçhul olan Genel Kurullara ağırlıklarını koyanlarsa kendilerini bir sürpriz daha bekliyor. "Öğrenci Derneklerı ve şubelerinin organları üye öğrenci tam sayısının yarıdan fazlasının oyu ile seçilir. Bu nisabı birer ay ara ile 2 Genel Kurulda temin edemeyen dernek veya şubeler kendiliğinden münfesih sayılır." (Ek madde 16, 5. fıkra) Üyelik tabii üyelik olunca üye tam sayısı da okuldaki tüm öğrenciler oluyor. 4500 öğrencisi olan bir okulda 300 öğrenci tabii üyelikten istifa ettiğine dair dilekçe yollasa, 4200 öğrenci kalıyor. 2100 kişi Genel Kurula katılsa dernek münfesih sayılıyor. 2101 kişinin katılması gerekiyor. Şube Genel Kurulu'nu 2000 kişi ile yapıp nisabı sağlayamadığı için münfesih sayılmak, varolan öğrenci derneklerinin tüm üyelerine ve yöneticilerine komik gelecektir sanırız.

Varolan öğrenci derneklerinden söz ederken belirtelim, yasa varolan öğrenci derneklerini unutmuyor. "Bu kanunun yayımı tarihi'nde Yüksek Öğretim Kurumlarında mevcut öğrenci derneklerinin tüzel kişiliği kendiliğinden sona erer." (Geçici madde 1)

Yazımıza Gerekçenin ilk cümlesi ile başladık, Gerekçenin son cümlesi ile bitirelim: "Amacımız Anayasanın 13. maddesinde ifadesini bulan şartlar içinde öğrencilerin kendi meseleleri ile meşgul olacak derneklerine sahip olmalarıdır. Kötü maksatlarla kullanılmasını önleyecek boşlukların değerli üyelerimizin katkısı ile önleneceğini ümit ediyorum." İsmail Bey, herşeye rağmen yasada boşluklar kalabileceğinden endişe ediyor. Kötü maksatla kullanılabilmesini önlemek için TBMM'nin değerli üyelerinin yardımını istiyor. Kötü maksadın ne olduğunu çıkarmak mümkün, bu yasanın maksadının ne olduğu da belli. O boşluklar demokratik haklarda gerçekleştirilen tüm anti-demokratik kısıtlamalara karşın kalan boşluklar. Toplumun ve demokrasinin hava deliklerıdir. İnsan, soluk yolu tıkandığında gırtlağına saplanan küçük bir enjektör iğnesinin deliğinden nefes alabiliyor. İnsanın yaşama tutkusu en küçük hava deliğini bile değerlendirebiliyor. Toplumumuzun demokrasi özleminin demokrasi tutkusunun en küçük boşlukların değerlendireceğine inanıyoruz. ●

Bolu'nun Meslek Yüksek Okulları

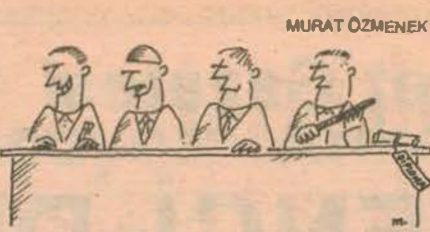

MURAT ÖZMENEK

Bolu Meslek Yüksek Okulu (BMYO); gerek kayıt uygulamaları, gerek öğretim kadrosu, gerekse, öğrencilere gösterilen "yakın ilgi" ile Bolu'nun dikkate değer Yüksek Okullarından biri.

Okula atılan ilk adımla, yani kayıtlarla başlanacak olunursa, BMYO öğrencilerince yaşanan deneyimler, bu okula kayıt yaptırmanın en az "deveye hendek atlatmak" kadar güç olduğunu gösteriyor. Kayıdın ilk aşaması, kayıt memuruna otobüs biletinin takdim edilmesi... Bu otobüs bileti, hem öğrencinin devlet bütçesine yaptığı katkının bir göstergesi olup, kayıt işlemlerini başlatırken, hem de kayıt memurunun ve akrabalarının bütçelerine çam sakızı çoban armağanı bir katkıda da bulunarak, üç yönlü bir işlev kazandırıyor. Kayıt işleminin ikinci aşaması ise; yıkıldı yıkılacak gözüyle bakılan, ancak iman gücüyle de olsa, tüm haşmetiyle ayakta durmayı başarabilen okula, zengin-fakir ayrımı gözetilmeksizin, şu an için 3500 TL tutarında olan, ancak önümüzdeki dönemlerde kendisini enflasyonunun etkilerinden kurtaramayıp, artacağı umulan, bağışın "mecburi" olarak yapılmasıyla tamamlanıyor.

Okula kayıt yaptırmaya başarabilenlerin, sınıflarını geçme başarısına erişmeleri, BMYO'da ne yazık ki, pek olağan değil. Atılmalarda birinciliği kimselere kaptırmaya niyetli görünmeyen okulun, öğrencilerince "sevgiyle" anılan öğretim görevlisi Cemil İşleyen 66 kişilik sınıfında 60 kişiyi bütünlemeye bırakırken, gerek kendi dersindeki başarısızlığın gerekse okul genelindeki başarısızlığın nedenini açıklayarak, konuyla ilgilenenleri büyük bir sıkıntıdan kurtarmıştır. Cemil İşleyen'e göre "Okuldaki hemen hemen tüm öğrenciler KATIKSIZ APTALDIR., ve bu nedenle bütünlemeye kalmaktadırlar."

Aynı zamanda Bölüm Başkanlığı görevini de yürüten Cemil İşleyen'in eşi de kendisi gibi Matematik öğretmenidir. Ancak, Cemil Bey'in derslerı, Türklerin matematik alanındaki buluşlarını yüzde 99,99'una sahip oldukları geri kalan çok cüz-i bölümünün ise yine Türkler tarafından bulunmuş olmasına rağmen gün ışığına çıkarılamadıklarından, kimi "küffar" alimlerin adıyla anıldığına dair matematikle sıkı sıkıya ilgili konuların yanısıra, dünyanın çeşitli ülkelerinde, özellikle SSCB ve Bulgaristan'da yaşayan Türklerin sorunlarına ayrılmış bulunuyor. Kazara "aptal" öğrenciler "Hocam, peki Pisagor neyin nesi" diye soracak olurlarsa, kendileri "Otur lan yerine, sen komünist misin" biçiminde misin" biçiminde kibarca uyarılıyor. Öte yandan, Cemil İşleyen Turizm, Motor, Muhasebe, İşletme ya da Orta Kademe Yöneticilik bölümlerinde okuyan öğrenciler arasında, bakkaniyetinin gereği olarak bir ayrım yapamadığından, tümönün "asli" görevlerinin, Türk alimlerine ait olduğu halde, küffarlarca üstüne yatılan buluşların gün ışığına çıkarılması olduğunu düşünüyor. Bu çıkarımın yapılabilmesi için hafta-içi derslerin, hele hele sürekli bütünlemeye kalan öğrencilere yeterli olması olacak iş olmadığından da Cumartesi günlerinde, eğer gerçek bir sporsever olan Matematik Hocasını ilgilendiren bir spor karşılaşması yoksa, ek ders yapılması kaçınılmaz hale geliyor. Ancak kimi münafık öğrenciler, Cumartesi günlerine Matematik dersi konulmasını, tarikat toplantılarından zaman bulup okulu yönetemeyen müdürün yetkililerini Cemil Bey'e devretmesiyle sözleri kanun hükmünde kararnameye dönüşen Cemil Hoca'nın istediği gün ve saatte ders yapabilecek duruma gelmiş olmasına, ve hem eşinin hem de kendisinin mesai saatlerini doldurmak istemesine bağlıyorlar. Cumartesi günleri Matematik dersinden başka İngilizce de yapılıyor. Bu arada asıl ilginç olan nokta, bu derslere Cumartesi günleri de devamın zorunlu olması.

BYMO'nun tek üniversite HOCA'sı Cemil İşleyen değil. Laik Osmanlı İmparatorluğunda yaşamayı istediğini açıkça belirtmektesakınca görmeyen İnkılap Tarihi HOCA'sı Şirin Bey'den Nurcu, Turancı eğilimli HOCA'lara dek bir çok saygıdeğer öğretim görevlisini bağrına basmış BYMO.

BMYO'nun sorunları bu kadarla da bitmiyor. Ülkemizin en soğuk kentlerinden biri olan Bolu'da BMYO öğrencileri kışın büyük bir bölümünü ciddi bir ısınma sorunuyla karşı karşıya kalarak geçirdiler. Soğuğa da aştılar en sonunda, ama, yine de kimi zayıf yapılı öğrenciler yemeklere atılan "şap"ın fazla kaçırılmasına dayanamayıp hastanelik olmaktan kurtulamadılar.

BMYO'da yaşanan ve insana "gülersiz ağlanacak halimize" dedirten türden olayların yanısıra, geçtiğimiz günlerde Bolu'nun bir başka Yüksek Okulunda, BİİYO' da geniş öğrenci kitlesince kınanan olaylara tanık olundu. Gerek "44. MADDEYE HAYIR" kampanyası sırasında dilekçeye imza toplayan, gerekse YÖK'ü ve atılmaları protesto etmek amacıyla düzenlenen açlık grevine katılan ya da grevci öğrencileri destekleyen BİİYO öğrencileri ağır cezalar aldılar.

Grevci öğrenciler 6 ay okuldan uzaklaştırma cezası alırken, bu hak arama eylemine çeşitli biçimde omuz verenler de 1 ile 3 ay arasında değişen uzaklaştırma verilerek cezalandırıldılar. 6 ay uzaklaştırma cezası alan bir öğrenciye gönderilen karar metninde, cezanın nedeni "okul içinde ve dışında açlık grevine katılmak, okul yöneticileri kasıtlı olarak meşgul etmek, basına demeç vermek, ve okulda gösteri yapmak" olarak sıralanırken; ceza alanlar arasında tek suçu grevci nişanlısına sarılmak olan bir kız öğrencinin ve "birinin adını ver, kim olursa olsun bir öğrencinin adını ver de ceza almaktan kurtul" biçiminde getirilen ispiyonculuk muhbirlik önerisini prim vermeyen bir başkasının da bulunması, olaylar zincirini daha da ilginç kılıyordu.

Bolu'da açlık grevine giden ve tümü BİİYO' da okuyan öğrencilerin yalnız uzaklaştırma ile cezalandırılması yeterli bulunmamış olacak ki, Bolu'nun üç Yüksek Okulunun yönetici ve HOCA'ları ağız birliği ederek, bu öğrencileri "köklerı dışarda mihraklardan emir alınakla" suçlamayı da ihmal etmodiler. Dahası, BİİYO öğrencileri öyle ünlendirildi ki, Eğitim Yüksek Okulunda bir HOCA, sınıfta arkadaşına ders notları veren bir oğrenciye "Ne o, İdari Bilimlerdeki arkadaşlarının verdiği bildirileri mi dağıtıyorsun?" diye sormakta tereddüt etmedi. Bu soruyu, gülerek geçiştirmekten başka yapacak bir şey bulamayan öğrenci, aynı zamanda birliklerinin d gurdıığu gücün yansımalarını almaktan duyduğu sevinci ed somutluyordu gülümseyişinde. ●

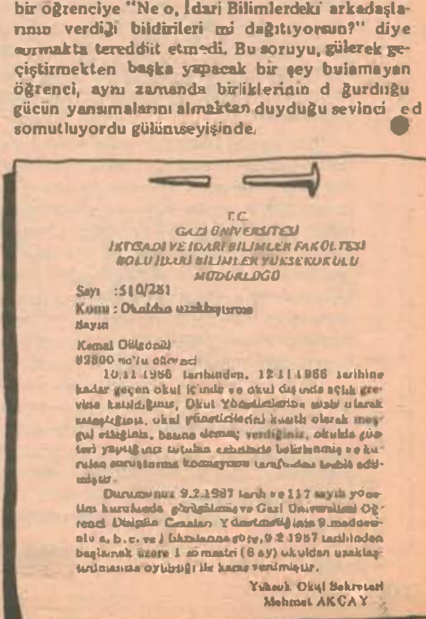
T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ
BOLU İDARİ BİLİMLER YÜKSEKOKULU
MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : 510/281

Konu : Okuldan uzaklaştırma

Sayın

Kemal [illegible]

[illegible] no'lu öğrenci

10.11.1986 tarihinden 12.11.1986 tarihine kadar geçen okul içinde ve okul dışında açlık grevine katıldığınız, Okul Yöneticilerini kasıtlı olarak [illegible] okul yöneticilerini kasıtlı olarak meşgul ettiğiniz, basına demeç verdiğiniz, okulda gösteri yaptığınız [illegible] [illegible] soruşturma komisyonu tarafından tespit edilmiştir.

Durumunuz 9.2.1987 tarih ve 117 sayılı yönetim kurulunda görüşülmüş ve Gazi Üniversitesi Öğrenci Disiplin Cezaları Yönetmeliği'nin 9. maddesi [illegible] a, b, c, ve j bentlerine göre, 9.2.1987 tarihinden başlamak üzere 1 sömestri (6 ay) okuldan uzaklaştırılmanıza oybirliği ile karar verilmiştir.

Yüksek Okul Sekreteri
Mehmet AKÇAY

Cumhuriyet Gazetesi "Üniversiteli

ÖĞRENCİ DERNEKL

Cumhuriyet gazetesi genel yayın müdürlüğüne,
Gazetenizin veri araştırma A.Ş. ile işbirliği içinde gerçekleştirdiği, *"ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİ KONUŞUYOR"* isimli araştırmayı ilgiyle izledik. Üniversitegençliğinin sorunlarını, Üniversiteye bakışını ve kültürel, siyasal eğilimlerini konu alan böylesi bir çalışmanın, kimi gerçeklerin ortaya çıkartılması, kavranması açısından yararlı olduğuna kuşku duymuyoruz. Bu çalışma için gazetenizi ve sizin aracılığınızla Veri araştırma A.Ş.'ni kutlamak isteriz.

Bu tür bir çalışmanın, yapılan anketlerin ortaya koyduğu sayılar ve oranların yoruma yer vermeksizin yayınlanmasıyla sınırlı olamayacağı açıktır. Anketlerin ortaya çıkardığı sayılar ve oranların, içinde bulunulan koşullarla bağlantısının kurulması ve anlamlarının yorumlanması, bu sayı ve oranların kendisinden çok daha önemlidir. Nitekim gazeteniz de bu gerçekten hareketle kuru tablolar sunmakla yetinememiş kaçınılmaz olarak tablolarını doğrudan veya dolaylı yorumlanması yoluyla okuyucuyu aydınlatmayı gözetmiştir. Söz konusu doğrudan veya dolaylı yorumların, kamuoyunun konuya ilişkin düşüncelerini şekillendirmekteki gücü ise yadsınamaz. Bu yorumlar isabetli ve gerçekçi olduğu ölçüde olumlu bir aydınlatma işlevi görecektir. Ancak bunun tersi de doğrudur. Yorumlardaki eksiklik ve yanlışlıklar da çalışmanın bütünlüğü gölgeleyebilecek olumsuz sonuçlar yaratabilir.

Bizler bu bakış açısından hareketle, çalışmanın yanlış anlaşılmaya yol açabilecek kimi yorumlarına ilişkin görüşlerimizi açıklamayı zorunlu görüyoruz.

Araştırmanın, öğrencilerin öğrenci derneklerine ilişkin düşüncelerini konu alan bölümünde yer alan kimi değerlendirmelerin, anket sonuçlarının gerçek anlamına yansımadığını düşünüyoruz. Konunun ayrıca öğrenci dernekleri olarak doğrudan varlığımızı ve çabalarımızı ilgilendiriyor olması, görüşlerimizi iletmeyi ve gözden kaçan kimi gerçeklerin altını çizmemizi kaçınılmaz bir görev durumuna getirmektedir.

Söz konusu bölümdeki anket sonuçlarını kısaca hatırlayalım. Derneklere üye olanlar % 7, olmak isteyenler % 41, üye olmayı düşünmeyenler ise % 52 olarak gözükülüyor. Tablo kabaca böyle. Söz konusu tablonun gazetede yer alan yorumuna gelince; öncelikle bu tablo henüz yayınlanmadan bir gün önce, ertesi günkü bölümün başlığı şöyle duyurulmuştu: *Çoğunluk öğrenci derneklerine üye olmak istemiyor.* Bu başlığın başlı başına bir yorum ve yönlendirmeyi içerdiğini sanırız herkes kabul edecektir. Oysa tablonun ortaya koyduğu gerçek bu değildir. % 52 oranını çoğunluk olarak nitelemek (araştırmanın diğer bölümlerinde benzer oranların "yaklaşık yarı" kavramıyla nitelendirildiği düşünülecek olursa) yanıltıcıdır. Ortaya çıkan % 52 oranını çoğunluk istemiyor biçiminde yorumlamak, okuyucunun derneklerle ilişkin olumlu bakan % 48 oranının önemini ve değerini kavramasını güçleştirmektedir. Oysa daha sonra değineceğimiz gerçeklerle birlikte düşünüldüğünde, % 48 oranının hiç de sanıldığı gibi önemsiz olmadığı anlaşılacaktır. Söz konusu başlığın, ilgili bölümün yayınlandığı 2 Mart 1987 tarihli gazetede düzeltilmesi ve yerine *"ÖĞRENCİLERDE DERNEK KORKUSU"* başlığının kullanılması kuşkusuz daha gerçekçi bir bakışı ifade etmektedir.

Ancak başlıklardan daha önemli ve çarpıcı olanı, metin içindeki değerlendirmeler ve *"SONUÇLARI YORUMLADILAR"* bölümünde üniversiteli beş arkadaşın yaptıkları yorumlardır. Söz konusu yorumlarda, söylenen ve söylenmeyenlerle birlikte ortaya çıkan sonuç şudur: 1. Öğrenci dernekleri, öğrencilerin çok küçük bir bölümünü örgütlemişlerdir. 2. Üye olmak isteyen önemli bir kesimi ise örgütleyebilecek aktiviteden yoksundurlar. 3. Bu tablo olumsuzdur. Bu olumsuz tablonun iki nedeni vardır.

1. Derneklerin işlevinden sapması. 2. 12 Eylül öncesi öğrenci derneklerinin kafalarda bıraktığı olumsuz izler.

Gerçekten sayıların dili bu mudur?

Bizce tablodan çıkan sonuç bu değildir. Bu yorumlar içinde bulunduğumuz döneme damgasını vuran en temel gerçeği, 12 Eylül olgusunu inanılmaz bir biçimde görmezlikten gelmektedir.

12 Eylül'ün yarattığı yılgınlık ve korku en başa oturtulmadan, kitlelerde yaratılan bireysel kurtulma, bireysel davranma hayalleri göz önüne alınmadan ve bunlara mevcut iktidarın keyfi baskıcı politikaları eklenmeden, günümüz Türkiyesinin hiç bir gerçeği kavranamaz. Neden % 7 üye? Neden istekli % 41 hâlâ örgütsüz? Neden % 52 derneklere üye olmayı düşünmüyor? Bu sorulara 12 Eylül gerçeğini bir yana bırakarak yanıt aramak mümkün değildir. Sadece nedenleri değil, bu sayıların gerçek değerini de kavramak mümkün değildir.

Bu sayılar yorumlanırken, öğrenci gençliğin son iki yıldır canalanan örgütlenmeöykûsünü yitirmemek gerekir. Araştırmanın söz konusu bölümünün gazetede yayınlandığı gün, aynı sayfada son iki sütunda *"ARAŞTIRMANIN İBRET VERİCİ ÖYKÜSÜ"* başlığı altında Sezgin Tüzün imzalı bir de yazı yer almıştır. Bu yazı, araştırmanın karşılaştığı zorluklardan engellerden anlatıyordu. Bizler bilimsel bir çalışmanın karşısına çıkartılan bu engelleri şiddetle kınıyoruz. Ancak şunu da belirtmeliyiz, bizler öğrenci dernekleri temsilcileri olarak bu yazıda anlatılan olayları hiç de şaşırtıcı bulmadık. Çünkü biz bu engellemelerin binbir çeşidiyle, çok daha ağırlarıyla 2 yıldır mücadele ediyoruz. Bizler için asıl şaşırtıcı olan araştırmanın ibret verici öyküsünü yaşayan bir araştırmacının ve bunu yayınlayan gazetenin, derneklerin ibret verici öyküsünü hesaba katmamış olmasıdır. Daha da önemlisi, sonuçların yorumlanmasında konuyla doğrudan ilgili olduklarından hiç bir dernek kurucusu veya yöneticisinin görüşlerini almamış olmalarıdır.

Bizler bu güne kadar karşılaştığımız güçlükleri ve içinde bulunduğumuz koşulları eksiksiz anlatmaya çalışmayacağız. Çünkü tüm ayrıntılara sayfalar yetmez. Ancak değineceğimiz bazı gerçekler sayıların gerçek dilini aydınlatacaktır, buna inanıyoruz.

Bugün üniversite gençliğinin en yoğun olduğu Ankara ve İstanbul'da 40'tan fazla dernekleşme çakışması vardır. Bu iki ilimizden özellikle İstanbul'daki derneklerin çoğunluğu iki senedir henüz tüzel kişilik kazanabilmiş değildir. Tüzel kişilik kazanabilmiş olanların hepsi şu anda mahkemelik. Üniversite yönetimlerinin veya valiliklerin çıkardığı yasa dışı engelleri aşmak için idare mahkemelerinde haklarını savunmaktadırlar. Ve her iki ilimizde de Kongre'sini yapabilmiş dernek henüz yoktur. Bu durumun tek sorumlusu akla hayale gelmeyen engeller çıkartan yetkilerini kötüye kullanan idaredir.

ODTÜ derneği bundan yaklaşık bir buçuk sene evvel kuruldu ve ilk ay içinde 1000'e yakın üye kazandı. Rektör derneği yasadışı ilan etti ve Valilik derneğin kapatılması için mahkemeye başvurdu. Bu dava henüz bir hafta

Gençlik Konuşuyor'' Anketi Üzerine

ERİNİN GÖRÜŞLERİ

önce dernek lehine sonuçlanmıştır. Şu anda ise lüzükle ilgili olarak derneğin açtığı dava idare mahkemesinde sürmektedir. Olanlar bununla sınırlı değildir. ODTÜ rektörü tüm dernek üyelerine yazı yazmış dernek yöneticilerinin amaç dışı çalışma yürüttüğünü belirtmiş ve üyeliğe izin vermediğini ilan etmiştir. ODTÜ yalnızca bir örnektir. İlk ay içinde 1000 üye kazanan, iki senedir mahkemelerde uğraşan, yöneticilerine ceza kesilen, üyelerine göz dağı verilen, sıradan bir örnek...

Daha neler mi oldu? Sinema bileti satan SBF derneğinin tüm yöneticileri 1 ay okuldan uzaklaştırıldı. Bolu'da açlık grevine katılan öğrenciler 6 ay okuldan uzaklaştırıldı. Okuldan uzaklaştırma cezası alanlar arasında açlık grevine katılmayan fakat katılmış olan eşkek arkadaşına sanılan bir kız öğrenci de var. Derneklerin çoğunluğunun kararıyla çıkarılan ve öğrenci sorunlarını tartışan *ÖĞRENCİ POSTASI* adlı derginin hepsi dernek yöneticisi olan yayın kurulunun tüm üyeleri gözaltına alındı ve bu arkadaşlar işkence gördü.

Dernek kurmak suç. Sinema bileti satmak suç. Dergi çıkarmak suç. Dergi bulundurmak suç. Yasal yürüyüş yapmak suç. Açlık grevi yapmak suç. Dilekçe yollamak suç. Bunlar yasalarda suç değil, kafalarda suç. Cezası okuldan atılmak uzaklaştırılmak, göz altına alınmak, işkence görmek.

Bugün toplumuna ilgili her yaştan ve kesimden yurttaş yukarıda anlattıklarımızın rastgele seçilmiş birkaç örnek olduğunu ve hiç bir abartma olmadığını kuşkusuz bilmektedir. O halde şimdi yeniden sormak gerekir, neden % 7 üye, neden istekli % 41 örgütsüz, neden % 52 derneklerden uzak duruyor. Ve herkesin gözü önünde olup biten bunca baskıya rağmen derneklerin yaygınlaşmasına olumlu bakan % 48 oranı küçümsenebilir mi?

Bu gerçekler yok sayılıp derneklerin bugünkü darbağı, onların işlevinden saptığına bağlanırsa gerçekçilikten çok uzaklara düşülür.

Dernekler işlevinden saptırılmıştır. Dernekler üniversite öğrencisinin somut sorunlarını çözmek için yola çıkmışlardır ve bu amaçlarına sıkı sıkıya bağlıdırlar. Kültürel etkinlikler yürütmeye çalışmak, şenlikler düzenlemek, tiyatroya gitmek, sinema bileti satmak, atılmalara karşı somut bir yasa önerisiyle çıkarak 44. maddenin değiştirilmesini talep etmek ve bu çalışmalar yüzünden işkenceye uğrayan arkadaşlarını savunmak, işkenceyi protesto etmek, evet bu çalışmaların hangısı amaç dışıdır? Hangisi işlevinden saptırmadır?

Dernekler bugün bültenler çıkarmaya çalışıyor, ulusal çapta seslerini duyuracak dergi çalışması yürütüyorlar. Ülke düzeyinde güçlerini birleştirmek için olanca baskıyı göğüsüyorlar. Ve sonuç olarak daha geniş kitleler tüm olumsuz koşullara karşı kendi çabalarının altında kazanmaya çalışıyorlar.

Unutmamak gerekir ki daha bir yıl öncesine kadar dernekler kendi üzerine uygulanan baskılar sonucu yedi kurucuyu tamamlamakta büyük güçlükler çekmekte idiler. Bugün, buna rağmen % 7'lik bir oranı örgütleyebilmiş olmasına, % 41'lik bir oranın derneklere üye olmak istemesine biz olumlu bir gözle bakıyoruz.

Bizler elbette yöntemlerimizin kusursuz olduğunu öne sürmüyoruz. Aramızda yürütlüğümüz kimi tartışmalar yanlış anlaşılıyor olabilir. Yetersizliklerimiz, acemiliklerimiz olabilir. Bütün bunların tartışılması ve olumlu eleştiriler bizi güçlendirecektir. Bu tür eleştirilere elbette açığız. Ancak derneklerin sorunlarını ele alırken bu sorunları yaratan faktörleri gerçek ağırlıklarına uygun bir sıraya koymalıyız. 12 Eylül olayını bir yana bırakıp dernekleri eleştirir, bütün sorunları derneklerin eksikliklerine bağlarsak büyük haksızlık etmiş oluruz.

Sonuçta derneklerin kimi eksikliklerini de aşacak olan öğrenci yığınlarıdır. Dernekler onlarındır. Dolayısıyla attığımız her adımda her çalışmada yığınların derneklerine sahip çıkmasını teşvik etmeli, buna çok özen göstermeliyiz. Bu bizim olduğu kadar aydınıyla, basınıyla tüm demokrat unsurların görevidir.

İşlevinden saptırma değerlendirmesine karşı son bir söz daha söylemek isteriz. Kitlelerin politika yapmasını suç sayan iktidar bu şantajı sıkça kullanmaktadır. Bizler soruna iktidarın gözlüğüyle bakmıyoruz. Elbette demokratik kitle örgütleri ve bu arada öğrenci dernekleri siyasi parti değildirler. Ama onlar politikaya bütünüyle ilgisiz kalamazlar. Çünkü hiçbir toplumsal kesimin herhangi bir güncel sorunu gösterilemez ki politikadan bağımsız olsun. Bugün ülkemizdeki üniversite yapısını, eğitim sorunlarını iktidarın genel yapısından bağımsız düşünmek mümkün müdür? O halde bugün yasalarca suç sayılırsa da bizim talebimiz tüm demokratik kitle örgütlerinin gerçek işlevlerinden kesinlikle uzaklaşmadan tam tersine işlevlerini daha iyi yerine getirebilmenin bir koşulu olarak politik sürece ağırlıklarını koyabilmelerinin sağlanmasıdır. Toplumumuzdaki herkes, yalnızca politikacılar, yalnızca zaman zaman görüldüğü gibi askerler, yalnızca büyük holdingler değil ama işçi sendikaları, öğrenci örgütleri ve tüm toplumsal kesimler toplumun genel sorunlarıyla yani politikayla ilgilenebilmelidirler. Bu vazgeçilemez bir yurttaşlık hakkıdır. Daha da ötesi görevdir.

Politikadan korkutulmuş uzaklaştırılmış bir gençliğe ülkesinin geleceğini teslim etmek düşüncesi delilikir. Ya da, kof bir demagoji...

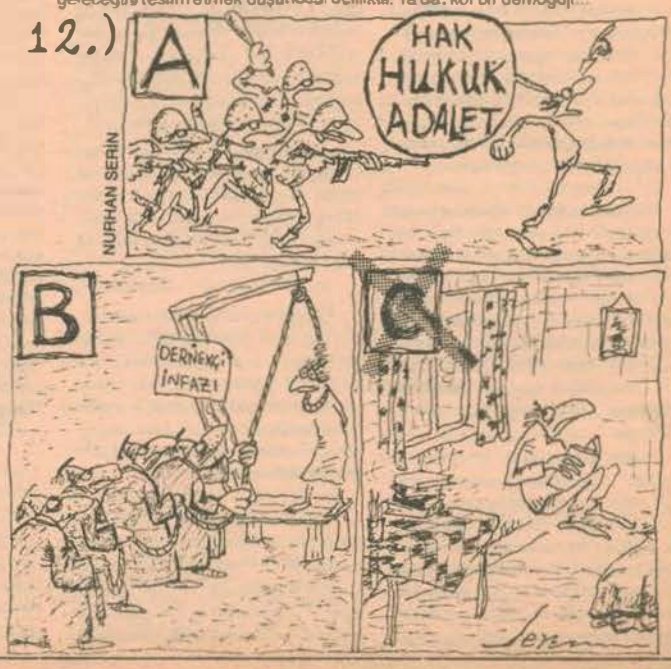

MURAT ÖZMENEK

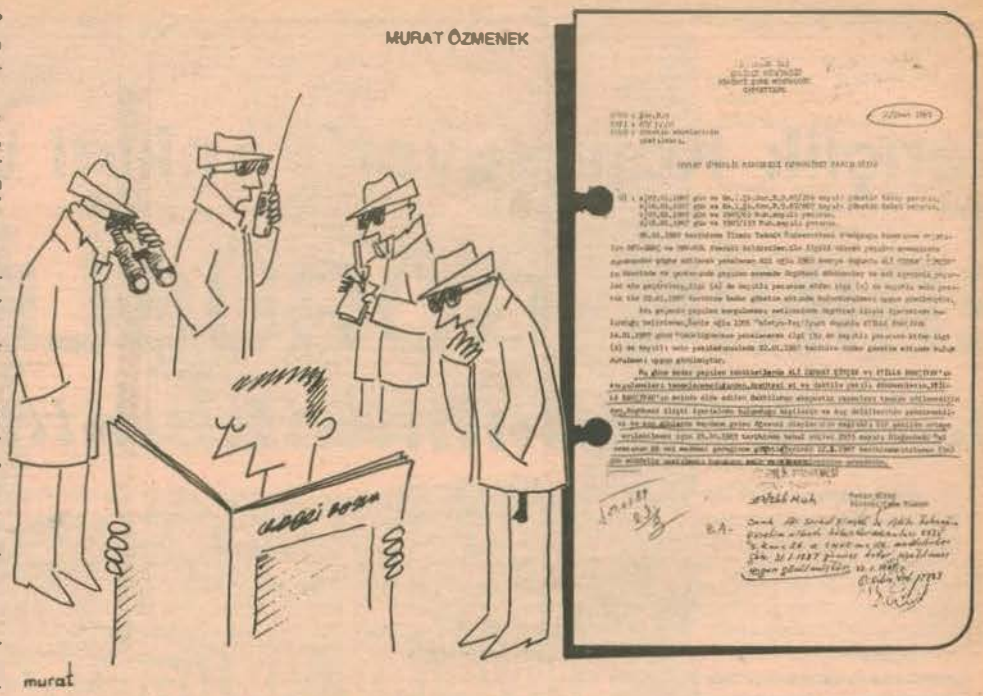

İstanbul Öğrenci Derneklerine Yönelik Operasyonun Ardından

Yasadışı Olan Kim?

Atilla Bahçıvan

"BİR DAHA YAŞANMAMASI" dileğiyle başlayan ya da biten nice yazılar yazıldı, nice çizgiler çizildi, nice sözler söylendi.

Bir dönemin suçu sayılan gençlerin, aydınların, demokratların, devrimcilerin yaşamak zorunda bırakıldıkları, onlara "müstehak" görülen bir süreçti "bir daha yaşanmaması" dilenen.

Zaman zaman geri planda kalsa da Türkiye'nin gündeminden hiç düşmeyen, her zaman tartışılan, konuşulan ve hepsinden önemlisi **kesintisiz yaşanmaya devam eden** bir süreçti.

Bu savlar için, kökü dışarda mihrakların "devletimizin itibarını sarsmak, cumhuriyetimizin temel nizamını bozmak için" attıkları **iftiralar**, "**maksadı söyletenler**" deniliyordu, onca tanığa, raporlara rağmen.

"Bana ispat edin", "kanıtın var mı?" deniliyordu bana işkence yapıldı diyen öğrenciye "**içişleri bakanı**" tarafından. "Bunlar yurt dışında sol örgütlerin iddialarını" diyordu bakan ve atkasından da itiraf ediyordu; "**kendini bilmeyen binlerce memurumuz var**" ve suç, bu insanlığın yüz karası suç, "kendini bilmez memurlarım" üzerine atılıyordu. Ancak eminde çalışanların "kendini bilmez" tutumlarından sorumlu olmayan bir üst, bir amir, dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir sisteminde görülmemişti. Nitekim Yargıtay da bu görüşteydi. **"İŞKENCEDEN DEVLET SORUMLUDUR!" haksız olarak tutuklananların tazminat talebi haklıdır."**

Ve işkenceler, haksız gözaltına almalar sürüyordu, sürüyor.

Bu haksız gözaltılar ve işkenceler zincirinin, 1986 Kasımından itibaren Demokratik öğrenci hareketinin yayın organı **Öğrenci Postası**'nı ve öğrenci derneklerini de içine alıyordu. Yürütülen bu "operasyon"ların, öğrenci derneklerine yönelik olmadığı israrla dile getiriliyordu. Öğrenci derneği temsilcilerince "gözaltıların haksız olduğu" söylendiğinde, her şeyin **yasal olduğu, yasalar çerçevesinde** yapıldığı iddia ediliyordu.

Gözaltına alınan öğrenci derneği yöneticileri, 25 güne varan süreler içinde yasal çerçevede gözaltında tutuluyordu. Öyle ya "**minareyi çalan kılıfını hazırlar**", tüm haksızlıklar da yasal kılıflar uydurularak, **haklılaştırılıyordu.** Nasıl olsa kamuoyu da operasyonun "demokratik öğrenci derneklerine yönelik olmayıp, **yasadışı örgütlere** yönelik olduğuna" ikna edilmişti.

1961 Anayasasının 30. maddesindeki "...(sanıklar) Kanunun açıkça belli ettiği hallerde, toplu olarak işlenen suçlarda ve genelikle savaş veya sıkıyönetim halinde, kanunlarda gösterilen süre içinde hakim önüne çıkarılır. bu süre onbeş günü geçemez", hükmü ve 1982 Anayasasının 19. maddesinde "...toplu olarak işlenen suçlarda en geç on beş gün içinde hakim önüne çıkarılır... bu süreler olağanüstü hal, sıkıyönetim ve savaş hallerinde uzatılabilir." şeklindeki düzenleme ile onbeş günün üzerindeki gözaltı sürelerine de izin veriliyordu.

Cumhuriyet savcıları da emniyet tarafından talep edilen gözaltında tutma ve gözaltında tutma süresini uzatma istekleri, gerekli araştırmayı yapmadan hemen uygun bularak onaylıyordu.

Ancak bu muntazam mekanizma hep aynı mükemmellikle işlemiyor, bazen "hata" yapabiliyordu. İşte bu "küçük hatalardan" biriyle, devlet görevlilerinin gözaltı süresinin uzatılması konusundaki tutumları ve öğrenci derneklerine bakış açıları **bir kez daha** belgelendi.

İstanbul'da 6 Ocak 1987 tarihinde **Öğrenci Postası** dergisi sahibi ve İTÜMFÖD başkanı olan Serhat Şimşek'in gözaltına alınması ile başlayıp 7 öğrencinin daha gözaltına alınması ile devam eden ve 25 gün sonra, 31 Ocakta Devlet Güvenlik Mahkemesinde biten operasyon sonucunda emniyet tarafından hazırlanan dosya, bazı gerçekleri belgeleri ile göz önüne seriyordu. Bu dosyada, öğrenciler üzerinde bulunan Yarın, **Öğrenci Postası, Yeni Çözüm** gibi yasal dergiler, ele geçirilmiş **yasadışı yayın** olarak gösteriliyor, **öğrenciler** tarafından yazılmış ve hiçbir suç unsuru bulunmayan yazılar **işgüzar** emniyet görevlilerince **örgütsel doküman** olarak gösteriliyor, yetkililerin tüm gayretkeşliğine rağmen, baskıların öğrenci derneklerine yönelik olduğu açıkça belli oluyordu. Öğrenci dernekleri ve bunların kendi aralarındaki iletişim ve görüşmeleri **"illegal örgütlenme"** olarak çarpıtılıyordu.

Dosyadaki bazı örnek belgelere göz atarsak;

İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün Birinci Şube'since hazırlanarak, 22 Ocak 1987 tarih ve 87/1210 sayılı **gözetim sürelerinin uzatılmasına ilişkin** olarak DGM savcılığına verilen dilekçede "...Serhat Şimşek ve Atilla Bahçıvan'ın **sorguları tamamlanmadığından** ve sanıkların elyazıları ile yazı makinalarının **ekspertiz raporları tanzim edilmediğinden...**" onyedi gündür gözaltında olan "sanıkların" gözaltı sürelerinin on gün daha uzatılmasını talep ediyor. DGM savcılığı da 987/266 Muh. sayılı dilekçenin altına düştüğü notla bu ricayı kırmayarak, uzatmayı uygun buluyor. Buraya kadar herşey anlaşılır "bürokratik olarak" hukuka uygun görünüyor. 2935 sayılı olağanüstü hal yasasının 26. maddesi, savcılara böyle bir uygulama için yetki veriyor.

Ancak dosyayı birkaç sayfa çevirince birisi 12/1/1987 tarihli 147 defter no. ve 35 no.lu rapor, diğeri ise 19/1/1987 tarihli 260 defter ve 47 rapor no.lu iki **ekspertiz raporuna** rastlıyoruz. Bunlar daha önce emniyet tarafından "**henüz tanzim edilmediği belirtilen**" Serhat Şimşek ve Atilla Bahçıvan'a ait **ekspertiz raporlarıdır.** Tarihlerin karşılaştırılması durumunda, gözaltı uzatmalarının **ne denli haklı** ve **nedenli yasal** olduğu ortaya çıkıyor.

Birkaç sayfa sonra ise, yine 22

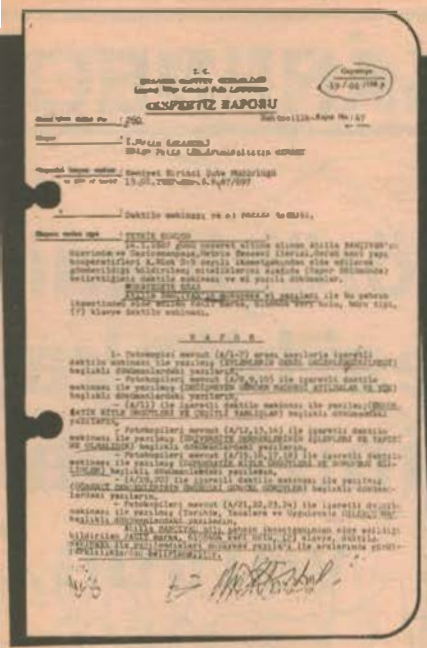

EKSPERTİZ RAPORU

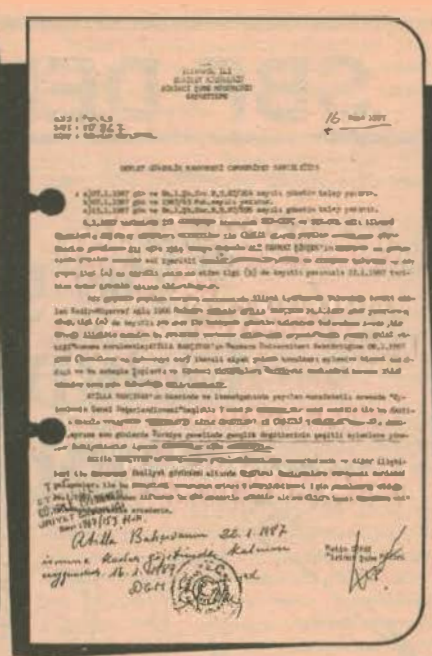

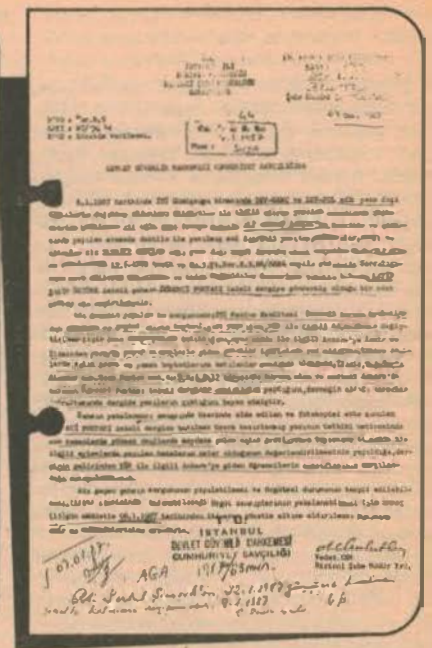

İSTANBUL

Ocakta tamamlanamadığı belirtilen sorgulamaların, aslında 16 Ocakta tamamlanmış olduğunu öğreniyoruz. Sanıkların ifadelerinin altında ise, sorgulamayı yapan üç emniyet görevlisinin imzaları var.

Bunlar, "kendini bilmez memurlarca" yapılan küçük hatalar ya da emniyet görevlilerinin "yoğun işleri" nedeni ile gözden kaçırdıkları ufak ayrıntılar olsa gerektir. Sanmıyoruz, ama belki de "sanıkları" daha fazla "içerde" tutabilmek, bu arada "dışarıdaki" dernek yöneticilerinin de "gözünü korkutmak" hesabı ile, savcıdan izin alabilmek için kasıtlı yapılan yanlışlardır. Herne olursa olsun, ortada yasalara aykırı olarak, haksız (belki de kasıtlı) olarak içerde kaybedilen on gün var.

Dosyada buna benzer daha başka belgeler de var. Örneğin; 23 Ocak tarihli ve 87/1319 sayılı, İsmail Adnan Önar, Köksal Fırınalı, Hasan Aydemir, İsmail Oral'ın gözaltı sürelerinin uzatılmasını isteyen ve savcılıkça 987/288 Muh. sayılı nolla uygun görülen uzatmanın gerekçeleri de aynı. Ancak tarihler her nedense(!) yine çelişiyor. Anlaşılan emniyetteki dikkatsiz memurların küçük hataları alışkanlığa dönüşmektedir. Bu dört sanıkla ilgili 192-193 defter nolu ve 39-40 rapor nolu ekspertiz raporu, 12 Ocak 1987 tarihli. Bu dört "sanık"ın ifadeleri de 11 Ocak tarihli.

Gene aynı dosyadaki belgelerden "sürekli duyup da ne olduğunu bir türlü öğrenemediğimiz" dökümanı kavramının ne anlama geldiğini öğreniyoruz.

İTÜ öğrencisi Turan Dolunun evinde yapılan aramada "Yeni çözüm, Yeni aşama, Yarın, Öğrenci Postası gibi dergilerin ele geçirildiği, başkaca döküman ve suç unsuruna rastlanmadığı" "...27 Ocak tarihli muvafakatli ev arama ve yakalama tutanağında" adı geçen dergilerin döküman ve yasadışı suç unsurları olarak değerlendirildiği.

Bir de emniyetin olayları anlattığı hukuksal hiçbir değeri olmayan **FEZLEKE** var. Sadece somut durumun ve olayların anlatılması gereken fezlekede emniyet kuvvetlerimiz belki de savcıyı sanıkların suçlu olduğuna inandırabilmek için bol bol yorum yapmış ve çok güzel bir senaryo kurulmuş. Derneklere bakış açısı çok net.

Fezlekenin 1. sayfasında suçun nevileri başlığı altında ihlal edildiği öne sürülen kanunlar ve maddeleri şöyle sıralanmış.

TCK 141-142-311-313

Dernekler yasası

Toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasası

Siyasal partiler yasası.

Emniyetin öğrencilere isnat ettiği suçlar bunlar.

Yasal dernek kurmak bu dernekler arasında iletişim kurmak TCK'nın 141. maddesindeki "...sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye matuf cemiyet kurmak, bu cemiyeti sevk ve idare etmek.." suçunu işlemeye yeterli görülüyor emniyetçe. Öğrencilerden 44. maddenin değiştirilmesi için dilekçe vermelerini istemek yine TCK'nın 311. maddesindeki "...bir suçun işlenmesini alenî olarak tahrik etmek..." ve 313. maddedeki "...kanunun cürüm saydığı bir fiili açıkça övmek, halkı kanunlara isyanlığa tahrik etmek..." suçu için yeterli görülüyor.

İşini iyi bilen emniyet kuvvetlerimiz bu fezlekeyi iddianame biçiminde düzenlemişler. Sıra başlıktan tıpkı bir iddianame gibi. Suçun yeri: İstanbul ilinin muhtelif ilçeleri. Türkiye'nin muhtelif illeri; suç tarihi olaraksa muhtelif tarihler deniliyor. (fezleke s.1)

Suçun sabit delilleri olarak gösterilenler ise daha ilginç. Güneş gazetesinde öğrencilerle yapılan ve yayınlanan bir söyleşi ve Öğrenci Derneği kurucularının SHP ve OYP'yi ziyaretleri illegal toplantı yapmak suçunun delilleri olarak gösteriliyor. (fezlekes.3)

Uzun açıklamalar ve ifade özetlerinden sonra "Netice" başlığı altında "dilekçe vermek, açlık grevi yapmak, yemek boykotu yapmak" illegal çalışmalar ve yasadışı eylemler olarak gösteriliyor. (fezleke s.21) Aynı zamanda fezleke tüm dünyada çağdaş ceza hukukunun ana kuralları olarak kabul edilen kuralları alt üst ediyor. Bir davada hâlâ yargılanan kişinin dernek kurucusu olması veya yargılanıp aklananların dernek kurucusu olmaları derneklerin illegal yapılar olduğu iddiasının kanıtı olarak gösteriliyor. (fezleke s.21, 22)

Üstelik "sanığın suçluluğu kanıtlanana kadar suçsuzdur." veya "aynı suçtan iki defa yargılama yapılamayacağı" ilkelerine rağmen.

Tüm bu saçmalıklara ve keyfîliklere sanık öğrencilerden önce savcı cevap veriyor.

1987/49 hazırlık sayılı "Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar"ın 2. sayfasında "...Sanıkların yapılan sorgulamalarında çeşitli fakültelerde öğrenci olduklarını, öğrenciliğin verdiği birtakım sorunların çözümünde faydalı olması düşüncesiyle öğrencisi bulundukları fakültelerde öğrenci derneği kurduklarını... son günlerin öğrenci sorunlarından en önemlilerinden biri olan YÖK yasasının 44. maddesinin kaldırılması için girişimlerde bulunduklarını, bu girişimlerin cümlesinden olarak Ankara'ya yürüyüş, açlık grevine gitmek, ilgili mercilere dilekçe verme şeklinde olduğunu... Ati Serhat Şimşek'in çantasında ele edilen yazı incelendiğinde Türkiye genelindeki yüksek öğretim Öğrenci Derneklerinin şimdiye kadar yaptıkları sorunlarını dile getirici eylemlerin değerlendirilmesinin, bu eylemlerin aksayan yanlarının ortaya konduğu, YÖK'ün 44. maddesinin değiştirilmesine ilişkin faaliyetlerinin bundan sonra da devam etmesi gerektiği, Türkiye'deki tüm öğrenci derneklerinin bu konuda ortak hareket etmesi düzeyinden bahsedildiği... görülmüş, bu sanık ve diğer sanıkların üzerinden çıkan yazılı dökümanların hemen tümünde bu konuyu içeren yazılar bulunduğu demokrasiye ve rejime karşı kalkışmayı içeren veya bu yönde örgütlenmeyi içeren mahiyette herhangi bir yazının veya örgütlenmenin bulunmadığı anlaşılmıştır.. dernekler kurarak sorunlarının çözümünde ortak çalışmalarda bulunmaları, bu yöndeki eylemleri rejime yönelik yasadışı eylem olarak değerlendirilmemelidir. Bu yönden sanıkların... **Türkiye'deki diğer üniversitelerden gelen öğrenci derneklerinin kurucu veya başkanlarıyla bir araya gelip buluşmaları örgütsel bir faaliyet olarak değerlendirilemez.**

Tüm bu izahattan anlaşılacağı üzere sanıklar (hakkında)... kovuşturmaya yer olmadığına... karar verildi."

Bu karardan sonra lafzî söze gerek yok.

HAKSIZ GÖZALTILARA SON! ●

SBF DEKANI NECD

"Bu görüşmenin kelimesi bile yay hepinizi mahk veririm."

Öğrenci dernekleri kuruldukları̇ndan bu yana, rektörlüklerden valiliklere kadar pekçok kurumun engelleme girişimleriyle karşılaşıp bunları yasal yollardan bir bir aşmayı başardılar, başarıyorlar. Öğrenci derneklerine yönelen baskılar, polisin, haksız gözaltıların, işkencenin işin içine girmesiyle üst boyutlara ulaştı. Üniversite gençliğinin akademik-demokratik mücadelesine ve bu mücadelenin aracı olan öğrenci derneklerine sahip çıkanlar, bu baskılara boyun eğmeyeceklerini kanıtladılar bugüne dek. Öğrenci derneklerinin çalışmasını, kitselleşmesini engelleme yönündeki girişimler ise polisin yanı sıra üniversite yönetimlerinin eliyle de sürdürülüyor. Polis-üniversite yönetimi işbirliği pekçok olayda somutlandı. Bir yandan güdümlü dernekler kurulması yolunda yasa tasarıları oluşturulurken, bir yandan da öğrenci derneklerinin asıl çalışma alanı olan birimlerinde etkinlik göstermeleri yöneticiler eliyle sürekli engellenmeye çalışılıyor. Bunun iyi bir örneğini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi yönetimi oluşturuyor. SBF—ÖD yöneticilerinin sinema bileti sattıkları gerekçesiyle aldıkları 1 aylık uzaklaştırma cezası akıllarda. SBF Dekanı Necdet Serin, bu uygulaması ve "başınızı ezeriz" türünden tehditleriyle daha önce de gerek dergimizde, gerekse diğer demokrat basın organlarının bir bölümünde adından sözettirmiş, eleştirilere konu olmuştu. Geçtiğimiz ay içinde, SBF—ÖD temsilcilerinin Dekanı Necdet Serin'e yaptıkları nezaket ziyareti de aynı tehditkâr yaklaşımı yansıtıyordu. Dekan'ın "bir kelimesi bile basında çıkarsa hepinizi mahkemeye veririm" dediği görüşmeye, SBF—ÖD Yönetim Kurulu Başkanı Remzi Öner Özkan, Yönetim Kurulu üyesi Hakan Eken, bölüm temsilcileri Candan Er, Mustafa Özcan, Haydar Şahin, sınıf temsilcileri Ali Çılak, Cafer Cünday, Yasemin Çongar ve üye Vahit Paşa katıldı. 12 Mart 1987 günü gerçekleşen ve Dekan Yardımcısı Güney Devrez'in de hazır bulunduğu 2,5 saatlik görüşmenin bir özetini yayımlıyoruz.

YK Başkanı: Sayın Dekan, birinci dönemin sonlarına doğru, benim de aralarında bulunduğum bir grup dernek yöneticisi ve üyesi arkadaşın sinema bileti sattığımız için okuldan uzaklaştırılmış olduğumuz günlerde; derneğimizden diğer bazı arkadaşlarımız, Güney Devrez'i ziyaret etmişlerdi. O ziyarette, sizinle görüşme isteğimizi iletmiştik. Ancak sizden bir yanıt alamadık. Bu arada derneğimizin yayın organı olan SBF—ÖD Bülten de yayımlandı. Orada da görüşme isteğimiz dile getiriliyor.

Dekan: (Bir öğrencinin kendisine Bülten'i vermesi üzerine) Evet, bülteninizi gördüm. İltifatlarınıza teşekkür ediyorum. Haksız, yersiz insafsız iltifatlarınıza!

Dernek temsilcisi: Efendim, "Dekan'a Çağrı" başlıklı yazıyı okudunuz mu?

Dekan: Hepsini okudum. Hepsi de ne kadar saygısız, kötü niyetli olduğunuzu gösteriyor.

Dernek temsilcisi: O yazı, iyi niyetli bir çağrı yazısı. İyi niyetli olmayan, saygısızca yazılmış tek bir sözcük gösterebilir misiniz? Kötü niyetli bir yaklaşıma örnek verebilir misiniz?

Dekan: Bülten'i havada sallayarak) Hepsi saygısız... bütünüyle kötü niyet örneği.

YK Başkanı: Efendim, biz iyi niyetle ziyaretinize geldik.

Dekan: (Not tutan bir öğrenciyi göstererek) Siz gazeteci misiniz?

Dernek temsilcisi: Hayır efendim, Öğrenciyim.

Dekan: Neden not tutuyorsun? Gazetelere verecekain, değil mi? Daha önce de verdiniz. Gazetelere, dergilere... yalan yanlış bir sürü şey yazdılar... Eğer bu konuşmamız hakkında basında en ufak bir şey çıkarsa hepinizi dava ederim. Tek bir sözcük bile yayımlanırsa, mahkemeye veririm. Alın şu kağıdı, hepiniz isimlerinizi yazın.

YK Başkanı: Efendim, böyle bir şeye gerek yok. Bizleri zaten tanıyorsunuz. Hepimiz dernek temsilcileriyiz. 300 üyemizi, derneğe sempatiyle yaklaşan, etkinliklerimize katılan 1000 kadar öğrenci'yi temsil ediyoruz.

Dekan: Siz hiçkimseyi temsil etmiyorsunuz. 300 üye bir şey ifade etmez.

YK Başkanı: Biz, öğrenci temsilcileri olarak görmeniz gerekir. Biz, bu sıfatla, İçişleri Bakanıyla da TBMM'de görüşme yaptık. O da bizi temsilci olarak kabul etti.

Dekan: İçişleri Bakanı, içişleriyle ilgilensin. Kimse buraya karışamaz. Başbakan olsa karışamaz bu fakülteye. (Not tutan öğrenciyi göstererek) Bak, hâlâ not tutuyor. Hani iyi niyetle ziyaretime gelmiştiniz?

Dernek temsilcisi: Sayın Dekan, benim not tutmam iyi niyetimize aykırı değil. Nedenini açıklayayım. Biz buraya, kimi istemlerimizi aktarmaya geldik. Üyelerimizin, arkadaşlarımızın isteklerini ileteceğiz. Sizin yanıtlarınızı da onlara iletmemiz gerekli. Görüşmeyi kişisel bir kararla yapmıyoruz. Bu görüşmeye, dernek üyeleri'ni temsilen geldik. Onlara neler konuştuğumuzu ayrıntılı biçimde aktaracağız.

Dekan: Tekrarlıyorum, hepinizi mahkemeye veririm. Adlarınızı daha yazmadınız mı? Buna bile cesaretiniz yok!

Dernek temsilcisi: Efendim niçin tehdit ediyorsunuz?

ET SERİN

tek bir ınlanırsa emeye

Dekan: Görüşmeye geldiyseniz görüşürüz. Kiminle görüştüğümü, adlarınızı bilmek isterim. Biz bir aileyiz. Ama siz medeni cesaretten yoksunsunuz!

Dernek temsilcisi: Sayın Dekan, konuşmanıza "mahkemeye veririm" diye başlamasaydınız, adlarımızı aktaracaktık. Madem aileyiz, neden bizi tehdit ediyorsunuz?

Dekan: Bak yayımlanırsa senden bilirim, sen yazıyorsun. Ona göre!

Dernek temsilcisi: Hala tehdit ediyorsunuz!

Dekan Yardımcısı: Niye aile içinde kalması gereken konuşmaları basına aktarıyorsunuz? Benimle de görüştünüz, bak sen de vardın. Gazetecileri çağırmışsınız, hepsini yolladım. Sonra Yeni Gündem'de bir fotoğraf, Yarın da bir yazı...

YK Başkanı: Efendim, o günlerde her gün fakültemizden bir arkadaşımız gözaltına alınıyordu. Gazeteciler onun için ilgilenmiş olabilirler.

Dernek temsilcisi: Zaten, basından çekinmek gereksiz.

Dekan: Kimse basından çekinmiyor. Yalan yanlış şeyler yazdılar. Cumhuriyet gazetesinde sanki biz, sinema bileti satmış diye sizi cezalandırmışız gibi yazdılar.

Dernek temsilcisi: Efendim, o yazıda sizin imzanızı taşıyan ceza kararından alıntılar vardı. Hem "yalan yanlış" haber çıktıysa, keşke tekzip etseydiniz. Böyle bir hak var.

Dekan: Gerek görmedim. Zaten kimse inanmaz, bizi tanıyanlar gülüp geçiyordu o haberlere.. Mesele, sizin aile içinde kalması gereken sözleri basına vermeniz.

YK Başkanı: Ama efendim, derneğimize, bizlere ilişkin pekçok düşünce sizin sözleriniz yaptığınız konuşmalar... hocalarımızdan Aydın Yalçın tarafından Yeni Forum dergisine tümüyle çarpıtılarak yansıtılıyor.

Dekan: O iş bizi ilgilendirmez. Aydın Hoca'nın bileceği iştir. Bizim hocalarımız, istedikleri dergilerde yazarlar.... Bak Mümtaz Soysal'a birşey diyor muyuz. Milliyet'te yazıyor diye?

YK Başkanı: Sonuçta, gerginlik bizim hiç istemediğimiz bir şey, Sizin de istemediğiniz bir şey olsa gerek. Biz öğrenci derneklerini haklarımıza sahip çıkmak, sorunlarımıza çözüm aramak için kurduk. Yoksa üniversite yönetimlerini karşımıza almak için değil. Gerginlik istemiyoruz. Bülten'i de bunun için çıkarıyoruz, Öğrenci Postası'nı da bunun için çıkarıyoruz. Sağlıklı iletişim istiyoruz. Bizi, sizi karşısına alnuş insanlar olarak değil, akademik-demokratik talepler çerçevesinde biraraya gelen öğrenciler olarak görmeniz gerekir. Basına yansıtma meselesine gelince... Biz zaten, sizinle Bülten'imizin ikinci sayısı için söyleşi yapmak, sizin düşüncelerinizi aktarmak istiyoruz.

Dekan: Söyleşi möyleşi yapmam.

Dernek temsilcisi: Niçin efendim?

Dekan: Yapmam. Nedeni benim bileceğim iştir. Necdet Serin olarak beni ilgilendirir. Bak Uğur Korum'la söyleşi yapmışsınız. Ne güzel işte! Gidin, bir daha konuşun...

YK Başkanı: Efendim, SBF öğrencileri olarak kimi sorunlarınız hakkında söyleşmek....

Dekan: Neymiş sorunlarınız, anlat bakayım.

(SBF–ÖD yöneticileri ve üyeleri Dekan Serin ile Dekan Yardımcısı Devrez'e fotokopi sorunundan, derslerin işleniş biçimine, kütüphaneden yararlanma olanaklarından, yemekhanenin ve yemeklerin yetersizliğine, kültürel, sportif etkinliklerin olmayışına kadar çeşitli sorunlarını aktardılar. Fakülte yöneticilerinin tutumu öğrenci derneği tarafından üretilen bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini benimsememek biçiminde oldu. Dekan Serin, yemekhanede yemeğinden iki kez kurt çıktığını söyleyen bir öğrenciye "demek ki sen kurtların cazibe merkezi haline gelmişsin" derken, öğrenci derneğini de okul sorunlarıyla ilgilenmeyip "İdeolojik politika ile uğraşmak" ile suçladı. Dernek yöneticilerinin çeşitli etkinlikleri için yer ve olanak istemeleri üzerine ise şöyle bir konuşma gelişti.)

YK Başkanı: Efendim, SBF'de 1982'den bu yana hiçbir kültürel etkinlik gerçekleşmiyor. Ne bir sergi, ne halkoyunları... Halbuki bizim derneğimizin tiyatro, halkoyunları, inceleme-araştırma, spor türü bir sürü birim çalışması var. Fotoğraf çeken, karikatür çizen arkadaşları biraraya getirmeye çalışıyoruz. Bu etkinlikler için okulumuzda yer sağlanırsa, geniş ilgi göreceğine inanıyoruz. Örneğin, bir sergi açabiliriz.

Dekan: Böyle bir şeye izin veremem.

Dernek temsilcisi: Efendim, bir karikatür sergisi açmanın ne gibi bir sakıncası olabilir?

Dekan: Prensip olarak izin vermem. Dernek etkinliği olduğu sürece. Ama dernekle ilgisiz hiçbir grup öğrenci gelir, sergi açmak istiyoruz der. O zaman belki bir olanak yaratabiliriz.

YK Başkanı: Biz de zaten böylesi insanları biraraya getirmeye çalışıyoruz. Dernek etkinliklerinin yeri de aslında okuldur. Biz kültürel etkinliklerimizi de okulda sürdürmek istiyoruz.

Dekan: Hayır, ben bu yönetimde, bu görevde kaldığım sürece okul ve bahçe hudutları içinde dernek adına yapılmış hiçbir etkinliğe izin vermem. Bak Bülten çıkarıyorsunuz, İzmir'den İstanbul'dan yürüyüş yapıyorsunuz... birşey diyor muyuz? Ama okulda olmaz. Bir ten'i çıkarırsın, satarsın, birşey demem. Ama okulda bir tane bile sattığınızı görürsek, canınıza okuruz.

YK Başkanı: Efendim, Dernekler Kanunu'nda Öğrenci Dernekleri okulda etkinlik gösterirler, etkinlik düzenlemeleri ise okul yönetimi'nin onayına bağlıdır deniyor.

Dekan: Evet, önce gelip izin almak zorundasınız.

YK Başkanı: Efendim, önceden gelip bildiriyoruz...

Dernek temsilcisi: Yani efendim, herhangi bir etkinlik için dernek olarak gelip başvurusak izin vermeyecek misiniz?

Dekan: Vermem ...

Dernek temsilcisi: Son sözünüz bu mu?

Dekan: Evet. Hem siz zaten geçicisiniz. Daha genel kurulunuzu bile yapmadınız. Valilikle bir takıntınız var.

Dernek temsilcisi: Evet, genel kurul yapmamız engellenmeye çalışılıyor, ama biz yasal haklarımızı sonuna kadar savunup genel kurul yapacağız. Şimdiye dek açtığımız bütün davaları kazandık. Mutlaka genel kurul yapacağız.

Dekan: O zaman zaten kanunda var. Genel Kurul toplantısı için yer vereceğiz. Sonra da her gün gelip derneğinizi denetleyeceğiz.. Genel Kurul yaptıktan sonra her gün defterlerinizi kontrol edeceğiz. Genel kurulunuzu yaparsınız sonra nezaket ziyaretinde bulunursunuz.

YK Başkanı: Efendim, biz yasal bir derneğiz. Yasal olarak dernek etkinliği göstermek için genel kurul yapmış olmak gerekmiyor. Tüzel çalışma yapıyoruz. Zaten genel kurulumuzu da mutlaka yapacağız.

Dernek temsilcisi: Peki efendim, genel kurulunuzu yaptıktansonra tutumunuzda bir değişiklik olacak mı? O zaman etkinliklerinizi nasıl karşılayacaksınız?

Dekan: İzin vermem. Görevde kaldığım sürece okulda dernek adıyla etkinlik yapamazsınız.

YK Başkanı: Efendim benim okula girmem arkadaşlarımla konuşmam bile bir dernek etkinliğidir.

Dekan: Bundan öncekı tutumunuzla bundan sonraki tutumunuz arasına çizgi çekerseniz bazı şeyler değişebilir. Ama dernek etkinliğine müsaade etmem.

(Burada bir özetini aktardığımız konuşmanın sonunda Dekan Necdet Serin konuşmanın yayınlanması halinde öğrencileri mahkemeye vereceğini yineler. Bir öğrencinin "hangi kanunun hangi maddesine göre bizi mahkemeye vereceksiniz? Bakanlar Kurulu'nun bile istemediği kimi konuşmalar dışarı, basına sızıyor" şeklindeki sözleri üzerine "ben ne yapacağımı bilirim. Bundan sonra ilişkilerimizin nasıl olacağı, sizin bu görüşmeyi yayımlayıp yayınlamamanıza bağlı" der. YK Başkanı Remzi Öner Özkan ise "efendim, biz bu görüşmeyi arkadaşlarımızın isteğiyle, onları temsilen yaptık. Çalıncaüyelerimiz konuştuklarımızı anlatacağız. Bülten'de yazacağız. Çünkü bu bizim görevimiz" yanıtını verir.)

GORBAÇOV'

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov, göreve geldiğinden bu yana yaptığı açıklamalar, aldığı kararlar, ortaya attığı öneriler ve yaşama geçirmeye başladığı politika ile dünya kamuoyunda kendisinden çok sözedilen bir lider oldu. Sovyet yönetiminde egemen olan yeni anlayış ve politikalar da tüm dünya basınında geniş bir yer aldı. İşin ilginci, Gorbaçov yönetiminin silahsızlanma konusunda getirdiği öneriler, Batı Avrupa ve ABD'deki barıştan yana kesimlerin geniş desteğini bulurken, bu ülkelerdeki basının - bu arada Türk basınının da - bu girişimleri adeta geçiştirmeye çalışmasıydı. Gorbaçov'un iç politikası ise, tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde yayınlanan gazetelerde de manşetlere çıktı, başyazılara konu oldu, farklı biçimlerde yorumlandı. Gerçekte Sovyetler Birliği'nin gerek dış, gerekse iç politikasındaki gelişmeler, üzerinde uzun uzun düşünülmesi, tarihsel bir bakışla ve geleceği de görerek değerlendirilmesi gereken bir sürece karşılık geliyor. Bu süreç, dünyanın barış ve sosyalizm güçlerini yakından ilgilendiriyor. Sovyetler'in dünya barışı ve sosyalist sistemin geleceği konusunda yaptığı önemli girişimleri dergimizde tartışacağız. Bu sayfalarımızda, gazetelerimize yansıyan sınırlı haberlere kıyasla çok daha kapsayıcı bir kaynak oluşturması ve tartışma gündemindeki konulara açıklık getirmesi açısından yararına inandığımız bir konuşmanın özet metnini yayımlıyoruz. Bu konuşma, Mihail Gorbaçov tarafından 25 Şubat 1987'de SSCB 18'nci İşçi Sendikaları Kongresi'nde yapılmıştır.

"Sevgili Yoldaşlar. Kongre Delegeleri.

(...) Bundan tam bir yıl önce burada, Kremlin Kongre Sarayı'nda SBKP'nin 27'nci kongresi toplanmıştı. Bu kongre, ülkemizin tarihi ve sosyalizmin geleceği açısından bir dönüm noktası oluşturdu. Yeni bir toplumun kurulmasında edinilen deneyimi kapsayıcı ve cesur bir şekilde gözden geçirdi; gerek ülkenin sosyo-ekonomik gelişmesinin ivmelendirilmesi, gerekse barış ve insanlık idealleri için mücadele konusunda harekete geçirici bir politika belirledi.

Ocak ayında, Parti Merkez Komitesi'nin planlama toplantısı vardı. Bu toplantı, bizimmevcut durumu daha derinden anlamamızı sağladı. Parti'nin ve halkımızın tüm politik etkinliklerinin yeniden örgütlendirilmesine ilişkin görevlerimize açıklık kazandırdı, toplumsal yaşamın en geniş kapsamda demokratikleştirilmesi olgusunun çerçevesini çizdi ve devrimci dönüşümlerin önünde engel oluşturan her şeyden kurtulma sürecini ciddi biçimde hızlandırdı.

"Nükleer Silahlardan Arınmış Bir Dünya ve İnsanlığın Kurtuluşu İçin" forumuna katılanlarla bir hafta önce Kremlin'de bir toplantı yaptık.

(...) Bu olaylar, zamanımızın dinamik ritmini yansıtıyor - büyük girişimler, yeniden değerlendirmeler ve yükselen umutlar, toplumsal coşku ve yeniyle eski arasında uzlaşmasız mücadelenin egemen olduğu bir dönem bu. Zor bir dönem, alışılmadık denli de ilginç. Toplumumuzun kendi gücüne olan güveninin arttığı, halkımızın yurtsever bilincinin ve duyarlılığının geliştiği bir dönem.

(...) Bir yıl kısa bir süredir. Ancak geçtiğimiz bir yıl içinde, büyük toplumsal önemi olan birçok olay gerçekleşti. Ve şimdi biz anlıyoruz ki, bu yıl içinde atılanlar yalnızca ilk adımlardı. Asıl iş, asıl güç olan iş, önümüzde yapılmayı bekliyor. Şimdiye dek biz, genellikle, yeniden yapacağımız bir inşaatın hazırlıklarını gerçekleştirdik: inşaatın stratejisini belirledik; temel çizgileri çizdik; engel oluşturan, uyum yapan her unsuru saptadık ve ayrıntı noktalarını belirledik.

Şimdi fiilen inşaata girişmenin zamanıdır. 1987 yılı, yeniden yapılanma projesi artık saptanmış ve gerekli temel atılmış olduğu için, pek çok açıdan belirleyici bir yıl olacaktır.

(...) İnşaata sıfırdan başlamıyoruz, zaten hiç kimse başlayacak malzemesi olmadıkça kayda değer birşey inşa edemez. Bizim övüneceğimiz ve güvenecğimiz bir şeyimiz var. Herşeyin üstünde tutluğumuz değerlerimiz var.

Biz, ülkemizdeki ve dünyadaki olayların gidişini değiştiren, insanlığın yaygısına damgasına vuran bir büyük devrimi devrimlerin devrimini gerçekleştirdik. Öylesine zengin bir deneyime sahibiz ki, bu deneyimin tümü henüz, sosyalizmin inşaası yolunda tüketilmiş değildir; çıkan sorunlara Leninist çözümler bulmayı öğrendikçe dönüp yararlanmamız gereken bir deneyimdir bu.

Büyük ülkemizin tüm uluslarının enerjisi ve yetenekleriyle oluşan ve kat kat artan, müthiş bir ekonomik, bilimsel, teknik ve entellektüel potansiyele sahibiz.

Evet, yoldaşlar, uzun bir yol katettik, zorluklarla dolu, destansı bir yol. Ama tüm güçlükler karşısında, insanlarımızın devrimci ruhunu, sosyalizme ve adalete olan inancını hep yüksek tuttuk.

Güçlüklerle savaştık, aştık onları.

(...) Bugün de, değişimleri hep daha iyiye gitmek için, ve en kısa zamanda gerçekleştirmek istiyoruz. Parti'nin önüne koymuş olduğu hedeflerle ekonomik, toplumsal, politik alanlarda gözlenen değişmeler, "beklentiler devrimi" diyebileceğimiz bir gelişmeye yol açtı. Büyük bir çoğunluk, toplumsal ve maddi dönüşümlerin hızla gerçekleştirilmesini istiyor.

Dürüst olalım, yoldaşlar, her alanda hızlanmayı yakalamanın ve yaşamımızın niteliğini her anlamda yükseltmenin tek bir yolu var: etkin ve yüksek verimli bir çalışma. Yoksa hiçbir bölüşüm ve yeniden bölüşüm mekanizması tek başına birşey yaratamaz.

Evet, ulusal ekonomik yönetim sistemimizde, toplumsal, politik ve ideolojik alanlarda geliştirmemiz gereken pekçok şey var. Bildiğiniz gibi, böyle bir çalışma bugün yapılıyor, gelecekte de yapılacaktır. Ama gerçekte çalışma disiplini üzerinde daha fazla durmak zorundayız.

(...) Herkes şunu anlamalıdır: elimizdeki malzemenin en iyi biçimde değerlendirilmesi ve toplumsal beklentilerimizin karşılanması için zaman, çaba ve pratik eylem gerekiyor.

Yeniden yapılanma dediğimiz şey; ister işçi, ister kollektif çiftçi, büro çalışanı, mühendis ya da bilimadamı, ister bakan, isterse Parti yöneticisi olsun, herkesin kendi işinde daha etkin çalışması demektir. Bu, her zaman ve her yerde başardığımız birşey değil.

(...) Ocaktaki Planlama Toplantısı, yeniden yapılanma konusunun geri dönülmez bir atılım niteliği kazanması yolunda toplumumuzda oluşan görüşleri güçlendirdi. Bu, nüfusumuzu oluşturan kesimlerin pek çoğuna büyük cesaret verdi. "Bekle-gör" eğilimi gösteren bir grup insan da, şimdi artık eylem saflarına katılıyorlar. Ancak bu kolay bir süreç, güçlüklerden arınmış bir süreç, değil. Neden değil? Bugüne kadar, Nisan Planlama Toplantısı, 27'nci Kongre ve Haziran Planlama Toplantısı'nın hedeflemiş olduğu bir şeyi gerçekleştirdik. Bir toplumsal ve ekonomik gelişme anlayışını oluşturma aşamasını yaşadık. Şimdi ise iş derinleşiyor, fiilen inşaata giriyoruz.

GLASNOST'U ANLATIYOR

"Demokrasiden ayrılmıyoruz, emekçilerin çıkarları doğrultusunda demokrasiyi derinleştiriyoruz"

Ve öyle görünüyor ki, budurumpek çoğunun çıkarını etkiliyor: birincisi, devletin görevlendirdiği müfettişlerin ürün kabulü olayı: ikincisi, özel kişilerin kendi kendilerine ödeme yapmak ve kendi işlerini finanse etmek yoluyla çalışabilmelerine olanak tanıyan bir sistemin yaşama geçirilmesi; üçüncüsü, yöneticilerin seçimi konusundaki uygulama ve dördüncüsü, denetim, açıklık, eleştiri ve benzeri uygulamalar... olmak üzere kimilerinin çıkarlarını etkileyen değişimler var.

Bundan şaşıracak hiçbir şey yoktur. Yeniden yapılanma süreci toplum yaşamının her alanını ve tüm toplumsal grupların çıkarlarını ilgilendirmektedir. Ve gerçek devrimci değişimlerin hepsinde olduğu gibi, bu uygulama da, kimilerine cesaret ve taze güç kazandırırken, kimileri tarafından şaşkınlıkla karşılanmaktadır. Bazıları da en yalın anlatımıyla olup bitten değişikliklerden hoşnut değildir. Bu değişiklikler, özellikle, fazla çaba harcamadan çalışmaya, her işi baştan savma yapmaya alışık, çevresine kayıtsız, ilgisiz kişiler tarafından olumsuz karşılanmaktadır. Bu değişiklikler ayrıca, şimdiye dek, bir kuruluşu, bölgeyi, kenti ya da bir laboratuarı sanki kendi özel varlığıymışçasına yönetip, çalışan insanların düşüncelerine ve kolektifliğe en ufak bir saygı göstermeyen kişilerce de olumsuz bulunmaktadır. Bu kişiler arasında, aynı zamanda kamu fonlarının kullanılması konusundaki tam yetkiden avantaj sağlayarak kişisel zenginleşme yoluna gidenler, yasalarımızı ve ahlak ilkelerini hiçe sayanlar da vardır. Yeniden yapılanmaya karşı durusun kaynağı tembellik, uyuşukluktur.

Bir kez daha söyleyeyim: bunda şaşıracak bir şey yok. Tam tersine, eğer bu değişikliklerher kesin, dürüstlerle dürüst olmayanların, çalışkanlarla tembellerin, eylemci ve ilkeli insanlarla yalnızca kendisine söyleneni yapmakta sınırlı olanların tümünün işine gelse garip olurdu. Bu, politikamızda iyi düşünülmemiz, iyi çalışmayan, yanlış bir yönün olduğunu gösterirdi. Ancak burada gözardı edilmemesi gereken politik bir nüans var. Az önce, yeni uygulamalara bencil nedenlerle karşı çıkanlardan sözettim. Ancak gelişmelere ayak uyduramamış, iyi niyetli, dürüst insanlar da var, ve onlar da bu uygulamaların karşısındalar. Bunlar toplumumuzun ivedi çözüm bekleyen kimi sorunlarını iyi kavrayamamış insanlarımızdır.

Onları ikna etmeli ve yolumuzun doğru olduğu konusunda onların güvenini kazanmalıyız. Böylesi insanlara gerçek çıkarlarının nerede yattığını göstermek ve onları da ortak saflara katmak, bizim görevimizdir.

Gerçekte, yeni uygulamalar herkesi etkiliyor: Polit Büro üyelerini, Merkez Komite sekreterlerini, hükümet görevlilerini, işçileri, çiftçileri ve aydın kesimi. Tüm toplumu, herkesin her çıkarını etkiliyor. Bu noktada, Lenin'in işçi sınıfının kısa vadeli çıkarlarıyla gerçek yaşamsal çıkarlarını birbirinden ayırma gereği konusundaki sözlerini anımsatmak istiyorum.

Evet, gerçekten de, yeni uygulamalar kimi kısa dönemli çıkarlarımızı zedeleyebilecektir. Ama bu politika, emekçilerin uzun vadedeki yaşamsal çıkarlarını karşılamaktadır. Bunu anlamak zorundayız Bunu anlamak temel bir öneme sahiptir.

Çok önemli bir ilkedir bu.

Yeniden yapılanma, sosyalizmin potansiyelini açığa çıkarmalı, toplumumuzu ileriye götürmeli, ekonomik, toplumsal ve entellektüel olmak üzere her alanda yeni bir yaşamı sağlamalı ve sosyalizmi güçlendirmelidir. Demin dediğim gibi, bu emekçilerin yaşamsal çıkarlarının gözetilmesidir. Bugün bizi, kimi yönlerden alışmadığınız biçimde etkiliyorsa, sakin olmalıyız, durumu objektif biçimde değerlendirmeli ve çıkan sorunlara karşı pratik önlemler geliştirmeliyiz.

Toplumun sorunlarını çözmek için gerekli politik deneyim ve teorik birikime sahibiz. Şu çok açıktır: Yeniden yapılanma yolunda başarısızlığa uğramadan ilerlemek zorundayız. Eğer yeniden yapılanma çalışmaları durursa, bu gerek Sovyet toplumu gerekse tek tek her Sovyet yurttaşı açısından önemli sonuçlar doğuracaktır.

Seçtiğimiz yol doğru yoldur. Sosyalizmden ayrılmıyoruz; yeniden yapılanma yoluyla sosyalist sistemin potansiyelini geliştiriyoruz. Demokrasiden ayrılmıyoruz; emekçilerin çıkarları doğrultusunda demokrasiyi derinleştiriyoruz.

(...) Bu noktayı bir kez daha vurgulayacağım: Sosyalist demokrasiyi ısrarla, kararlılıkla genişletmeliyiz. Sovyet halkı çok zengin bir toplumsal ve politik deneyime sahiptir. Ülkede büyük bir entellektüel potansiyel yaratılmıştır. Bugün çalışan ve sorumluluklar üstlenen kuşaklar sosyalist sistemde doğup büyüyenlerdir.

Sosyalizm, emekçilerin sistemidir. Sosyalist bir ülkede olan herşey, o ülkenin insanlarını ilgilendirir. İşte biz, bunun için açıklıktan yanayız. Bu kısa dönemli bir kampanya değil, her yerdeki güncel uygulama biçimini almalıdır. Eleştiri ve özeleştiriden yanayız. Bu da güncel bir uygulama olmalıdır. Toplumsal yaşamımızın her alanına köktenci değişiklikler getirebilmek için açıkhk, eleştiri ve özeleştiri gibi demokrasinin güçlü unsurlarına gereksinimimiz vardır.

(...) Ülkenin daha da demokratikleştirilmesi; kimi insanların kafasında toplumu düzensizleştirdiğimiz, denetimi zayıflattığımız, disiplin, düzen ve sorumluluk konusundaki standartları düşürdüğümüz sanılarının oluşmasına neden olabilir. Bu son derece önemli bir sorundur ve bu konuda ne düşündüğümüzün açık seçik belirtilmesi gerekmektedir.

Şunu içtenlikle söyleyebilirim: Ülkemizin daha da demokratikleşmesi isteği konusunda kuşkuları olanların ciddi bir eksiklikleri vardır, politik önemi büyük olan bir eksikliktir bu- onlar, insanlarımıza güvenmemektedirler. Demokrasinin, halkımız tarafından toplumun düzenini bozma, disiplini yoketme, sistemi zayıflatma aracı olarak kullanılabileceğini düşünmektedirler. Bence, biz bu görüşe katılmamayız.

Demokrasi düzenin karşıtı değildir. Daha yüksek düzeyde bir düzendir. Yalnızca sorgusuz itaate, emirlerin düşünmeksizin yerine getirilmesine değil, toplumun tüm üyelerinin aktif ve eşit katılımına dayanır.

Demokrasi disiplinin karşıtı değildir. Çalışanlerin bilinçli disiplini ve örgütlendirilmesidir. Ülkenin gerçek efendileri olma duyarlılığına, kolektivizme ve tüm yurttaşların çıkarları ve çabaları arasındaki dayanışmaya dayanır.

Demokrasi sorumluluğun karşıtı değildir. Denetimin olmaması, her işin oluruna bırakılması anlamına gelmez. Demokrasi toplumun kendi kendini denetlemesidir. Yurttaşlık olgunluğuna olan inanca, Sovyet insanlarının toplumsal görevleri konusundaki duyarlılıklarına dayanır. Demokrasi hakların ve görevlerin birliğidir.

Demokrasinin derinleştirilmesi, hiç tuzsuz kolay bir görev değil. Ve eğer herşey, işin başında tümüyle sorunsuz gitmezse, kimi pürüzler çıkarsa paniğe kapılmaya hiç gerek yoktur. Bizim toplumumuz olgundur. Parti'miz güçlüdür. Sosyalist sistem en sağlam temelin üzerinde yükselmektedir. Bu temel, halkın desteğidir. Ve demokratik yaşam biçimimizden güç almaktadır. Daha çok demokrasiye sahip olursak, yeniden yapılanma ve toplumsal yenileşme yolunda daha çok ilerleyebiliriz, böylelikle de sosyalist yurdumuzda daha çok düzen ve disipline kavuşabiliriz.

Yani ya demokrasiyi ya da toplumsal ataleti seçeceğiz. Başka yol yoktur yoldaşlar. (...)"

(Novosti Press Ajansı tarafından Mart 1987'de basılan "Restructuring: A Vital Concern of the People" broşüründen çevrilmiştir.)

Türkçesi: Nergis Algün

SİLAHSIZLANMA KONUSUNA İKİ FARKLI YAKLAŞIM VE SSCB'NİN YENİ ÖNERİSİ

Nergis Algün

Sovyetler Birliği'nin önerisiyle, geçtiğimiz yılın Ekim ayında gerçekleştirilen Reykjavik zirvesi, barış ve silahsızlanma konularına yaklaşımlarında birbirinden kesin biçimde ayrılan iki ideolojinin yüzleşmesiydi bir bakıma. Dünyamızı ilgilendiren onlarca karmaşık sorundan, hiç kuşkusuz en yakıcısı olan, nükleer bir savaşın önlenmesi konusunda, ABD ile SSCB arasındaki görüş farklılıklarının altı çizilmiş, dünya kamuoyu bu farklılığı, belki de ilk kez böylesine açık ve tartışmasız biçimde görmüş oldu. Politika ile politik manevra, insanlığın geleceğine sahip çıkma ile barış konusunda laf kalabalığı yapma arasındaki ayrımdı Reykjavik'ten yansıyan. Sovyetler Birliği'nin masaya koyduğu paket, ABD tarafından olumlu karşılansaydı silahsızlanma yolunda çok önemli bir adım atılmış olacaktı.

Bu yaşamsal paketin içindekileri kısaca anımsayalım. Sovyetler Birliği, stratejik saldırı silahlarının beş yıl içinde yüzde 50 oranında azaltılmasını, ikinci bir beş yılda ise tümünün ortadan kaldırılmasını öneriyordu. Bu öneri, Ocak 1986'da SSCB Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin aldığı "Nükleer Silahlardan Arınmış Bir Dünya" yaratılmasına ilişkin kararın birincil hedeflerinden biriydi aynı zamanda. SSCB ayrıca, Avrupa'da detanta gidecek yolu aralamanın bir aracı olarak, bu kıtadaki Sovyet ve Amerikan orta menzilli füzelerinin kaldırılmasını, Asya'daki füzeler konusunun ise zaman geçirilmeksizin ele alınmasını istemişti. Menzili 1000 kilometrenin altındaki diğer füzelerin sayısı da dondurulacak ve konu tartışılmak yeni önerilerde uzlaşılabilecekti. Nükleer denemelerin iki taraflı da durdurulması ve on yıl içinde iki ülkenin de nükleer potansiyellerini tasfiye etmeleri konusunda önlemler alınması da, aynı paket içinde yeralan bir öneriydi. En önemlisi, Sovyetler Birliği, daha önceki tutumunun aksine, azaltılması önerilen stratejik silahlar kapsamına Sovyet topraklarına erişebilecek güçteki Amerikan orta menzilli füzeleri ile ileri konuşlandırılmış silahları almamıştı. Önceki görüşmelerde, anlaşmazlık noktalarından başlıcasını oluşturan İngiltere ve Fransa topraklarındaki nükleer silahların kaldırılması da koşul olarak öne sürülmemişti. Ünlü "sıfır çözüm" önerisi, yeniden gündeme getirilmiş oluyordu böylece. Dahası son bir-iki yıl içinde iki ülke arasında silahsızlanma konusunda yapılan her temasta en büyük çıkmazı oluşturan SDI (stratejik savunma girişimi) ya da daha çok kullanılan adıyla Yıldız Savaşları projesine ilişkin Sovyet yaklaşımı da yumuşamış, laboratuarda kaldığı sürece, bu alandaki çalışmaların durdurulmasının koşul oluşturmayacağı belirtilmişti. Geniş kapsamıyla ve içinde barındırdığı açılım, uzlaşma olanakları yla bu paket, cesur, yapıcı ve esnek bir yaklaşımın simgesiydi. Oysa ABD yönetimi, bu yaklaşımın karşısına özellikle Yıldız Savaşları'nı laboratuar dışına taşımak konusundaki direngen tutumu ve Cenevre görüşmelerinin tıkanmasına yolaçan eski önerileriyle çıktı. SSCB Komünist Partisi Genel Sekreteri Gorbaçov'un deyimiyle "nükleer çağ için tarihsel önem arzedecek kararlar almaktan bir, iki adım uzaktık sadece. Ama tek bir adım bile atamadık. Dünya tarihinde oluşabilecek bir dönüm noktası oluşmadı."

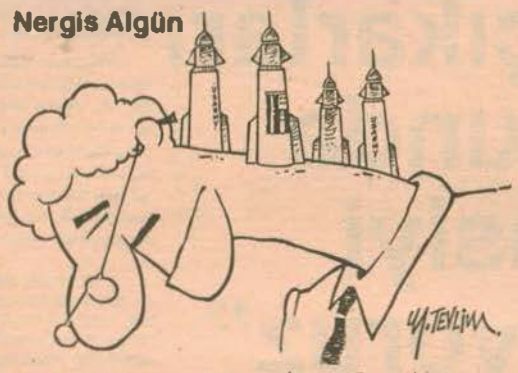

Evet, Reykjavik zirvesi, yakalanan önemli bir fırsatın insanlığın yararına değil, silahsızlanma yarışının mevcut biçimlerinin artık yeterince yüksek kârlar sağlayamadığı dev silah tekellerinin çıkarı doğrultusunda harcanmasına sahne oldu. Uzayın silahlandırılması projesi, silah tekellerinin vazgeçemeyeceği bir projedir ve bu da yukarıda ayrıntılandırdığımız paketin masanın üzerinde öyle kapalı kalıvermesine neden oldu.

TRT başta olmak üzere Türk basınının önemli bir kesiminde objektif değerlendirmelere - ne yazık ki - konu olamayan Reykjavik zirvesini beş ay sonra yeniden gündeme getirmemizin nedeni, Gorbaçov'un geçtiğimiz ay içinde yaptığı yeni öneri. Sovyet yönetimi basına "bomba etkisi yapan öneri" olarak yansıyan bir çıkışla, şimdiye dek silahsızlanma görüşmelerine egemen olan "paket anlayışı"nı terkediyor ve Avrupa'daki orta menzilli füzelerin kaldırılması için ayrı bir anlaşma yapmaya hazır olduğunu duyuruyordu. Yani Reykjavik'te tıkanmaya neden olan Yıldız Savaşları konusunun bağımsız olarak ele alınması öneriliyordu orta menzilli füzeler sorununun. Bu son derece önemli bir öneriydi. Çünkü Reykjavik'te iki ülkenin orta menzilli füzelerin kaldırılması konusunda vardığı ilke anlaşması, paketin Yıldız Savaşları nedeniyle geri çevrilmesi sonrasında sonuçsuz kalmıştı. Oysa şimdi, pakete bağımlılık söz konusu olmadığına ve başkaca bir koşul öne sürülmediğine göre ilke anlaşması yaşama geçirilebilecek. Avrupa'nın silahsızlanmasına yönelik önemli bir adım atılabilecekti. Gorbaçov'un "bu tarihsel fırsat kaçırılmamalı. Önerimize olumlu bir yanıt bekliyoruz" diye dünya kamuoyuna açıkladığı karar. NATO Genel Sekreteri Lord Carrington'dan pek çok Batı Avrupa ülkesi liderine hatta Japonya hükümetine kadar geniş bir kesimde olumlu karşılandı. ABD Kongresi de öneriyi olumladığını belli etti. Senato Silahlı Kuvvetler Komitesi Başkanı Demokrat Sam Nunn "tarihsel bir fırsat sağlayabilecek çok olumlu bir gelişme" olarak nitelediği önerinin yarattığı olanaktan en iyi biçimde yararlanılabilmesi için Beyaz Saray'da "gerçek birliderliğe" gereksinim duyulacağını savundu ve Reagan'ı "duyarsız bir politika" izlemekle suçladı. Bu suçlama, Kongre'deki Cumhuriyetçileri zor durumda bırakacak, yoğun tartışmalara neden olacaktı.

Dünya kamuoyunun gündeminde bir anda ilk sıraya fırlayan bu yeni öneri, SSCB'nin Avrupa topraklarındaki toplam 810 orta menzilli SS-20 füzesi ile ABD'nin Batı Avrupa'daki mevcut sayısı 236'yı bulan Pershing-2 ve Cruise füzelerinin kaldırılmasını öngörüyor. 1983'ten başlayarak, Federal Almanya, İngiltere, İtalya, Belçika ve Hollanda'ya yerleştirilen Amerikan füzelerin toplam sayısının 572'ye ulaşması planlanıyor. Bu beş Avrupa ülkesinin barış hareketleri başta olmak üzere geniş bir kamuoyunun yoğun tepkisine yolaçan bu füzelerin konuşlandırılması halen sürüyor.

Amerikan Newsweek dergisinde "bizim takım dökülürken, Gorbaçov en iyi 11'ini sahaya sürdü" sözünden yorumlara yolaçan öneri, Reagan yönetiminin gerçekten de İrangate başta olmak üzere dış politikasında sorunlarla dolu bir döneme rastladı. Başkan Reagan, Ekim 1986'da ilke olarak kabul ettiği öneriyi bu kez kabul etmeyeceğini açıkladı ve NATO Komutanı Orgeneral Bernard Rogers tarafından savunulan bir görüş çerçevesinde, orta menzilli füzelerin kaldırılması için bu kez kısa menzilli füzelerle, konvansiyonel silahlarda bir indirim yapılmasını koşul olarak öne sürdü. Her ne kadar Türk basınına son derece sınırlı bir çerçevede yansıdıysa da, Amerikan kamuoyunun bile edindiği izlenim, Reagan'ın Pershing ve Cruise'ların tümünü Avrupa'ya yerleştirmekte kararlı olduğu ve bunu engelleyecek bir anlaşmayı olanaksız kılmak için yeni koşullar öne sürdüğü biçimindeydi. Amerikan yönetimi, geleneksel tutumunu sürdürmüş, Doğu-Batı ilişkilerinde ve insanlığı ilgilendiren en önemli sorunda doğan yeni bir umut ışığını, olumlu bir adım atılmasını engelleyecek bir manevrayla karşılamıştı. Reagan "silahsızlanma dostluk için yeterli değildir" türünden bir kampanya başlatmayı seçmiş, Ortadoğu, Afganistan sorunlarında ve batta Nikaragua'da Sandinistlere sağlanan destek konusunda Sovyet tutumunu sert biçimde eleştirme yoluna giderek, orta menzilli füzeler önerisini adeta kulak ardı etti.

Şu günlerde, İsviçre'nin Cenevre kentinde süren silahsızlanma görüşmelerinde bu öneri görüşülüyor. İnsanlığın geleceğine yönelen bir farklı bakış, iki farklı ideoloji gene karşı karşıya. Gerçekçi politikanın mı politik manevraların mı; somut önerilerin mi lafkalabalığının mı kazanacağını hep birlikte göreceğiz. Barışçı ve aydınlık bir gelecekten vazgeçilebilecek ikinci tutuma karşı verilecek mücadeleye bağlıdır.

ABD Ortadoğu Türkiye

Zeki Yücel

Ortadoğu ilkçağdan bu yana büyük acılarla birarada yaşamaya alışmış halkların yaşadığı bölgelerin başında geliyor. Bugün kendi anavatanında sürgün yaşamını sürdüren bir Filistinli anının yüzündeki kalıtsallaşmış derin çizgiler, mülteci kamplarında açlık, hastalık ve vahşetten başka birşey görmemiş olan çocukların suskun bakışları, 6 yıldır süregelen ve kendilerine hiçbirşey kazandırmayacak olan bir savaşın cephelerde yere sermiş olduğu gencecik insanların taş kesilmiş vücutları, İskender'lerden, Timur'lardan, Napolyon'lardan ve Sultan Selim'lerden kalma bir oyunun yeniden sahnelenişini dile getiriyor sanki.

Yüzyıllardan bu yana, önce ticaret yollarının birleştiği bir kavşak noktası olmasından, sonraları da sahip olduğu stratejik ve ekonomik değerlerden ötürü saldırgan güçlerin zulmünden bir türlü kurtulamayan Ortadoğu, 19. yy'dan bu yana, coğrafi açıdan kendisine çok uzak olan sömürgen devletlerin ilgisini giderek daha çok çekmeğe başlamış ve bunun bedelini ödemeyi de günümüze dek sürdürmüştür. I. Dünya Savaşı sırasında, Osmanlı boyunduruğundan kurtulmak için, yöredeki petrol yataklarının kokusunu alan İngiliz ve Fransız ordularının desteğini sağlayan feodal yapılanmalar, giderek kendi kaderlerini bu kez onların eline bırakmağa başlamışlar ve böylece Ortadoğu'daki kukla yönetimler ortaya çıkmıştır. 2. Dünya Savaşı'ndan itibaren bu kez ABD yayılmacılığı bölgede kendini göstermeğe başlamış, Suudi Arabistan, İran, Mısır gibi devletlerin sağladığı desteğin yanı sıra, İsrail'in de kurdurulmasıyla bölgede emperyalizm adına güçlü bir kaleye de sahip olmuştur. Son dönemlerde bölgede anti-emperyalist eğilimlerin güçlenmeğe başlaması ABD'yi yıldırmamış, uluslararası petrol tekellerinin de devreye girmesiyle birçok ülkeyle ikili anlaşmalar yapılmış, ekonomik ve askeri yardımlar artırılmış, kimi zaman kapalı, kimi zaman açık tehditlerle halk hareketleri sindirilmeğe çalışılmış, çaresiz kalındığı anlarda ise CIA ve işbirlikçileri aracılığı ile yönetimleri bile devirme yollarına gidilmiştir.

Günümüzdeki duruma bakıldığında ise, bölgenin gene batılı güçlerin emperyalist emelleri doğrultusunda gündeme getirmiş olduğu birçok sorunla yüzyüze kalmış olduğunu görmekteyiz. Lübnan'da İsrail eliyle yaratılmış olan fiili durum, Filistinliler açısından acil bir çözüm beklerken, doğuda sürmekte olan İran-Irak savaşı da her iki halkın çıkarları doğrultusunda, bölgede kalıcı bir barışın sağlanmasını gerekli kılmaktadır. Tüm bu olaylar birbirlerinden bağımsız olarak da gelişmemektedir. Ancak, gerek ABD, gerekse İsrail, Lübnan konusunda gereğinde tüm dünyayı karşılarına alabilecek açıklıkta hareket ederken, İran-Irak savaşı konusunda alınan tavırlar o denli net olmuyor ve o oranda da kafaları bulandırabiliyor. Konu savaşın sona erdirilmesine geldiğinde, barışçı gözüken dilekleriyle mangalda kül bırakmayan emperyalist ülkeler, iç silah satışı, taraflara bilgi aktarma ve "terrorist"lerle pazarlığa geldiğinde, gerçek niyetlerini kendi halklarından bile sakınmama durumuna düşüyorlar.

Aslında emperyalizmin çıkarlarının derelerde yattığı ve bu çıkarları korumak için hangi geleneksel taktiklere başvurduğu açıkça gözler önüne serildiğinde, konunun batı basınının yansıttığı tarzda bir bilmece olmadığı da kolaylıkla anlaşılacaktır. Ve yine kolaylıkla anlaşılacaktır ki, lideleri ne söylerse söylesin, başta ABD olmak üzere tüm kapitalist ülkeler, dünya kamuoyunun gözünden kaçınılmaya çalışılan sinsi bir üslemde birleşiyorlar: İran-Irak savaşı kendilerine yarar sağlamaya devam ettiği oranda sürüp gitsin ve barış için yapılan tüm girişimler sürüncemede bırakılsın. Çünkü, Körfez Savaşı Batı Avrupa'nın durgun ekonomilerine taze bir kan getirdi. Her iki ülkenin de savaşın başlamasından bu yana dünya silah tekelleriyle gerçekleştirmiş olduğu alışveriş hiç de azımsanmayacak büyüklerdedir.

Gerçekte her iki tarafa da gizli ya da açık olarak silah sağlayan kapitalist ülkeler, elbette bunu taraflardan herhangi birinin savaşı kazanması amacıyla değil, daha fazla kâr sağlayabilmek için gerçekleştiriyorlar. Çünkü ülkelerden birinin üstünlük sağlaması halinde savaşın ya da bu şekilde sona erdirme olasılığı doğacak, ve hızlı bir pazarı kaybetme durumunda kalacak silah tekelleri de kendilerine yeni pazarlar bulmak için daha fazla çaba göstermek zorunda kalacaklardır.

5-6 hafta önce, İran'ın sağlanış gözüktüğü üstünlük karşısında telaşa düşmüş olduğu açıkça görülen ve hatta duruma her an müdahale edebilmek için deniz filolarını Körfez çevresinde alarma geçiren ABD, hiç kuşku duyulmasın ki, aynı tavrı, Irak'ın elde edebileceği olası bir üstünlükte de sürdürecektir. Çünkü söz konusu olan anti-Amerikan görünümdeki İran'ın bölgeyi ele geçirmesinden duyulan korkudan çok, bölgede kurulabilecek kalıcı bir barışın kaygısıdır. Reagan'ın bugünkü Humeyni rejiminden duyduğu tedirginlik biraz abartılıdır, zira şimdiden bazı işaretler de görüldüğü üzere İran'lı mollaların radikal tavırlarını yumuşatabilme anlamında gelecekten oldukça umutlu görünüyor. Öte yandan SSCB ile genelde iyi ilişkiler içinde bulunmaya dikkat eden bir Irak'a, ABD'nin ne denli bel bağlayabileceği de su götürür. O halde sorun, yukarıda da belirtildiği gibi, kazananı olmayacak bir savaşın her ne pahasına sürdürülmesi'dir.

Washington Post gazetesi, CIA'nın 1985'ten beri Irak'a uydu ve keşif uçakları ile elde edilen ve hava akımları için son derece önemli bilgiler sağladığını açıklamıştır. Aynı dönemde İran'a da silah satan ve rehineler konusundaki pazarlıkları yürütürken, benzeri istihbarat bilgilerini de aktardığı söylenen ABD'nin bu ikili tutumu, daha sonra her iki tarafın da kendilerine aktarılan bilgilerinçoğu zaman kasıtlı olarak yanlış verileri içermesi ve böylece kesin sonuçlar alınmasını engellemesinden yakınmaları sonucunda daha da belirginleşmiştir.

MEHMET TEVLİM

Evet, savaş, herşeye karşın sürmeliydi. Nereye kadar? Ta ki, İran ve Irak iyice yıpranıp, ekonomileri tam bir çöküntüye uğrayana dek. Böylelikle bölgede İsrail daha güçlenecek ve ABD çıkarlarını ciddi bir biçimde tehdit edebilecek her iki ülke de devreden çıkarılmış olacak. Zaten ABD'nin genelde Ortadoğu politikası da bu temeller üzerinde yükselmekte. Kendi güdümünde olmayan güçlü bir ülke, zengin petrol yataklarının bulunduğu bu yörede bazı radikal hareketlerin tohumunu atarak, ABD güdümlü feodal başka rejimlerinin egemen olduğu irili ufaklı krallıklar, şeyhlikler ve emirliklerin halklarını da etkileyebilecek ve dolayısıyla varolan statükonun bozulmasına yol açacaktır. Bu da tabi, başta ABD'nin ve petrolünü buradan sağlayan kapitalist ülkelerin hiç de işine gelmeyecektir.

Böylesi bir durumu engellemek için her türlü girişimde bulunmaktan kaçınmayacak olan Rengan yönetiminin bölgedeki kozlarının arasında ve belki de ilerisini düşünerek yaptığı planların başında Türkiye gelmektedir. Evet, dış borçlarıyla, NATO'ya olan bağlılığıyla, üsleriyle, SEATO'sıyla ve Musul-Kerkük'üyle Türkiye, bölgede yerine getireceği görev için şimdiden iyice tandırılmakta. Şu günlerde tüm açıklığıyla kamuoyunun gözleri önüne serilmiş olan ve başbakan ile dışişleri bakanının, ABD'nin Türkiye'ye karşı olan tutumunu kan ter içinde kalarak da olsa hâlâ savunmakta direndikleri bir SEATO yaşanırken, öte yandan da "Büyük Türkiye" zihniyetine primverecek diğer bir konu da, Türkiye'nin bölgeye yapılacak müdahalelere doğrudan ya da dolaylı olacak katılması konusu da gündeme getirilmeye çalışılıyor. Bu konu açıldığında tüm politikacılar şu sözleri söylüyor: "Türkiye'nin milli menfaatleri söz konusu olmadan, başka birilerine yaratılan harekete geçememeliyiz. "Acaba, söz konusu menfaatler, istendiğinde ABD tarafından yaratılamaz mı? Örneğin bir Musul-Kerkük sorunu, milli menfaatlerimizin neresine düşer?

Evet, her fırsatta ağızlardan "Misak-ı Milli" edebiyatını düşürmez gözüken bazı çevreler, bu kez "Turan"a dek varabilecek bir dış politika özlemiyle yanıp tutuşuyor olmalılar ki, artık açıkça irredantist bazı yaklaşımları bile dile getirmekten çekinmiyorlar. Üstelik bu topraklar üzerinde hak iddia edilirken, bir yandan "Kürt Sorunu" gündeme getirilirken, diğer yandan da bu girişim sonrasında Türkiye'nin 4-5 milyar dolarlık petrol giderlerini kapatıp, kâra bile geçeceği olasılığından söz ediliyor. Evet, hem bölgedeki Kürtleri temizleyeceğiz, hem petrol zengini olacağız, hem de soyunduğumuz jandarmalık görevinin sonucu batıda itibarımız artmışolacak!

Çoğu kimsenin sandığı gibi, bu senaryo gündeme ilk kez gelmiyor. "1965 yılında ABD, Türkiye'ye sağlayabileceği ekonomik ve siyasal çıkarları da vurgulayarak, dönemin başbakanına, Türkiye'nin, İran, Irak ve Doğu Anadolu Kürtlerini içeren ve doğrudan Türkiye'ye bağlanacak bir Federal Kürt Cumhuriyeti kurulması konusundaki tutumunu belirlemek istemişti." (Bk. Cumhuriyet Gazetesi, 24 Şubat 1987). Anlaşılan 60'lı yılların sonuna doğru Türkiye'nin iç ve dış istikrar koşulları bu çapta bir girişim için uygun görülmedi ki, bu öneri kısa süreli de olsa, reddedildi. Şimdilerde buna benzer bir durum, Musul-Kerkük özendirmesiyle yeniden gündeme getirilmeye çalışılıyor ve tabi bu arada yol açabileceği iç ve dış sorunlar da ustaca güzardı edilebiliyor. İstikrar bizden, destek ABD'den formülü ile Ortadoğu'ya "huzur" getirme girişimleri aslında savaş kışkırtıcılığından başka birşey değildir ve ABD'nin çıkarları uğruna Türkiye'yi bir felakete sürüklemekten başkabir işe de yaramaz...

Taner Gürel

portreler

alman göçmeni lejyoner

General Alfredo Stroessner kanlı mesaisini 33 yıldır sürdürmektedir. Ustası Josef Mengele'nin bu saltanattaki payı yadsınamaz. Faşist Almanya'nın yenilgisi ile Latin Amerika'ya sığınan faşist uzmanlar, öğreticilik ve ustalıklarını göstermekte gecikmezler. Birer ikişer öğrenci yetiştirirler. Mengele'nin öğrencisi Stroessner'in 33 yıllık saltanatı işkence ustalığı ve kan içiciliği yanında tarihsel akışın eliyle silinmeyi bekliyor.

Bir atlas açarak Paraguay tarihinin 1860'lı yıllarına bakarsak, bağımsızlıktan sterlin egemenliğine, sterlin egemenliğinden dolara satılan bir halkın kitlesel kıyımını görürüz. O yıllarda yüzlerce yıl bağımsız ve savaşsız yaşamış Guaraniler savaşı ve boyunduruğu görürler. Latin Amerika kıtasında 1860'lı yıllarda İngilizler egemendir. Bir ülke vardır ki sınırlarından içeri ne bir yabancı mal, ne bir yabancı banka girebilmiştir. O ülke kendisini korumaya almış, tarıma dayalı ekonomisini kamu yararına örgütlemiş, iki yüz yabancı teknisyenin katkıları ile sulama kanalları, göletlerle besleyerek yılda iki kez ürün alır duruma getirmiştir. Kumaş, kâğıt, mürekkep, barut fabrikaları dışarıya mal satmaktadır. İşte tüm bunlar İngilizlerin gözünde bağışlanmaz bir suçtur. İngiliz boyunduruğundaki Brezilya ve Arjantin, Paraguay'ın dışarı açıldığı kapı Uruguay'ı işgal ederler. Paraguay'lılar bu işgali yanıtsız bırakmayacaklarını açıklarlar. Uruguay'da acele kurulan bir hükümet Arjantin-Brezilya ittifakına katılır. İngiliz provokasyonu amacına ulaşmıştır. Tarih kitaplarına metresinin teşviki ile Arjantin-Brezilya-Uruguay ittifakına savaş açan başkan Eliye geçen Lopez, bir anda ülkesini üç koldan başlayan saldırı içinde bulur. İttifakın yağma, soygun güdüleriyle gözü dönmüş askerleri Paraguay'a girerler. Guaraniler, vatanlarını canlarını vererek savunmaktadırlar. 5 yıl süren savaşın son günlerinde başkan Lopez ihtiyarlardan ve takma sakallı çocuklardan kurulu ordusu ile ülkesinin onuru için bir intihar saldırısı düzenleyerek ölüm yolculuğuna çıkar. Savaş sonrası iki milyon Paraguay'lıdan geriye 250 bin kişi kalır. Erkek nüfusun tamamına yakını öldürülür, kalanlar, hayvanlar gibi damgalanarak kahve plantasyonlarına köle olarak götürülür. Paraguay'a bağımsızlık tutkusunun cezası böylece verilmiş olur. Savaşın barut kokusu genizlerden çekildiğinde sterlinin kan kokusu ortalığa yayılır. Savaşı tezgâhlayanların Londra Bankası, Boring Brothers firması, Rothschild Bankası olduğu açığa çıkar. Ve Paraguay'da İngiliz boyunduruğu altına girer. İngilizler mal satımlarını engelleyecek tüm üretim birimlerini ortadan kaldırırlar, ellerini pisliğe bulaştırmazlar. Paraguay'daki işletini Arjantin aracılığı ile görürler.

1870'li yıllarda Avrupa'yı kasıp kavuran kıtlık Latin ve Kuzey Amerika'ya göçmenlerin akınına neden olur. Irlanda'dan kaçanlar Kuzey Amerika'ya sığınırlar, aralarında - şu sıralar bellek karışıklığı içinde olan, yapıp ettiklerini anımsamayan - başkan Reagan çıkar. Paraguay'a sığınanlardan da zekâ işlekliğinden çok kan içiciliği ile ünlü Alman göçmeni Stroessner yetişir.

Sam Amca'nın arka bahçeye gözünü dikmesi bir anlamda İngilizlerin tekerine çomak sokmaktır. Ama düzeni alt üst olmuş, erken kalkan generalin darbeyle iktidara geldiği Paraguay'ın da Latin Amerika'ya atlamada önemi büyüktür.

Sam Amca'ya Paraguay'ın yollarını kimi generaller hazırlarken, Prusya terbiyesi görmüş Stroessnerlerin zekâsından hep kuşku duyulacak oğulları orduya girer. Üçlü ittifakın savaşı kazanmasından sonra yapılan bölüşümde Paraguay ordusunun denetimi Brezilya'lı kurmaylara kalmıştır. Brezilya'lı kurmaylar Stroessner'in zekâsıyla da yapılacak birşeyler olduğu inancındadırlar. Eğitmek için Brezilya'ya getirtirler. Brezilyan ordusunun da çalışması ilginçtir. Pentagon'da yetişmiş generaller iç barışı sağlama uzmanıdırlar. Stroessner bu eğitimin ürünü olarak ülkesine döner.

Standart Oil ve Royal Rutehpetrol şirketleri Chaco bölgesindeki olası petrol yataklarını ellerine geçirmek için birbirleriyle kıyasıya bir savaşım içindedirler. Şirketlerin savaşımı Paraguay ve Bolivya'nın savaşına dönüşür. İki tekelin kavgası iki ülkenin genç nüfusunun kırımıyla sonuçlanır. Kâğıt üzerinde savaşı kazanan Paraguay'dır. Generaller savaş kazanmanın kasıntısı içindeyken, şirketler bölgede kan izinden başka birşeyin bulunmadığını açıklayıp giderler. Savaş galibi generaller ülke yönetimindeki etkinliklerinin artırırlar. Paraguay'da erken kalkan generalin darbe yaptığı, baskıya ve işkenceye dayanamayan halkın başkaldırdığı, sürgüne gönderildiği, yurt dışına kaçtığı birdevrebaşlar. Ülke yönetimindeki bunalım güçlü bir yönetimle çözülür anlayışı egemendir. Güçle iktidara gelen de güçle devrilmektedir. 1947 iç savaşından sonra iktidara gelen General Moringo darbeleri önler ama girdiği seçimi kazanamaz. Darbeyle başa geçen generallerde de hemen bir seçim yapma tutkusu başgöstermiştir. 1950 yılında iki ayaklanmadan sonra Colorado partisi başkanı iktidar koluğuna oturur. Parti başkanı Chaves tek adaylı birseçimdüzenler. Bu kez de sürgündeki Moringo'nun adamları uyaklanırlar. Ne ki Alman asıllı Brezilya lejyoneri Alfredo Stroessner yetişir. Chavesi de bir kenara iterek başa geçer. Ülkede savaş durumu ilan eder. Yetkilerinin sonsuz olduğunu açıklar. Darbe hülyaları kurarak sırada bekleyen generallerin tümünü emekliye eder. Yetiştirdiği genç subaylarla ordu komuta kademelerini denetimi altına alır. Colorado partisini başkanlığında yeniden örgütler. Devletin ve toplumun örgütlenmesinde Colorado partisi üyelerini kilit noktalarına getirir. 3 milyon nüfustu Paraguay'da kara, deniz, hava kuvvetlerinden oluşan 15 bin kişilik ordusu ve sayısı bilinmez gizli polisleri ile ülkesini barış ve güneş ülkesi yapmaya and içer. Zekâ işlekliğinden kuşku duyulan bu adamın işlerini tıkırında yürütemeyeceği açıktır. Sam Amca'nın gönderdiği gönüllü danışmanları vardır. Stroessner'le birlikte İngiliz-Arjantin egemenliği - yerini Amerika - Brezilya egemenliğine bırakır. Sam Amca Paraguay'ın kalkınması için hiçbir özveriden kaçınmaz. Derhal Coco-Cola, Crush ve Pepsi Cola fabrikaları açar. Vietnam savaşında kullandığı zehirli gazların üretimini Paraguay'da yapmaya başlar. Japonlar ultra teknikler kullandıkları fabrikalarını açarlar. Brezilyalılar tüm tüketim mallarını Paraguay pazarlarına getirirler. Stroessner için önemli olan barış ve güneştir. sanayi ve tarımsal gelişmenin önemi yoktur. Neye gereksinim duyulursa dışardan gelmektedir. Yabancı sermayenin gelmesi için de her tür kolaylık sağlanmıştır. İnsanlar huzur içinde ölmekte yaşam akıp gitmektedir.

Stroessner de seçim tutkunudur. 5 yılda bir mutlaka seçimlerin yapılmasını ister. Kurulmasına izin verdiği partilerin demokratik istemler için Ulusal Anlaşma cephesinde toplanmasına gözünü diker. Cephe içindeki Şubatçı Devrim partisinin sol kanat üyelerinin peşine birer gizli polis takar. Aslında Stroessner bu ülkede muhalefet yapılacaksa onu da biz yaparız anlayışındadır. Halkın arasına yaydığı elemanlarını ülkeye gelen yabancılarda "aman ne demokratik ülke" izlenimi uyandırmaları için muhalif kimliklerde oynatarak seyreder. Seçimlerde halkından yüzde 90 oy ister. Parlamentoya beğenmediği insanlar seçilirse onları veto eder. Direnen, başkaldıran insanları ya sürgüne yollar ya da Mengele'den öğrendiği yöntemlerle etkisiz duruma getirir. Yine de kimi insanlar umudu yeşertmek için inadına çabalarlar. Hem de Demokrasiyi koruma kanununa karşıdır bu çabalar.

Stroessner'in Paraguay'ı bir tutsaklık, kaçakçılık, talan cennetidir. Esir kaçakçıların sığınağıdır. Brezilya'dan çalınan otomobillerin çoğu Paraguay'da ortaya çıkar. Rüşvet almayanlara deli, veremeyenlere ise devlet düşmanı gözüyle bakılır. Stroessner ve adamları kokuşmuşluğun suç ortaklığında ülkeyi bir sömürge bayanında yönetirler.

Neler yaptığını anımsamayanlardan biri de Stroessner'dir. Bir gezisi sırasında, yeşilliklerle kaplı bir sahayı görür ve emrindekilere burayı istiyorum der. İstenen yere el konulmanın rahatlığını duyan askerler hemen o yöreyi Stroessnerleştirirler. Yapılan araştırmada ise yörenin zaten şahsına ait olduğu ortaya çıkar.

Ülkesindeki nüfus dengesinin de yarattığı olanakları danışmanlarının uyarılarınca iyice kullanır. Stroessner ile yaşamaya alışmış politize olmuş kuşakların bir bir politik deney görmemiş kuşaklara ulaşmasını önlemek için orta kuşağın yaşamına son vermeyi amaç edinmiştir.

Soygun, talan, işkence ve cinayetleri insanlara reva gören bu asalak lejyonere cezasını doğa verir. İlerlemiş bir deri kanseri hastalığına yakalanmış dünyayı parça parça terk etmektedir.

Stroessner eceliyle ölecek olsa bile, Somoza'nın yanıbaşında bozuka ile uçuşuluşunu görmüştür. Friedman bahanesi ile birbiri ardına iktidar olan Pentagon'da eğitilmiş karbon kâğıtlarıyla kopyaları çıkarılmış arka bahçe camilerinin yırgalandıklarını görmüştür. Zekâ fukarası da olsa kesadan bir hisse almıştır.

ALFREDO STOESSNER

GENÇLİK HAREKETİ TARİHİNDEN

28-29 Nisan Olayları

Erol İnan

Gençliğin tarihinde 28-29 Nisan olaylarının bir dönüm noktası olduğu tartışma kabul etmez bir gerçekliktir. Gençliğin o döneme varıncaya dek iktidarlarla önemli sayılabilecek bir sorununun olmaması ne kadar doğruysa, özgün sorunlarıyla bile sorunlarını bağlantılı olarak bakabilme yeteneği ve becerisine sahip olduğu da o kadar doğrudur. "Yurt sorunları üzerine eğilmeye başlamıştık. Kalkınma modeli üzerinde tartışmalar yapıyorduk." diyordu Toktamış Ateş o günler için (60-70 Dönemi Gençlik Liderleri Tartışıyor, Yarın Dergisi sayfa 21) Bir yanda böylesi bir duyarlılık, diğer yanda ise "her mahalleye bir milyoner" sloganıyla zenginler yaratan ve "Türkiye'nin bakir topraklarından sizi bekliyor" diyerek yabancı sermayeyi davet eden ve imtiyazlı kılan DP iktidarı; sonuçta iktidarla gençliğin yollarının ayrılması.

Nisan ayı içinde baskı ve sansürden başka bir şey olmayan yetki yasalarını çıkartır DP iktidarı; laikliği ayaklar altına alan, yargı ve yargıç bağımsızlığını yok eden partizan tutumlarını il ve ilçelere yaptığı ya da vaadettiği yardım miktarlarıyla da ortaya koyan, radyoyu tek yanlı propaganda aracına çeviren, aydın ve yazarları cezaevlerine atan, üniversite profesörlerine "kara cübbeliler" diyerek dil uzatan bir iktidar... Ve bu iktidarla 28-29 Nisanda karşı karşıya gelen gençlik. Kavga, özgürlük, demokrasi ve hukuk devleti kavgasıydı. Bu kavganın gençlik açısından en önemli yanlarından biri de, belki de tarihinde hiç olmadığı kadar tüm toplum kesimlerinin desteğini sağlamış olmasıdır.

OLAYLAR BAŞLIYOR

Öğrenciler 28 Nisan 1960 günü sabahında Menderes hükümetinin baskısını, hukuk dışı davranışlarını ve işkenceyi protesto etmek amacıyla İstanbul Üniversitesi bahçesinde toplanırlar. Konuşmalar ve marşların ardından vilayete kadar sürecek sessiz bir yürüyüş kararı alınır. Üniversitenin ön bahçesine doğru yürüyen öğrenciler bir anda polis ateşi altında kalırlar. Öğrenciler ise kurşunlara karşı sopalar, taşlar ve çevrede ellerine geçirdikleri ağaç dallarıyla direnirler. Bu arada Rektör Sıddık Sami Onar'ın polisler tarafından dövüldüğü ve yaralı olduğu yolunda gelen haber, bardağı taşıran son damla olur. Öğrencilerin üzerine kanlı gömleğiyle ve alnı bantlı olarak getirilen rektör iyi olduğunu söyler. Öğrencilerden guruplar halinde dağılmalarını ister. Dağılmaları için gerekli önlemler de alınmış, askerler sıra halinde dizilerek toplu çıkışı olanaksız hale getirmişlerdir. Ancak kararlı bir kitle vardır ve hareketi damgasını vuran "Hürriyet, Hürriyet" sloganları çınlamaya başlamıştır. O günü, 1961'de Kurucu Meclis'e öğrenci temsilcisi olarak giren Hüsayin Onur'dan dinleyelim: "Süleymaniye tarafındaki arka kapı ve duvarlarda askerler toplu çıkışımızı engellemek için sıra halinde dizilmişti. Güzel bir bahar havası, sıcak bir perşembe günüydü. Askerler terli, biz terli. "Hemşerim bizler kardeşiz" diye boyunlarına sarıldık, kucaklaştık. Askerler çekildiler. Bizler toplu olarak ve büyük bir heyecanla ve Vezneciler'e doğru yürümeye başladık. "Menderes İstifa", "Hürriyet, Hürriyet" sloganlarımızdı, Gazi Osman Paşa marşını değişik sözlerle söylüyorduk: "Olur mu böyle olur mu?/Kardeş kardeşi vurur mu?/Kahrolası diktatörler/Bu dünya size kalır mı?/ "Yol boyunca halk bizi destekliyor, kadınlar evlerinin pencerelerinden sevgi gösterisinde bulunuyor, bayraklar sallıyorlardı."

Kitle Beyazıt Meydanı'na geldiğinde atlı polislerin saldırısına uğrar. Saldırı bundan ibaret değildir ve aynı zamanda yaygın ateşi de açılır. Hareket ilk şehidini vermiştir; Turan Emeksiz. (Beyazıt Meydanı'nın adı daha sonra Hürriyet Meydanı olarak değiştirilmiştir.) Böylesi azgın bir saldırıda yaralananlardan söz etmek anlamlı olmuyor. Aynı günün gecesini öğrenciler üniversite bahçesinde geçirmeyi kararlaştırırlar. Sıkıyönetim ve asker kuşatması altında geçen geceye halkın elleri uzanmıştır, parmaklıklardan battaniye ve yiyecekler verilir.

Olaylar ertesi gün, 29 Nisanda da genişleyerek sürer. Bu kez liseliler de sahnededirler. İstanbul Erkek Lisesi Öğrencilerinin katıldığı gösteride öğrenci gençlik ikinci şehidini de meydana bırakır. Tankın üzerine çıkmak isteyen Nedim Özpulat'ın elleri paletlere kanetlenmiş ve izi kalmıştır asfaltta. Bu sırada Ankara'da öğrenciler kurşunlanmaktadır. Hareket İzmir'den de ses vermektedir artık. İstanbul'da saat 16.30 sıralarında toplanan kitleyi asker, Laleli kapı ve Çarşı kapı önlerine doğru ikiye ayırır. Laleli kolundaki kitle marşlar söyleyerek Aksaray'a doğru ilerlemektedir. Sloganlar daha sert, kitle daha kararlıdır. "Kahrolsun Diktatörler!", "Şehitlerimizi İstiyoruz!" Halkın desteği bir önceki günden de coşkuludur artık. Unkapanı Köprüsü'ne gelindiğinde 30 bin kişilik bir kitle, barikat kurmuş askerle karşılaşır. Müdahale edilmez ve barikat kaldırılır. Yol açan asker ve subaylar da omuzlara alınır ve Tepebaşı'na kadar taşınır. Galatasaray ve İstiklal Caddesindeki barikatlar da hiçbir direnişle karşılaşmadan kaldırılıp geçilir. Coşkun kitle saat 20.00 sularında Taksim Meydanı'ndadır. Alan bayraklarla donatılır, marşlar söylenir ve konuşmalar yapılır.

Gençlik hareketi tarihinde önemli bir adım olan 28-29 Nisan olayları kararlılığından ve talebinden ödün vermeden gelişir. Ankara 555 K (beşinci ayın beşinci günü ve saat 5'te Kızılay'da) ve Harp Okulu yürüyüşleriyle sürer ve "27 Mayıs Devrimi"yle noktalanır. Noktanın konduğu yerde Teğmen Ali İhsan Kalmaz da şehit olmuştur.

Tarih onu tanıyanların yanındadır.

Demokratik Almanya'nın ve Avrupa'nın çeşitli yerlerinde duvar resimleri bulunan, tanınmış ressam Ronald Paris'le yapılan bu söyleşi Prisma dergisinin 85.2 sayısından alınmıştır.

DEMOKRATİK ALMAN RESSAM PARİS

"Sanatın politik yararına inanıyorum."

□ Çalışmaya hem tutkulu, hem disiplinli olan bir ressam yaşamı dönüştürmeyi nasıl başarır? Resimleri yapan insanlarla resimlere bakan insanlar arasındaki ilişkiyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

RONALD PARİS■ Disiplin kesinlikle gereklidir. İçtenlik ve teknik yeterlik de öyle. Ressam kendisiyle başbaşa da olsa, halkın karşısında da olsa kendine güven duygusu mutlaka gereklidir. Kişinin kendisini sanat yoluyla açıklaması doğrudan doğruya o kişinin kafa yapısına bağlı bir olaydır. Belki bu olayı "dram" sözcüğüyle açıklayabiliriz, çünkü dram dinamizmi içermektedir. Sahnedeki dram ile resimdeki dram birbirinden çok ayrı şeylerdir. Bizim burada dram dediğimiz şey atları arabaya koşmak anlamına geliyor. Bu da uzun bir ekim-biçim dönemi gerektiriyor. Görsel alışkanlıklara gelince, hoşgörüsüz bir genç olduğum günlerde, yeni şeyler görmek için büyük bir sabırsızlık duyuyordum. Bu duygu biraz da insanın her zaman dünyayı yeni baştan keşfetmesi gerektiğine inanmasından kaynaklanıyor. Sabırsız olarak mı? Belki de. Ama sorun ilk aşamada kişinin görsel alışkanlıklar geliştirmesi değil, uyanabilmesi, biçeylerin farkına varabilmesidir. İnsanlar eski ya da yeni bir resmin önünde durduklarında, eğer kendilerine sunulan şeyin geçmişini, ardındaki gerçekliği kavrayamamışlarsa, onların resmin içeriğine ilişkin sorularını yanıtlamak çok güçtür. Bu kuşkusuz, her zaman sanatçının hatası da değildir, bir eğitim ve bilgi meselesidir. Ben bugün bile Bosch'un ve Breughel'in resimlerini gördüğüm zaman kendimi çok gergin hissederim ve hiçbir zaman bir sanatçı olarak bile bu resimleri anladığımı söyleme cesaretini kendimde bulamam. Rembrandt ve Goya'dan hiç sözetmiyorum bile. İnsan daha çok bilgi edindikçe, daha çok şey keşfeder. Neyin modern olduğunu tartışmak bence zaman kaybı olur. Önemli olan bir resmin ne anlattığıdır.

□ Ancak biz yalnızca bir resmin anlaşılmasından değil, bir resmin kabul edilmesinden de sözediyoruz. Siz resimlerinizi birçok kere başka kent sokaklarında sunmuş bir kişisiniz. Bu iletişim sürecini yoğunlaştırmaya yönelik bir girişim mi?

PARİS■ İnsan her ikisini birden gerçekleştirmeli. Benim sokaklara çıkmamın bir nedeni de, Meksika duvar resmi ve Picasso'nun Guernicasına ilişkin düşüncelerimdi. Biri bizim ülkemizdeki kentlerin nasıl inşa edildiğine bakarsa, bu yeni modellerin ne tür bir kültüre karşılık geldiğini düşünecektir ve resim ortamını kullanarak, ucuz süslemelere ve yapmacık renklere bulaşmadan bu kültürü nasıl yansıtabileceğini sorarak edecektir. Eski günlerde, mimari süsleme hiç bir zaman anlamsız ya da salt güzelleştirme amaçlı değildir. Aynı zamanda biçimsel bir birliği sağlanmasında hizmet ediyordu. Kimi zaman biçimi, stili unutuyor, işlevin kölesi oluyoruz. Kuşkusuz insanlar yaşadıkları çevrede, kendilerini evlerinde hissetmek isterler vebuöyle bir gerekliliktir ki, bunuyerine getirmeden, duvar resimlerine yönelemezsiniz. Sanatla mimari arasındaki dengeyi sağlamak zorundayız. Yanlış anda sabırlı ya da sabırsız davranmak farklı sonuçlar doğurabilir.

□ 1970 yılında Berlin Merkezi İstatistik Bürosu'nda gerçekleştirdiğiniz "Komünizmin Yöneldiği İçin" ile başlayıp 1980'de yapacağınız Schwedt Tiyatrosu'ndaki "Yaşamın Zaferi" muralinize kadar uzanan bir duvar resmi deneyiminiz var. Sizce bu nasıl bir önem taşıyor?

PARİS■ Sanırım genişletip, sanatsal deneyimin ne derece önemli olduğunu ele almamız gerek. Burada sanatsal sorumluluktan sözediyoruz, büyük yanlışlara düşmemek için bir insanın kendi deneyimlerinden öğrenebilmesi gerektiğinden... Zaten bu yanlışlar da genellikle kaynaksızlıktan ve aptallıktan ileri gelmektedir. Yaşam çok kısa. Güç, güven ve bulduculuk hep hirarada toplanıp işler kılınabilmeli.

□ Yeniden duvar resimlerine dönelim, bunu kapalı bir süreç olarak mı değerlendiriyorsunuz?

PARİS■ Ben ne tümüyle duvar resimlerinden, ne de çerçeveli resimlerden yanayım diye bir tavır almıyorum. Ben sanatın gerekliliğinden sözediyorum. Koca bir duvarı, küçük bir resmi olduğu gibi hızla, öyle gelişigüzel boyayamazsınız. Bir duvar resmini dekorasyon kategorisinde değerlendiren kimse, sanatın ne olduğunu anlayamamış demektir.

□ Çok duyarlı bir ressamsınız. Bunun başka alanlarla ilgilenmenizle bir ilgisi var mı?

PARİS■ Sanatın politik olarak yararlı olabileceğine inananlardanım. Vebunu söylerken çok iyi örnekler getiriyorum gözümün önüne. Resimlerin Latin Amerika'dan mı olduğu, yoksa Sovyet ressam Petrov-Vodkin'in "Komiserin Ölümü" adlı çalışması mı olduğu, ya da bir Fransız mağara resmi mi yoksa İspanya'nın kuzeyinde bulunan Romen freskleri mi olduğu önemli değil. Hepimizi ilgilendiren tek ve ortak bir konu var, biz bu konuyu araştırıyoruz.

□ Peki, bunun sanata sevecen bir yaklaşım göstermekle ilgisi var mı?

PARİS■ Bir bakıma, içinde dinsellik barındırmayan bir saygı, bir yüceltme gerekli.

□ Bu duygunun etkilenim ya da etkileyim anından sonra yitirilmesi olası mı?

PARİS■ Biz hepimiz bir uğraş öğrendik, malzememizi iyi tanıyoruz. Ama eğer boyayı, renkleri çevreye küreklerdolusu kum gibi sıçıp, bunun de resimde "eylem" sağladığını düşünürsek, büyük bir hata yapmış oluruz. Böylelikle sanatsal amacı da tüketiriz. Çalışmamızın nedeni de bu yanlışa düşmemektir zaten. Elimizin altında her malzemeden sınırsız çokluk ta yok. Sirempel'in bir kesesinde dediği gibi, an sanısı çizgilerle skarlet kırmızısı sanatçının yardımına her zaman koşabilir. Bu geniş anlamıyla doğru. Yapmacık ve anlık etkilere bir yönelim var, ama sonuçta can yakan bir eğilim bu. Kuşkusuz uzun dönemli etkiler sağlamak çok daha güçtür.

□ Bu emperyalist silahlanma çağında sanatçının yeri nerededir?

PARİS■ Beni ilgilendiren nükleer bir felaketin neye benzeyeceğini doğru dürüst hayal bile edeceğimizdir. Böylesi bir felaket gerçekleştiğinde zaten artık hayal etmemize de gerek ve olanak kalmayacaktır. Yani orada yılanın hareketlerini izleyen masum bir tavşan gibi oturabiliriniz. Uccello'nun mütliş ordu resimlerini görmüşsünüzdür. Bu felakete ilişkin yeni formlar ve imajlar yaratmamız beklenebilir mi bizden? Bu bir bakıma, bizden çok fazla şey istemek olacaktır. Sanırım yapmamız gereken her zamanki gibi dümenin başında durup, her zaman yaptığımız işi belki çok daha büyük bir sorumluluk duygusu ve kararlılıkla yapmak. Yaptığımız işin inandırıcılığına ve kesin kararlılığına güvenilmeli. Bu konuda "Ölümün Zaferi-Yaşamın Zaferi" adlı muralime bakmanızı rica edeceğim, Çünkü o muralin üstünde 4 yıl çalışmamın nedeni de silahlanmaya ve nükleer felakete ilişkin kaygılarımdı.

□ Çalışmayı sanatının doruğundayken bırakmanın bir sanatçının kabul olmasını sağlayacağını düşünüyor musunuz?

PARİS■ Kaderci insanlar için reçeteler yazacak bir kişi değilim ben. Boyun eğmeye, emekli olmaya hiç zamanımız yok.

Türkçesi: ALEV SEVİNÇ

t.asi balkar

TAŞINAN BİR KİTABEVİNİN TAŞINMIŞ HÜZNÜYLE

nice sabahı göremeyen seni'lere

I. Bir Kitap

gözleriniz değince
sessizliği bitecek sözcüklerin
özgür olacaklar
sevginin yolu açılınca
yüreğinizin ışığı dokununca

II. Baştan Sona: Bir Adam

hepsi saklanıyordu. masalardört bacağıyla. elyazmaları. zarflar. imzalı kitaplar. imzasızlar. armağanlar, armağan edilmiş tortular. öfke. sevinç. tütün kokusu. gazı bitmiş çakmaklar. boş kibrit kutuları. dolu kataloglar. bozuk fotoğraflar. şipşakçı portreleri bir yarı-köylünün. kırık pipolar. resimler: düşbozumu. karikatürler. imza günü fotoğrafları zarflanmış. gülümsemeler. göz kırpışması. somurtmalar. şemdinli tütünü. **türköler'i anutma!** telaşı. osmanlı imparatorluğunda mülkiyet ilişkileri. kapitalizm ve tarım. bilim ile yazın arasında. tebrik kartları. gidilmemiş nikah davetiyeleri. hepsi saklanıyordu: baştan sona.

III. Bir Başka Adam: Sondan Başa

hepsi saklanıyordu. masası bir geçmişin. geçmişte ve gelecekte hep anılan bir adamın elyazmaları. sarı zarflarda. beyaz zarflarda. kağıt kenarlarında karalamaları. dava dosyaları. düzeltme kararları. düzeltme kararını düzeltme dilekçeleri. yitirildi sanılan fotoğraflar. kendisi'ni tah' ettiği fotoğraflar. pazarlar. pazar günleri suladıkça canlanan mineler. karanfiller. kadife çiçekleri. onur'un kazındığı hir sin.
sonsuz enginliğinde yaşanan bir dünyanın: kapital'in. anti-dühring'in.
doğanın diyalektiği'nin. insanın türeyişi'nin, madde ve insan'ın.
fiziğin evrimi'nin. kemal atatürk ve çağdaş türkiye'nin.
hepsi saklanıyordu. yılgınlık ve kin dışında: sondan başa.

IV. Çok Uzaktan Bir Başka Kitabın Sesi

beni üzen. sayfalarımda taşıdığım doğrular ya da yanlışla. değil. içinde ne olduğunu bilmeden tutuşturan insancıkların karanlık dünyaları. o karanlık dünyalara yakılırken bile ışık tutamamak ne acı.

V. Bambaşka İki Adamın Sevinçli Yorgunluğu

saklanan her şey taşındı taşındıkça taşındı
kollarımız taşıdıkça güçlendi
bildikçe hildik gözlerimizde derin gölgeleri
gördükçe gördü görmediklerimizi bilincimiz
donandı yüreğimiz ışıdık ve sönmedik hiç

alnı akıtmalı doru bir at taşımadı çeyizimizi
gittik geldik gittik geldik ayaklarımız üstünde
gittikçe sevindik gidildikçe

şimdi herkes buruk gibi
gidiyorlar ırmakta sarsılan bir kayık gibi
kucak dolusu: yunus
gidiyorlar incitilmeden soylu bir gün gibi
kucak dolusu: asi
üç basamak çık ileri
beş adım yürü sağa
üç basamak çık sola
yirmiüç adım yürü dümdüz
yirmidokuz basamak çık dönenerek
onyedi adım yürü durma!

yenibaştan

VI. Önemsiz Bir Ayrıntı

her şeye yeniden başlarken
Japon elması da solmakta
turgut **büyük saat**'iyle geçerken
fısıldadı usulca

herkes ne kadar da mutluydu "oysa"
ne bıraktıysam o kadar kaldı orda

VII. Göç Etmiş Bir Kitap Gibi

geldik işte
dizildik dizildikçe
dizildik ve dizildik ve dizildik
dünyaları ayağınıza getirdik

sana evren benim içimdedir taşıyor durma bak
harflerde sözcüklerde noktalarda virgüllerde
kalabalıkta ve kimselerin ayak basmadığı saatlerde
insan benim içimde
sevgi ve nefret
barış ve savaş
düş ve gerçek
tutku ve iktidar

ah, kapağım kapalı, oysa sözcüklerimin gözleri açık

sana evren benim içimdedir taşıyor durma bak
pi'ler fi'ler pisi'l r beta'lar alfa'lar
bilincinin sözcükleri'yle çarpıştıkça sözcükleri'm
gözlerinin kapanmayan yüreğinin çılgınlaşan coşkusuyla
yeni bir insanyeni birinsan olarak bakabilirsin dünyaya

VIII. Sona Sığmayan Son

bitmedi hiçbir şey başladığı gibi
bitemezde
hüzündeğil
yıkım dolaytsıyla
taşıntyoruz
ilhanilhan kitabevi
bayındır sokak
yirmiüç bölü altı
aynı sokak
'ki hina aşağıda
hir kat yukarı
ruhumuz göğe bir'az daha yaklaştı
söyle kalbim:
kim düğümledi bu ipi kopacağı yerden

Gençlik "Etkilenmeyi" Aşmalı "Öğrenmeye" Başlamalı

Ömer B. Canatan

Yüksek Öğretim Yasa Tasarısı'nı hükümete geri aldırtan Fransa gençliğinin eylemi, 1986 Gençlik Yılı'nın son halkası oldu. Yanlış hatırlatmıyorum tarihindayım. 1986, Gençlik Yılı değil, Barış Yılı'ydı. Oysa, Gençlik Yılı 1985'ti. Amaneden bütün yıllar ve bütün bir gelecek gençliğin olmasın ki. Öyle değil midir zaten?

İşçi sınıfının da "genel grevle" desteklediği Fransa gençliğinin bu başarılı eylemi bahanesiyle "gençlik sorunu" başlığını tazelemekte yarar var. Tabii yine sorunun genel boyutlarını, hatırlatmaktan öteye geçmemiz mümkün olmayacak. Türkiye'de gençlik kendi gerçeğini keyfince ve özgürlüğünce somutlayacaktır.

Gençliğin toplumdaki ekonomi yerini ve buna bağlı ideolojik ve siyasal konumlarını bilimsel açıdan ifade edenlerin sıkça değindikleri bir ilişki biçimi mevcuttur: "etkilenmek"... Gençliğin işçi sınıfı biliminden, küçük-burjuva ve burjuva ideolojilerinden, burjuva kültüründen, kapitalizmin yozlaşmışlığından, sosyalizmin başarılarından "etkilendiği" haklı olarak vurgulanır ve bu "etkilenmenin" gençlik hareketine ilave ettiği çeşitlemeler etraflıca irdelenir. Tümüyle bilimsel nitelikte bulunan ve genel gençlik hareketine ilişkin olan bu "etkilenme"nin yanı sıra genç bireyler için önemli başka bir noktanın daha vurgulanması gerekiyor. "Etkilenmek" pasif bir durumdur. Etkilenmek için bilinçve irade sahibi olmak, olgun bir kişiliğe kavuşmak gerekmez, var olmak yeterlidir. Etkilenmek için herhangi bir çaba harcamaya da gerek yoktur. Gençlik hareketinin bütünü için ve onun genel tabiatından dolayı belki "etkilenmenin" ilerisinde bir konuma geçmek mümkün değildir ama her biri kendi başına kişilik olma ve toplumsal birey niteliği kazanma yolundaki genç için bu böyle olmalıdır.

Belki alternatifidir, belki de uzantısıdır öğrenmek etkilenmenin, ama öğrenmenin etkilenmekten çok daha ileride ve yetkin bir konum olduğuna herhalde itiraz edilemez. Gençler kendilerini etkileyen ideolojik, politik veya kültürel faktörleri derinlemesine öğrenmeye çalışarak en azından kendi durumlarını sağlamca kavramaya önem vermelidirler. "bildiğini hiç olmazsa tam bil" uyarısı hayatın her safhasında karşılarına mutlaka çıkacaktır da ondan. Kendini etkileyen şeyin bilgisi insanın kendisi hakkında bilgisi olması bakımından önemli ve gelişmesinin sonraki çizgisini belirleyecek olması bakımından da hayati değerdedir.

Kendine yönelik bir öğrenme, kendi dışındakini öğrenme çabası ile bütünleştirilmedikçe öğrenmek bile değildir ve gençliğin adeta doğuştan zaafı gibidir bu. Türkiye'de demokratik ve politik gençlik hareketlerinin kalıcı bir gelenek üretmeksizin yükselip, sönümlenmesinin sebeplerini, kendisi dışında ve kalıcı olanla kendini irtibatlandırmaktaki gecikmesinde aramak gerekmektedir. Bunu bundan sonraki toplumsal yaşamda aşıp daha ileri biçimde yeniden kurmak, şimdiki gençlik hareketinin içinden çıkacak yetkin gençlerin görevi olacaktır.

"Kendi dışındaki" ne demek? Bunu sınırlarıyla ifade etmek mümkün olamaz. Öğrenilmesi gereken o kadar çok şey var ki. "Öncesini öğrenmeleri" gençliğe çok öğütlenmiştir ve boşuna değildir bu. Çünkü gençlik yaşamın "kendisiyle başladığına" inanmak eğilimi taşır. Bunun yanında dünyayı, en genel hatlarından başlayıp ayrıntılarına doğru genişleyen bir yol izleyerek kavramak, gücümüzün hangi faktörler tarafından sınırlandığını bilmemizi kolaylaştırır. Kendi "ulusal penceresinden" dünya sadece "gözükür" ama anlaşılamaz.

Bu kadar geniş bir bilgiyi kavrayıp özümsemek, besbelli ki kolay değildir, ama imkânsız da değildir. İlk ihtiyaç yöntemdir. Yöntemi olmayan öğrenme olmaz, öğrenmenin bilimselliği yöntemce belirlenmiş olur. Burada yöntem önü ve sonu bilinen bir program, araç ve gereçleri verili, güdümlenmiş bir faaliyet değildir. Hayatın bizatihi kendisini bir öğrenme yöntemi olarak kurmak, öğrenmeyi bir yaşam tarzı olarak kurmak gerekir. Bu anlayış, özgür olmasa da kendini özgürleştirmeye, anlamlı bir inada, aklın cesaretine ve gelişkin bir ahlaka denk düşer. Bağnaz ve kararsız bir kişilik öğrenmeyi imkânsız kılar.

Öğrenecek çok şeyi olduğunu kabul etmek belki yetişkinler için bir tevazudur, ama bu, gençler için gerekli ve ileri bir iddiadır. Öğrenmekten korkmamak, kuşkucu olmak, soruşturmak, araştırmak şimdi gençken gereklidir. İleride bunlar inançsızlık, güvensizlik, bezginlik anlamına gelebilirler.

Bugünün gençleri "yakından" öğrenmeye başlarlarsa, bedellerini asla dar tutmuş olmazlar. Üstünde durdukları bir birikim mevcuttur ve önce onun bilgisine ulaşmak zorundadırlar. Çünkü her şeyden önce bugünün gençleri bu birikimin somut ifadesi durumundadırlara. Bu birikim toplumsal tarihimizin bilimsel süzgeçten geçirilmiş bilgisi olmalıdır. Sadece yanında olduğu sınıfın veya seçtiği perspektifin geçmişini değil, en düşman bildiği sınıf ve zümrelerin de geçmişini yakından tanımak toplumu sınıfsal derinliğiyle ve bu sınıfların kendi aralarındaki ilişkilerin tarihsel derinliğiyle kavramak gençlerin yaşamsal ihtiyacı olmalıdır.

Kapitalizmin koşullarından dolayı gençler başıboş bir yarışa itilmektedirler ve çoğu zaman kendilerini yetkinleştirme çabasını bu yarışın bir parçası olarak algılamaktadırlar. Yarışmak için öğrenmek ve yetkinleşmek birbirinin önünü elbette açar ve bir bilgi birikimine ulaştırır, fakat bu, biz farkında olmaksızın öylesine koşullanma anlamında bir "uzmanlaşmaya" yol açar ki, gerçekte bambaşka olan başkalarının ve evrenin ölçüleri bize kendi ölçülerimiz ve kendi ölçülerimize göre gözükmeye başlar. Bu tür bir uzmanlaşmayla edindiğimiz değerleri ve ölçüleri, onların yanlışlığını gecikmeyle anladığımız zaman terketmek, çoğunluklu iddiasından vazgeçmek olarak gerçekleşir. Yanlışlığın bilgi olarak yerleşmesi ve eylemde başarısızlığa uğraması, iflah olmaz umutsuzlukların da kaynağı olur.

Gençlik hareketini layık olduğu etkinlikten alıkoyan ve bazen de yanlış mecralara sürükleyen temel faktörlerden biri, kendine hazır sunulmuş resmi ideolojiden kesin olarak kopmayı başarmış, ilerici, devrimci, demokrat konumlara bu resmi ideolojinin izlerini taşıyarak yükselmiş olmasıdır. Kapitalizmi, pre-kapitalizmi ve hatta feodal kalıntıları da içine katıp birlikte baktığımızda görüyoruz ki, Türkiye'deki gelenek-sel egemen ideoloji günümüzde gelişmenin, ilerlemenin, barış içinde ve insanca temel güvenliklere sahip olarak yaşamanın önündeki en katı engellerden biridir. Bu ideolojiden kopmak, sanıldığı gibi, onu reddetmek ve yeni bir ideolojiyi benimsemekle başarılacak kadar kolay değildir. Gençliğin ideolojik kapsamda hızla konum değiştirebilme karakteri bir avantaj olduğu kadar, gelişme sürecini istikrarsızlaştıran bir faktördür aynı zamanda. Bu bakımdan egemen ideolojinin tasallutundan kurtulma sürecini yoğun bir bilimsel bilgi edinmeyle beslemek, "cazip" olanın değil, doğru olanın peşinden gitmek, gençliğin temel kaygısı olmalıdır.

Türkiye'deki gençlik hareketleri, gençliğin maddi yapısına uygun düşenden belki kat kat daha fazla zengin eğilimler ve değişik yönelimler ortaya çıkarmıştır. Bunlardan büyük bölümü dünyaya Türkiye penceresinden de çok daha dar olan kendi penceresinden bakma inadında olmuşlardır, halbuki dünya Türkiye penceresinden de gözükmez. Bilimsel tarihin geniş ufkundan bakmayı yetkinlik olarak kazanmak gerekiyor.

Bu noktayı vurgulamaktan umduğumuz yarar şudur: Sınıf mücadelesi teorisi bakımından belli bir birikim ümbide de var, ama bu birikim başka ve çok daha zengin tarihsel teorisi olan fakat halen kapitalizmi aşamamış bulunan nice toplumun birikimiyle kıyaslandığında kompleks yaratacak kadar kısır kalmaktadır. Bir de kapitalizmden çok daha ileri bir siyasal uygarlığa ulaşmış toplumları, bu toplumların akla sığmaz fedakarlıklarını, yaşadıkları yoğun tarihsel dramı düşünürsek, ortaya, karşısında eğilmek gereken görkemli bir tablo çıkmaktadır. Bunu tanıyıp, öğrenmeden, "küçük burjuvanın" anlamsız bencilliği ile ahkâm kesmek, üç örneklik bir kümesin ekonomisini bile yönetmekten aciz kalan toplumların tarihsel devinimini yönetmeye heveslenmek, nasıl bir başka ses duyamamışken iç savaş yürütmüş halkların arkasından atıp-tutmak gençlere yakışmamıştır. Okumaktan, görmekten, anlamaya çalışmaktan hiç korkmamak, duyduğu kuşkunun üzerine sonuna kadar yürümek, dün eksikti, bugün görev sayılmalıdır.

Bilimsel öğreti gençlere "öğüt vermeye" yanaşmamakta, tam tersine açıktır, hatta daha da ileri, bozgun dönemlerinde herkesin, yanlış bile olsa, inandığında inatla direnmesini istemektedir. Yanlıştan kopup giderken, mücadeleden ve haklı iddiasından da kopup gidenler 12 Eylül sonrasında o kadar çok oldu ki, halbuki yanlışı tanımak ve aşmak biraz cesaret ve biraz da gayret işi olabilirdi. Gençlerde bunlar fazlasıyla var, bu nedenle gençlere güveni sürdürmek, siyasi bozgun döneminin yorgun unsurlarına bakarak hüküm vermemek gerekiyor.

Şuna inanmasak da böyle olmaya devam ediyor: Yönetici sınıflar gençlerin, bir temel sınıfa yaslanmadan gelişen hareketinden, gençlerin şu veya bu "ara ideolojinin" gözüpek militanı olmalarından korkmuyorlar. Yönetici sınıflar, tam aksinden, gençlerin kendi halinde ama yetkin, bilimle, kültürle donanmış olmalarından da korkmuyor. Yönetici sınıfların korktuğu ve korkmakta sonuna kadar haklı olduğu durum, bilim, sanat ve ahlak gibi yetkinliklerle fedakarlık, militanlık ve cesaret gibi değerlerin buluştuğu nirengi noktasıdır. gençlerin bu noktaya yığılmalarıdır.

Bir juvazinin şu veya bu vandalhğını, estetikten uzak yaşamını elçştiren ve bununla yetinen bir sanatçı genç ile, onun bin yıllık saltanatına "istemezük" raassubuyla son verileceğine inanan ve bununla yetinen bir militan genç "kurulu düzen" için aynı derecede zararsızdır. İkisinin birleştiği, estetik dünyanın ölçülerini derinliğine hazmetmiş bir yetkinlikle, bu ileri ölçüye ters düşen tarih kalıntılarına karşı militan bir mücadelenin kesiştiği noktada tarihsel sorun "ayrıntıya" boğulmadan çıkar ortaya servetlerin "nasıl ve kimlerce üretildiği" sorusundan "adil paylaşım isteğine" kadar gelip dayanan bir hesaplaşma burada başlar. Bu çözümleyici hesaplaşmayı dışarda bırakan bütün hesaplaşmalar peşinen kurulu düzenin işine yarar, onu güçlendirir hatta. Gençler, sosyal hayat kadar geniş bir anlamda kavramak durumunda oldukları bu mücadeleyi, ister istemez tanıyacaklardır. Gençken tanımanın yetkinliği daha kalıcı kişiliklerin oluşmasını sağlar.

Gelecek sadece kronolojik zaman dizilişiyle değil, böyle hiç değil, "yakınlık duyduğu" kimi soyut değerlerin somutlanacak olması bakımından da gençliğindir. Barış, eşitlik, kardeşlik, fedakarlık, cesaret, azim vb.leri gibi, kişinin karakterini bütünleyen, ama kendinde hiçbir şey ifade etmeyen ve ancak toplumsallıkla birlikte gerçekleştirildikleri zaman insan hayatında rol oynayabilen değerler kapitalist toplumda sadece "saklıda" kalırlar, bu nedenle inatçı bir korunma isterler. Bu değerlerin egemen ahlak sistemi olarak örgütlenmesi, sömürünün aşıldığı duruma denk düşer. Bu gelecek nesnel olarak bir tek sınıfa aitmiş gibi gözükse de gerçekte insanın geleceğidir. Gençlik bu gelenekle daha şimdiden ama "duygusal" bir bağ içindedir. Bu bağı, nesnel bağlantılarla pekiştirmek, kendini bağlı olduğu değerlerle birlikte gerçekleştirebileceği bir geleceğin hazırlanmasına bilfiil katılmak ve bu geleceği kurmaktan başka kurtuluş reçetesi bulunmayan sosyal güçlerin mücadelesiyle bütünleşmek, tek tek gençlerin ve gençlik hareketinin amacı olmalıdır.

"Beylik gerçekler" gibi gözüken bu temel gerekliliklere Türkiye'de gençlik hareketine kökten malolmadığı, kalıcı bir gelenek haline gelemediği için "bahanemizi" Fransa'dan seçtik. Değil daha ileri toplumsal hedefler için, hatta "eli ayağı düzgün" bir demokrasi için güncel "hukuki haklar" için mücadelenin bile yüz binlerle ifade edilen bir gençlik kitlesi içinde "marjinal" kalması, sadece baskının varlığı ile açıklanamaz, böyle açıklansa bile, bu dahi, yukarıdan beri değindiğimiz "beylik gerçeklerin" Türkiye'de gençlik hareketine yeterince malolmadığını kanıtlar. Tabii bütün hunlardan sadece gençlerin böyle olduğu sonucu da çıkmaz. Önemli olan, sosyal hayatımızın öteki bütün süreçlerine bağlı olan bir gençlik realitesinin bilincine varılmasıdır.

Günümüz gençliğinin önünde, sadece Türkiye'de değil, dünyanın her yanında ilginç, karmaşık, çözümlenmeye muhtaç koşullar vardır. İkiye ayırmadan, birini sosyalizme ve insanlığın geleceğine, öbürünün bugüne ve kapitalizme ilişkin iki temel tarihsel kategoriden birine ait olduğu olgusundan başlanmadıkça bu koşulların bilgisine varılamıyor. Ama bu dahi önseziyle anlaşılacak kolaylıkta değildir. Bilimsel bilgi ve kapsamlı kavrayışher şeydenöncekesin özgürlük ortamında gerçekleşiyor. Türkiye'de gençlik bugün bundan yoksundur, dolayısıyla kapsamlı bir dünya bilgisi edinme sorunu kapsamlı bir siyasal özgürleşme isteği ile bağlantılı biçimde kurulmadıkça çok şey ifade etmiyor.

Seçimim gelecekten yana yapmış bulunmak tek başına çözüm değil, bunun gereği olarak "özgürleşme talebi ile" kendini öne sürmek mutlak bir kavram, tepkici -dolayısıyla haklı- bütün çıkışlar bu kapsamagiriyor. Türkiye'nin hugünkü siyasi durumu nedeniyle özgürleşme talebi sığ, kaypak ve ildaıcı yorumlara da fazlasıyla açık bulunuyor. Daha ileri insanlık durumu resmen gündemden kaldırılmış olmakla, özgürleşmenin en asgarı düzeyi -mesela bir sivilleşme, yasakların şu veya bu ölçüde aralanması, hukukun işlerliği, "ulusal çapta" bir demokrasi v.b.'leri- azami amaç gibi konulup, emekçi toplumsal çoğunluğu sömürücü sınıfla, sömürücü sınıfın dertlerine ortaklığı demek olan bir uyumu gerçekleştirmesinin felsefesi rakipsiz kalıyor. Batı demokrasisi ve onun mantıksal geleceği Marksizm ile kaynaştırılıyor ve -bu insanlığın kurtuluş yolu olarak teorileştiriliyor. Bir anlamda, kapitalizme alternatif olarak doğmuş ve gelişmekte olan dünyayı "yok" sayan ve kapitalizmi kendinin alternatifi olacak dinamizmde gören bu felsefe, iddiasını çoğunlukla gençlerin öğrenme isteğine dayandırıyor, ama onları "gerçeğe" kuşkuyla bakmaya çağırıyor. Salı kuşkuyla sınırlı ve bilinçle desteklenmemiş bir yaklaşımı gerçeği kavramak yerine ondan uzaklaşmanın gerekçelerini hazırlıyor. Türkiye'de gençlik, kişiliği, siyasal özgürlüklerden -aynı zamanda bilimsel özgürlükten- yoksun bir ortamda şekillenmiş son yedi yılın gençliği uygun bir av alanı olarak gözüküyor.

Lakin şu da gözüküyor ki, gençler kendiliğinden olmayan bir özgürleşme isteği'yle ortaya çıktıkça, bu hemen orada bir mücadele olarak gerçekleşiyor, sosyal genişliği olan bir anlama bürünüyor. Kuşkunun da, yanlışın ve doğrunun da son ve kesin sınavı bu mücadeledir.

Gerçek, mücadeleye, mücadele gerçeğe götürür, bu kaçınılmaz toplumsal yaşama şekli içinde gençler "keyfince ve özgürlüğünce" her şeyi öğrenme hakkına sahip olacaklardır.

WORLD FEDERATION OF DEMOCRATIC YOUTH
FÉDÉRATION MONDIALE DE LA JEUNESSE DÉMOCRATIQUE
ВСЕМИРНАЯ ФЕДЕРАЦИЯ ДЕМОКРАТИЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ
FEDERACION MUNDIAL DE LA JUVENTUD DEMOCRATICA
世界民主青年聯盟

DÜNYA DEMOKRATİK GENÇLİK FEDERASYONU'NUN ÇAĞRISI:

ŞİLİ GENÇLİK LİDERİYLE DAYANIŞMA

Şili gençlik lideri Manuel Hernandez, 22 Ocak 1987 günü sabaha karşı Pinochet polisi tarafından gözaltına alındı. 1973 darbesinden sonra, Hernendez, cezaevinde kalmış, işkence görmüş ve diktatörlük tarafından, Dawson Adası toplama kampına gönderilmişti. Daha sonra, diğer siyasi mahkumlar gibi Hernandez de, gösterilen ulusal ve uluslararası dayanışmanın etkisiyle serbest bırakılmış; cezası 10 yıl sürgüne çevrilmişti.

Manuel Hernandez ulusal ve uluslararası bir gençlik lideri olarak, demokrasi ve bağımsızlık mücadelesini sürdürdü. 1982-84 yılları arasında, Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (DDGF) Genel Başkan Yardımcılığı yaptı. 1985'te ise, birbirinden farklı politik, felsefi ve dinsel görüşlere sahip gençleri biraraya getirecek olan 12. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali'nın Uluslararası Hazırlık Komitesi Sürekli Komisyonu üyesiydi.

On yıl süreyle çektiği haksız cezadan sonra, Hernandez'in yurduna dönmesi diktatörlük tarafından yeniden engellendi. Bunun üzerine, Hernandez, haksız sürgüne meşru bir tepki olarak ve demokrasi mücadelesinde halkıyla birlikte yeralmak özlemiyle, Şili'ye kendi çabasıyla giriş yaptı.

Sizleri değerli desteğinizle Manuel Hernandez'in yaşamını kurtarmaya; O'nun serbest bırakılmasını ve binlerce Şili'linin sürgününe bir son verilmesini sağlamaya yönelik dayanışmaya katılmaya çağırıyoruz. Dayanışmanızı, duygulanmızı uluslararası kamuoyuna, İnsan Hakları Örgütlerine ve Şili yetkililerine duyurarak gösterebilirsiniz. Telgraf ve mektuplarınızı özellikle, Şili Hükümeti Dışişleri Bakanı Ricardo Garcia adına, "Palacio de la Moneda, Santiago de Chile" ve Gençlik Hakları Komisyonu "Commision of Youth Rights-calle Huérfanos 850, Santiago Chile" adresleriyle diğer ilgili kurumlara göndermenizi bekliyoruz.

DDGF Bürosu
Budapeşte-Macaristan

Türkçesi: Nergis Algün

liseliden mektup

"Çobanlar bile..."

Şubat '87 66. sayıda Liselerdeki disiplin konusu ile ilgili yazıyı okudum. Güzel ancak yetersiz. O denli çok ki sorunlar, ne kadar yazılsa yine de yazılacak pek çok şey bulunabiliyor. Ben bu öğretim - orta öğretim - canavarınınönünde olduğumdan bazı somut durumları daha iyi görebiliyorum. İçinde bulunduğumuz koşullar ve uygulanan yaptırımlar, bizlerin mekanik otlar ordusu halinegetirilmemiz istendiğini doğruluyor. Birtakım sorunları yazımda belirttim. Bunlar somut ve yaşanmış olaylar. İstiyorum ki bunlar, kamuoyunda bilinsin ve çok az da olsa bir kitle bu sorunla ilgilensin. Yoksa, gençliğimiz YARIN'la kucaklaşamayacak. Bu gündekalıp, dünü yaşamak zorunda bırakılacak. Sizlerin de bize yardımcı olup, sesimizi duyurmanızı istiyoruz. Buna gereksinimiz var.

● Eskişehir'den Bir Liseli

MURAT ÖZMENEK

Aslında eğitimimizdeki sorunların kısa anlatımlarla bitecek gibi olmadığının bilincindeyim. Ancak bu günde orta öğretim öğrencisi olmanın verdiği yarayı, hemen hiçbir derman iyileştiremiyor. O denli somut çelişki ve saçmalıklarla karşı karşıyayız ki, bu sorunlarla ve eğitimimizdeki yönetmelerle nasıl bir kişiliğe sahip olunabileceğini ya da nasıl kişilik geliştirebileceğimizi bilmiyorum.

İki yıldır okulda yaşadığım olaylar, bir öğrencinin özellikle örnek alması gereken kişilerin, öğretmenler ya da okul idarecileri olmadığıdır. Kesinlikle bilincindeyim ki, anlatımlarımın kapsamı tüm öğretmenlerle ilgili değil. Öğrencilik süresimde bizleri yaşama hazırlamak için bir ana bir baba gibi özverilerde bulunan ve her zaman saygı ve sevgiyle andığımız çok değerli, gerçek öğretmenlerimiz oldu. Onlarla gurur duyuyorum.

1985-86 öğretim yılında ilkinde bir lisede Lise 2. sınıfa devam etmeye başladım. Öncesinde birtakım zorunluluklardan ötürü, eğitimime üç yıl ara vermek zorunda kalmıştım. Ara vermiş olmamın verdiği fiziksel gelişkinlik, derslerime giren öğretmenlerin pek çoğunda önyargılı davranışların egemen olmasına neden oldu. Bu tutumlara hiç bir anlam veremedim. Bir eğitmenin herşeyden önce öğrenci psikolojisini bilmesi gerekmez mi? Üç yıl ara vermiş bir öğrencinin, okuma amacıyla tekrar okula dönmesi bir eğitmen için hiç bir anlam taşımıyor mu? Bu soruların yanıtını ben çok iyi bildiğim halde, okulda kendimi kabul ettirene kadar pek çok özveride bulunmak zorunda kaldım.

Bir tarih öğretmeni ki; bir yıl boyunca ağzından ATATÜRK sözcüğünü çıkaramadım. Mustafa Kemal... Evet, Soyadı Kanunu kabulünden önce Mustafa Kemal, ya sonra?..

Bir öğretmen ki; Eğitsel Kol çalışmaları dersinde serbest hatabileceğimizi söyleyip, arkadaşlarımızla konuştuğumuzda ise "Mahalle kavgalarını geçtiniz" diyebilen. Ve aynı öğretmen ki, öğrenci için okul idaresine gidip, o öğrenci hakkında "hiçbir öğrenci arkadaşı ve öğretmeni tarafından istenmiyor. lütfen gereğini yapın" diyebilen. Ne rastlantıdır ki aynı zamanlarda olagelen bir anket yoklama sonucunda o öğrenci hakkında hiçbir olumsuz şey olmadığı gibi, idareye anlaşılanın tam tersine arkadaşları ve öğretmenleri tarafından sevilen bir öğrenci olduğu anlaşılır. Anlayamıyorum, öğretmen hangi somut yargıya dayanarak böyle çelişkili bir başvuruda bulunabiliyor. Ve yine aynı öğretmen, yine aynı öğrenciye tüm bu olanlardan sonra "Sen bu sınıfın parazitisin" diyebiliyor.

Bir okul idarecisi ki; anlatımına yazıma işlevi çok yetersiz kalır. Müdür olmanın verdiği psikolojiyle, en çok gereksinim duyduğu otoriteyi sağlayabilmek için "Nereye gidiyorsun ulan", "Defol Çık" gibi onurlu bir ağızdan çıkamayacak sözleri kullanma gereksinimi duyan.

Gerici düşüncelerin cılız fanilesi bir gazetenin reklamını yapercasına okula getirmek, öğrencilerin okuldan çıkma zamanı, tam okulun karşısındaki kahvehanede kahve oyunları oynayan bir idareciye yakışır. Evet özellikle duyuruyorum. Eğer bir öğrencinin örnekalık örnek alması gereken kişiler, öğretmen ve idarecileriyse, kahvehanelerin en görünür yerlerinde asılı bulunan "18 yaşından küçükler ve ÖĞRENCİLER GİREMEZ" yazılı tabelaların en kısa zamanda kaldırılmaları gerekliidir. Bilmem büyüklerimizle ne derece hemfikiriz?

1985-86 eğitim yılında okulumuz adına, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüğünün ilimizde düzenlediği bir tiyatro yarışmasında hazırlanıp oynadık. Berabereinde küçük de olsa bir ödül aldık. Hemen belirteyim, bu olayı gerçekleştirirken okuldan hemen hiçbir yardım görmediğimiz gibi, doğal olarak sonucunda da bir teşekkür beklemiyorduk.

Yani okuldaki sosyal etkinliklerle içli dışlıyım. Yaşımla ilgili sorun olmasa sporl'f etkinliklerde de bulunacağım.

Fakat öyle bir idare anlayışı ki; M.E.G ve S. Md.lüğünün etkinliklerimizden ötürü, bireysel olarak adımıza gönderdiği Teşekkür Belgelerini "Vermeye ne gerek var, önemli şeyler değil" diyerek yok edebiliyor. Evet bir kez daha soruyorum, Adlarımıza gönderilen belgelerin önem derecelerini hangi makam belirliyor ve bir üst makamın yani Milli Eğitim Gençlik ve Spor Md.lüğünün adımıza verilmek üzere okul müdürlüğüne gönderdiği belgeleri, okul idaresi hangi yetki ve statüyle öğrenciye vermeyip, bir yıl sonra kalorifer kazanında yakırabiliyor?... Yanıt lütfen... Bu makamlar arasındaki ilişkiler bu denli tâbubi mi? Değilse niçin denetlenmiyor?

1985-86 eğitim yılında okulda olan bir olayın sonucu, en doğal haklarımdan birini kullanarak, velim aracılığıyla okul idaresine bir şikayet dilekçesi verdim. Geleneksel 'hasıraltı' oyunuyla sürüncemede kaldı. Bir soru daha. Özellikle son günlerde pek sık duyduğumuz Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonuna kişisel başvuruda bulunabilme hakkında: Bir orta öğretim kurumundaki bürokrasiyi aşabilmek için bir yıl yetersiz kalırken, diğer makamları aşabilmek için olacak çocuklarımız adına şimdiden vasiyet mi bırakmamız gerekecek?..

Olanaklarınız elverirse okulumuza gelip görmenizi dilerim. Ve özellikle yinelıyeyim Saat 13.00 sıraları gelirseniz, okulumuzun karşısındaki kahvede okey oyunu ya da diğer kahve oyunlarını idarecilerimizle birlikte oynayabilirsiniz.

Bir genç olarak söyleme zorunluluğu duyuyorum.

Bu ülke bize emanet edilmişse, her ne kadar yok etme uğraşısında olurlarsa olsunlar, biz gençliğin dinamizmi ve çağdaş dünya görüşü karşısında çok anlamsız bir kitle olarak kalacaklardır.

Geçmişte yaşanan yanlışlıkları tekrar yaşamıyacağımıza inanıyorum ve gençliğin özellikle orta eğitimde böyle çarpık ve kişiliksiz bü yümesine neden olan önce de belirttiğim bilinçsiz ve anlamsız kitlenin yokolmasını yürekten diliyorum.

İki yıldır okulun durumunu düşünüyorum da, çobanlar sürülerini oldukları gibi, yani onları besleyip, yönlendirip, denetlerken ellerindeki kavalları veya dudaklarının arasından çıkardıkları tatlı melodilerle ne de güzel bir bütünlük ve uyum oluştururlar. Çobanlar bile...

TV

MURAT ÖZMENEK

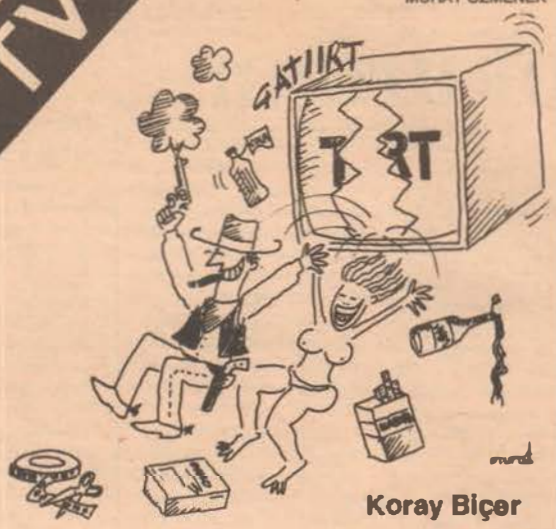

Koray Biçer

İngilizcemizi İlerletirken

Zamanla her şey değişiyor. Eskiden ingilizce dil derslerinde bir fiilin çeşitli zamanlara göre çekimi yapılır, tümce kalıpları içinde kullanılır, tek tek olan bu birikim diyaloglarda uygulama alanına sokularak dil öğrenilmiş olurdu. Şimdilerde dil öğrenimi değişmiş. Belki yine okullarda ne aldın, ne verdin, saat kaç gibi soru kalıpları üzerinden başlayan bir öğrenim sürüyor ama TV'deki dil eğitimi bir başka. Özellikle dilini biraz daha geliştirmek isteyenler için bu başkalık kendisini duyumsatıyor.

Kar, merkez kentleri işgal ettiğinde birçok insan belediyeler ne işe yarar acaba diye sormaya başlamıştı. Öyle ya kar yağar yaşam durur, yağmur yağar seller gelir, güneş yaz öpücükler dağıtırken içilecek su bulunamaz. Sonbaharda yakacak paniği başlar. Lapa lapa kar da yağar, bu belediyeler ne yapar acaba diye düşüncelere dalarken, TV'nin pek muhterem yöneticileri evlerinde tutsak kalanları eğlendirmek için ekranın karşısına zincirlediler. TV'mizi açtığımızda, İngilizcesini ilerletmek isteyenler için Türkçe alt yazılı bir film başlamıştı. Türk tarımcıları ile yaptığı görüşmeden sonra ofisine dönmekte olan bir ajan, sokak ortasında, uzun saçlı bir kişi tarafından vuruldu. İngilizcemizi ilerletmek için ekran karşısına oturup sabah sabah bir cinayetle karşılaşınca ani bir ürperti geçirdik. Vurulan adamın bir güvenlik görevlisi olduğu ortaya çıktı. Adamın arkadaşlarından biri olaya çok üzülmüştü. Genç bir polis olan adam öfkeden kuduruyordu. Tam o sırada da TV'de genç polise göre, cinayetlere neden olan o yazarla konu üzerine söyleşi yapılmaktaydı. Spiker, yazara dergisinde güvenlik güçlerine bağlı ajanların isimlerinin yayınlanmasından sonra, birbiri ardına işlenen cinayetlerle ilişkin ne düşündüğünü soruyordu. Radikal solcu diye tanıtılan yazar, devlet güvenliği ile de ilgili olsa demokrasilerde gizli hiçbir şeyin olmaması gerektiğini belirtiyordu. İşte bu söyleşi üzgün polisi çileden çıkarıyordu. Genç polis intikam yemini ederken, Scotland Yard'ın şefleri de radikal solcu yazarın iyi korunması gerektiği kararını alıyorlardı. Genç polisin tepkiselliği Yard'ın şeflerince hemen değerlendirilmiş, yaşamına ilişkin dosyası, ruh durumu, aşkları incelenmiş, olası davranışlarının ön kestirimi yapılmıştı. Yard'ın şefleri genç polisin bağlı bulunduğu şubenin komiserine elemanını dizginlemesi gerektiği uyarısını yapmışlardı. Radikal solcu yazar gizli buluşmalar yapıyor, Küba üzerinden Moskova'ya gitmenin hazırlıklarına başlaması talimatını alıyordu. Öfkeli genç polis, Radikal yazarın elini kolunu sallıya sallıya gezmesini kendisine yediremiyordu ve izliyordu. Yard'ın şeflerinin genç polise anlattıkları onu ikna etmemişti. Polis, Yard güçsüz kalınca olayların üstünü örter görüşündeydi. Arkadaşının teşkilatın gizli bölümünde çalıştığına da inanmıyordu. Yard şefinin devlet adına cinayet işlemek demokrasi ahlakına uymaz öğüdünü de kulak arkası etmişti. Bir gece radikal solcu yazarı öldürmek için peşine düşmüştü. Yazar haftalık ziyaretini yapmış geri dönüyordu. Genç polisin eli tam silahına gidecekken hızla geçen bir arabanın altında kalarak ölüyordu. Radikal solcu yazar havullarını topladığında, arabanın şoförü genç polisin silahını Yard şefinin masasına bırakıyordu. Elim bir kazaya kurban giden polis gömülürken, Yard şefleri toplanmış KGB içine bir ajan yerleştirmenin başarısını kutluyorlardı.

Kuşkusuz bu filmi izlerken İngilizcemiz de ilerlemiştir. Daha önceleri de vurdulu-kırdılı ingilizce öğretim programları yapılmış. İnsanın aklına şu geliyor. Bu derslerle ingilizce öğrenen Türkler İngilizce konuşulan bir ülkeye gittiklerinde, cinayet, kaçakçılık, ajanlık gibi işlerle mi uğraşacaklar acaba? Ya da İngiliz yaşamının normal akışı böyle de insanlar yabancılık çekmesin diye filmlerle mi tanıtılıyor? Pek de öyle değil gözüküyor. MI-5 diye anılan istihbarat örgütü eski görevlilerinden Peter Wright "Spycatcher" diye bir kitap yazınca İngiliz hükümeti devlet sırlarını ortaya döktü diye bir dava açmış. Filmlere ve anılara konu olanları birbirinden ayırıyorlar. Gerçi bu tür örgütlerde çalışan insanlar, vicdanlarının azalmasının mı yoksa başka bir nedenle mi günün birinde anılarını yayımlamaya seviyorlar. Eski CIA şeflerinden John Stockwell bir derginin sorularına şöyle bir yanıt vermiş. "1974'te yapılan bir senato araştırması CIA'nın her yıl yüzlerce gizli savaş yaptığını ortaya çıkardı. Bunların bazılarının zararsız ve gazetelere konu olmayacak kadar önemsiz operasyonlar olduğu savunulsa bile bunlar yasadışıdır. Düşünce Özgürlüğünü kısıtlar ve söylendiği gibi zamansız değildir. Endonezya operasyonunda 800 bin kişi öldü. Daha sonra Kongo var, İrak var, Gana, Brezilya, Şili, Vietnam, Laos, Tayland... ve böylece sürüp gidiyor..." CIA şefinin açıklamaları, Sukastlar Zincirindeki CIA ajanının söylediklerini anımsattı: "Hür dünyayı aşırı bürokratlerden korumaktır görevim". CIA adı merkezi haber alma örgütü de olsa bir siyasal odak gibi çalışıyor anlaşılan. Ama bizim pek korkumuz yok, çünkü çoğunluğu eski Robert Kolej mezunları tarafından kurulan Demokrasiyi Koruma Vakfı ya da İhtilalleri önleme vakfı, ülkemizde hürriyetlerin kısıtlanmasını önleyecektir. Gerçi zamanla vakıflar görev yapamaz duruma gelebiliyorlar. Örneğin muzır olayları önleme vakfı böyle bir duruma düştü. Özellikle "fiziki ve ruhsal gelişmelerini tamamlamamış olan küçüklerin maneviyatı üzerine muzır tesir yapacak" olan filmler sürüyor. Santa Barbara, Fırınalar Vadisi, kısadiziler Türk-İslam sentezi tezini, belki de yeni bir boyutta ele almanın çabaları olabilir. Türk-İslam-Amerikan çorbası. Amerikalılar bu filmleri toplumdaki herşeyin filmi yapılabilir estetik anlayışından çıkarak yapıyorlar. Bizim sentezciler de nasıl olsa bizim toplumumuzda böylesi bir yaşam tarzı yok, efendime bakıp da şükretsinler diyorlar herhalde. Aslında o denli güvenliler ki, ortalığı kasıp kavurabilecek AIDS hastalığının önündeki en güçlü engeli, aile yaşantılarının güçlü olması gibi bir bilimsellik anlayışı ile açıklıyorlar. Çok satan renkli basınsa yüksek sosyetenin yaşamını kurcalamaya başladı bile. Aile yaşamımızın pek o denli de sağlam olmadığı ortaya çıkıyor. Uğur Dündar'ın yaptığı röportajlarda sosyetemizin mafya ile içiçe kokain partilerinde boy gösterdiğini okuyoruz. Eş değiştirme şişe çevirme partileri, eşcinsel ilişkiler, lezbiyen ilişkiler ayyuka çıkmış gidiyor. O hep korkulan, İstanbul'u bir sallarsa yerle bir eder denen deprem olsa, gelecek çağlara Pompei'nin son günlerinden daha beter anılar, kalıtlar bırakacak demek ki. Garipten aileler için pek tehlike yok ama yüksek sosyete içinde salgın hastalıklar her an başgösterebilir. O zaman bir vakıf daha kurmanın zamanı geldi. Türk ailesini koruma vakfı. Gerçi Türk kadınını koruma vakfı var ama daha çok imam nikahlı kadınları resmi nikahla evlendirmek çabasında. Yalnız böyle giderse hani o Santa Barbara vb gibi dizilere benzer evlenmeden ayrı evde yaşamalar falan, ahlak yapımız çözülebilir. Çözülebilir in öteninde değer yargıları açısından oldukça büyük bir kargaşanın yaşadığını da süren intihar olayları ortaya çıkarmıştır. İnsanın artık hiçbir çözüm yolunun kalmadığına inandığı bir noktadan başlar intihar eylemi, değer yargıları sisteminde ki karmaşanın da ilk habercisi olur. Bizim TV'mizde bir yandan insan davranışlarına yön verecek uyarıcı olacak diziler hiç bir kaygı izlenmeden seçilirken bir yandan da ahlak spotları, küçük öğretici oyunlar yer alıyor. Şimdi kim inanır, "yemekten önce, yemekten sonra, dinlenirken, konuşurken" diye biçimlendirdikleri, damak zevki adını verdikleri iyi kültürleriyle dizi filmlerin citir attığı ekranda şu trajikomik diyoloğların yer aldığı açaipliğe:

- Ah allahım napıcaz şimdi. Biz onsuz napıcaz şimdi, söyle kızım napıcaz..
- Ağlama annecğim
- Nasıl ağlamam kızım, yavrum neden acaba, neden, neden bizi buldu neden, neden!

(Kadın ve kızı salya sümük ağlarken ki ağlamada oldukça yapay bir biçimde oluyor. Sanki kabare yapan bir tiyatronun böylesi bir olayı bicvi gibi. Arkaya Peygamberler tarihinde olayları anlatan ilahi sese benzer bir ses giriyor.)

- Bu sonuca nasıl gelindi. Bu kaza nasıl oldu. Kazaya neden olan olayı görelim.

Bir pavyon geliyor akışa. Çatal, bıçak gürültüleri, rakılar gıdıp geliyor. Yaşamı ve başa gelecek olayı çağrıştırsın diye olmalı bir kadın avaz avaz "Değer mi hiç" diye bağırarak şarkı söylüyor. Derken biraz sonra feci bir şekilde yanarak ölecek adam yola çıkıyor. Yine o ilahi ses bu kez kulbanı ile konuşan bir eda ile başlıyor.

- Üzerinize rehavet çöktü. Direksiyon hakimiyetini kaybettiniz. Araba büyük bir gürültüyle çarpıyor ve yanıyor. Kadında evde kızı ile ağlıyor. Her yıl binlerce insanın öldüğü trafik kazalarına yetkililer böyle bakıyorlar. Türk-İslam sentezi Amerikan alışkanlığına karşı duruyor gibi yapıyor. Ardından bir film daha başlıyor. Martini, cin, viski, burbon ne içerdiğinizi sürüp gidiyor.

Belki TV için de bir vakıf kurulabilir. Eskiden vakıf demince akla ucuz peynir, zeytin, zeytinyağı, sabun satan badembıyıklı tezgahtarların çalıştığı yerler gelirdi. Şimdi vakıflar birçeyleri birçeylerden korumak için kuruluyor. Aynaya bakan kendisinden korkup vakıf kuruyor. Tümüne hayırlı başarılar.

okurdan...

Sevgili "Yarın"cı Kardeşler,

Derginizin her sayısını dört gözle beklerim, lisedi bir okurunuzum. Size liseler konusunda üç beş kelam etmek istedim.

Bence öncelikli sorun, müfredat programının çağdaşlığı. Günlük lise sorunlarının da elbette önemli. Ancak asıl çözüm örneğin deyak atılmaması değil. Eğitim sisteminin kökten değiştirilip, çağdaş ve demokratik düzeye getirilmesiyle, bu günlük sorunların üstesinden gelinecektir. Metafizik eğitim sistemi değiştirilmeli, yerine bilimsel-politeknik eğitim sistemi konulmalıdır.

Bu öğrencinin de, öğretmenin de, halkın da hakkıdır. Her hak gibi, bu hak da verilmez, alınır. Bunun mücadelesi verilecektir. Peki bu mücadele, tek başına senin benim mücadelem mi olacak? Hayır. Geniş unutlarıyla yirminci yüzyılın savaşım aracı: Örgütlü Savaşım.

Üniversitelerimizde tam anlamıyla olmasa da kısmen sağlanan dernekleşme hakkı, elbet bir gün liselerimizde de alınacaktır. Bunun savaşımını hem öğrenciler hem de öğretmenler vermelidirler.

Umarım gelecek sayılarınızda öğrencilerin sorunlarından kalkarak örgütlü savaşımın gereğini ayrıntılı olarak ele alırsınız.

Sevgili "Yarın"cı Kardeşlerim,

Derginizin bir an önce zorluklardan kurtulmasını dilerim, hukuk savaşımında hep birlikte olduğumuzu belirtirim.

İlişkite Öğrenci Postası Dergisi Sahibi Serhat Şimşek için yazdığım şiiri - ister yayınlarsınız ister yayınlamazsınız artık sizin size diye gönderiyorum.

"İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek!"
"YÖK Kalksın!"
"44. Maddeye Hayır!"
"Yaşasın Üniversitali - Liseli Dayanışması!"

Türkiye'de Demokrasi Yoktur...

Bu yazı 24 Şubat 1986 Salı günü sayın Başbakan Turgut Özal'ın televizyondaki Bir Konu programındaki konuşmasına tepki olarak yazılmıştır. Adı geçen Başbakan, Türkiye'nin demokratik bir ülke olduğunu, Türkiye'de demokrasi olduğunu ve ayrıca Türkiye'nin geliştiğini, 2000 yılına kadar Türkiye'nin dünyada sayılı 10 ülke arasına gireceğini söylüyor.

Türkiye'de demokrasi yoktur. Ve aşağıdaki sayacaklarım Türkiye'de oldukça, Türkiye gelişemez. Düşünce özgürlüğünün yokedildiği, insanların düşüncesi, ideolojisi yüzünden hapse atıldığı, işkence gördüğü veya yukarıda saydığım nedenlerden dolayı herhangi bir sansürcünün yurt dışına sürüldüğü veya hapse atıldığı bir Türkiye'de demokrasiden söz edilebilir mi?

İşçi haklarının yokedildiği sendikaların refah kesime çalıştığı, hayat pahalılığının fakir halkın sırtına semer gibi yapıştığı bir ortamda demokrasiden söz edilebilir mi?

Laikliğin yıkılmak istendiği, yerine şeriatın getirilmek istendiği bir ortamda demokrasiden, gelişmeden söz edilebilir mi?

Dış borçların 30 milyar dolara vardığı, işsizliğin gittikçe artığı bir ülkede gelişmeden, demokrasiden söz edilebilir mi? Enflasyonun % 40'ı aştığı bir ortamda gelişmeden söz edilebilir mi?

Elbette ki edilemez, edilirse bu koskoca bir yalan olur, hem de Başbakan Özal'ın kendisine ve milletine söylediği bir yalan.

●M.Ese
Çine-Yenikoy

BEŞYÜZBİN AĞIZDAN SERHAT'A ÇİÇEK

"Ve otuz kişi sıraya dizilerek
onur yürüyüşünü başlattılar
bir geceyarısında"
Serhat Gözaltında
- diye baskıya geçti Cumhuriyet -
Ve derneklere baskılar kesilmemecesine
ardı ardınca.
İşkencede Serhat.
Ülkenin yiğit
çocuklarından biri.
Kanın ve karanlığın çevrelediği
üniversite yapıları
şimdi haykırmaya
geçmeli dedik
- dedi Serhat
dedik beşyüzbin ağızdan -
İlle de. zorla. Ve zorbalıkla
YÖK bir maış patlattı
kokuşmuş
murdar iliğinden
ve bir siyah alev gibi
pençesini
hissettirdi her gencin boğazında.
Her gencin boğazında bir yağlı urgan gibi
Kırkdördüncü madde.
Kırkdördüncü madde değişmeli dedik
- dedi Serhat
dedik beşyüzbin ağızdan -
Beşyüzbin ağız bağırdı uzanıp giden karanlığa
bir sının olsun diye artık baskıların:
Kırkdördüncü madde kalksın!
Ve Serhat gözaltında.
Ve biz Serhat'ın yanında
demokratik dirençle
yerimizi aldık
yarına inançla.

●Sinan Erel
İstanbul

'86 Barış ve Sağlık Ödülleri

Ankara Tabib Odası, Ankara Diş Hekimleri Odası ve Ankara Eczacı Odası'nın ortaklaşa düzenledikleri "86 BARIŞ VE SAĞLIK" Konulu yarışma sonuçlandı. Ödüller yapıtların açıklanmada katılanın umularının üzerinde gerçekleşmiş ve özellikle çok sayıda sağlık emekçisinin yapıtlarını göndermesinin ayrıca sevindirici olduğunu belirtiler.

Yarışmaya fotoğraf dalında 99 yapıt katıldı. 24 eser sergilenmeye değer görüldü. Birincilik Ödülünü Tuğrul Çukur'un Çocuklar Öldürülmesin, ikincilik ödülünü Gülüsser İşçelebi'nin (İsimsiz) ve üçüncülük ödülünü ise Ali Rıza Akalın'ın "Barış Özgürlüktür" adlı yapıtlarının aldığı yarışmada Yarın Dergisi Ödülünü "Yaşamak" adlı eseri ile Fethi İzan aldı. Karikatür dalında 131 eserin katıldığı yarışmada 80 eser sergilenmeye değer bulundu. Bu dalda birincilik ödülünü Sadık Pala, ikincilik ödülünü Fethi Gürcan Mermertaş, üçüncülük ödülünü Atay Sözer ve Yarın Dergisi Ödülünü Özcan Çalışkan kazandı. Şiir dalında ise 190 eserin katıldığı yarışmada birincilik "Kuşatılmalar Coğrafyası" adlı şiiri ile Tuğrul Asi Bulkar, ikincilik ödülünü "Yaşama Telgraf" şiiri ile Muammer Karadaş, üçüncülük ödülünü "Sunu" şiiriyle Göksu Baykal ve Yarın Yayınları ve Yarın Dergisi ödüllerini "Güvercinden Doğuyor Güneş" şiiri ile Mustafa Özçelik aldılar.

Ankara Tabib Odası, Ankara Eczacı Odası ve Ankara Diş Tabibleri Odası yayınladıkları kataloğun girişinde yarışmayı şöyle değerlendirdiler: "Ülkemizdeki yıllardır bu yarışmayı geleneksel hale getirmek umudu ve amacı ile ülkemiz ve Dünya insanlarının Barış içinde sağlıklı yaşamalarını istiyor. Barışa, Sağlığa kayıtsız olan herkesi seviyoruz. Derdi, davası belli bir dünya özlüyoruz." □

"Parantez" Bir Yaşında...

1986 Nisan ayından bu yana, yurt dışında, iki toplum içinde de kendilerini parantezin içinde duyumsayanların minyatür bir dergisi var: PARANTEZ.

PARANTEZ- yoğunluğu şiir üzerinde odaklaşan bir dergi. Bugüne dek, gerek yurt dışındaki gerekse yurdumuzdaki ozanların yapıtları, şiir üzerine deneme ve inceleme yazıları, şiir kitabı tanıtma yazıları, yurt dışındaki sanatçılarımızın çeşitli etkinlikleri, günlükler, Almun yazınının ülkemizde az bilinen ya da hiç bilinmeyen sanatçılarına yapıtlarından örnekler. PARANTEZ'in küçük oylumlu ama şirin sayfaları içinde genç-usta ayrımı gözetilmeden yer aldı.

Birinci yıldönümünü kutlayan PARANTEZ'in üzerindeki çabasının sürekli olmasını diliyoruz.

Yazışma Adresi:
AWO-Berlin Halkevi
Adalbertstr. 23/a
1000 Berlin 36
W. Deutschland

PARANTEZ'e abone olmak için bir yıllık posta pulu göndermesi gerekmektedir.

DÜZELTME

"Türkiye'deki Amerika" yazı dizimizin, Mart (67) sayımızda yayımlanan üçüncü bölümü 1968-1975 yılları arasındaki dönemi konu alıyordu. Teknik bir hata sonucu (1965-1970) olarak belirtilmiştir.

Düzeltir, özür dileriz.

YARIN

AJANS PİRAMİT

Bayındır sokak 14/17 Kızılay/ANKARA Tlf: 33 20 14
AMSTRAD
CPC 464 - CPC 6128 - PCW 6256 - PC 1512

Her türlü program desteği
BASIC, COBOL, FORTRAN derleyicileri
CPC 6128 ve PCW 6256 için özel programlar:
Arazi Tesviyesi
Statik/Betonarme
Su Şebekeleri çözümleme ve tasarım
Hakediş/Kesin hesap (hazırlanıyor)

Metropol Tiyatro Birimi

Metropol Tiyatro Birimi, Mart ayı içinde Sermet Çağan'ın "Ayak Bacak Fabrikası" adlı oyunu ile Bilgesu Erenus'un "Beş Mayıs Beş Kızılay (555 K)" adlı oyunlarını sergilemeye başladı. Tiyatro Birimi yaptığı açıklamada ilk kez 1965 yılında sergilenen Ayak Bacak Fabrikası'nın "geleneksel orta oyunumuz ve köy seyirlikleriyle Brecht'yen Tiyatro'nun son derece başarılı bir sentezi olan biçimiyle, gerekse geri kalmış ülkelerdeki sosyal, ekonomik ve siyasal yaşamdan bir kesit sunan konusu ile çok geniş bir kitlenin ilgisini çektiğini" belirtiyor. Ayak Bacak Fabrikası'nı bu kez Selçuk Uluergüven sahneye koyuyor.

"Beş Mayıs Beş Kızılay (555 K)" adlı oyunu ise Yücel Çelikler sahneye koydu. Tiyatro Birimi Beş Mayıs Beş Kızılay (555 K)" için ise şu açıklamayı yapıyor: "20. yüzyılın başından günümüze dek geçen sürede, ülkemiz insanının özgürlük ve bağımsızlık savaşımını konu alan "Beş Mayıs Beş Kızılay (555 K)" tarihsel süreçle birbirine bağlı ama özgül koşulları ve niteliklerî açısından büyük ayrımlar içeren üç zaman boyutunda sürmektedir; Ulusal Kurtuluş Savaşı, 27 Mayıs ve sonrası... 60 yıllık bir zaman dilimi içinde, üç kuşağın savaşımını, çelişki ve çatışmalarını açımlayan 555 K, bir anlamda da söz konusu süreçlerin sorgulanmasını yapmaktadır." □

"Çentik Oyuncuları" Büyük Romulus'u Sergiliyor

Çentik Oyuncuları Tiyatro Topluluğu, Alman Tiyatro Edebiyatı'nın ünlü yazarlarından Dürrenmatt'ın "Büyük Romulus" adlı oyununu Nisan ayında Ankara'da sahneleyecek. Çentik, aynı oyunla BCO Tiyatro Günleri'ne de katılacak.

Hacettepe Üniversitesi Tiyatro Topluluğu'ndan ayrıldıktan sonra tiyatro yaşamına amatör bir topluluk olarak devam eden Ankara Çentik Oyuncuları, bu yıl ilk olarak yabancı bir yazarın oyununu sahneye koyuyor.

Friedrich Dürrenmatt'ın yazdığı oyunu Türkçe'ye Vural Ülkülçeviridi. Orhun Şemin'in yönettiği oyunda Özcan Yağcı ile Funda Alaybeyi yönetmen yardımcılığı yapılar. Dekoru Demet Günoğlu, aksesuar ve kostümleri Türkan Akmandor ile Özdemir Aydın, makyajları ise Perihan Yağcı hazırladılar. Müziğini Gökhan Yurdumcu, ışıklama sistemini Selami Çağatay düzenledi.

Yönetmen Orhun Şemin, oyunun Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılış dönemini konu aldığını belirtti. Şemin, "Yürütülen bu oyun yazılan insanca değerlerin başka idrisidir. Ne var ki Dürrenmatt'a göre, ölüm kapıda bekler ve ölümün karşısında çırpınan insan gülünçtür. Oysa biz, yeni doğan bir çocuk, gelecek güzel günlerin habercisidir, umududur diyoruz. Romulus hükmü verdi, biz kalemi kırıyoruz." dedi.

Dergimiz Sorumlu Yazı İşleri Yönetmeni Mustafa Okan Beraat Etti

Dergimizin Haziran sayısında yayınlanan "Türkiye İşçi Sınıfı Tarihinde Önemli Günler- 15-16 Haziran 1970" başlıklı yazıdan dolayı Sorumlu Yazı İşleri Yönetmenimiz Mustafa Okan hakkında "kanunun cürüm saydığı bir fiili övmekten" dolayı suç işlediği gerekçesiyle dava açılmıştı. Dava geçtiğimiz ay sonuçlandı.

İddianamede "Bazı olayların işçi sınıfı tarihinde önemli olduğunu belirterek, 1871 tarihinden itibaren bazı işçi olaylarını örnek gösterdiği ve daha sonraki 15-16 Haziran 1970 tarihinde gerçekleştirilen olayları işçi direnişi olarak tanımladıktan sonra ele aldığı bu olayların kronolojik seyrini anlatıp, bu olaylan çeşitli kişilerin değerlendirmesini belirttiği ve yazının son kısmındaki "Direnişin Önemi" başlıklı bölümünde ise suç tarihinde yürürlükte bulunan yasalara göre suç sayılan bu fiilin övüldüğü evrak arasında mevcut dergi muhteviyatı bilirkişi mütalaası ve tüm evrak münderecatı ile anlaşıldığından," Mustafa Okan'ın yargılanması isteniyordu.

Hakim, "15-16 Haziran olayları nedeniyle İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesinde 1984/4 sayılı dosya ile ikame edildiği ve yapılan duruşmalar sonunda olayda suç unsuru görülmediğinden, sanıkların beraatine" karar verdi.

Dergimiz Sorumlu Yazı İşleri Yönetmeni Mustafa Okan yaptığı açıklamada, basına yönelik anti-demokratik baskıların son zamanlarda giderek arttığını, dergimiz çalışanlarının da haksız gözaltılara, işkencelere asılsız suçlamalara uğradığını vurguladı ve son beraat kararının bu baskıların niteliğini göstermesi açısından önemli olduğunu belirtti. □

24 Mart 1987 Salı günü, Mülkiyeliler Birliği Konferans Salonunda, konuşmacı olarak Salih Turan, Yalçın Küçük ve İnsan Hakları Derğinden de bir temsilcinin katıldığı "Öğrencilere yönelik baskılar ve haksız uygulamaları" konusunda bir basın toplantısı yapılmıştır. Toplantıda ayrıca aşağıda isim ve imzaları bulunan Ankara Öğrenci Dernekleri de bir basın duyurusu dağıtmışlardır. Bu duyuruyu aşağıda aynen yayınlıyoruz.

"Derneklerimiz baskılara boyun eğmeyecek..."

Sayın basın mensupları,

Derneklerimizi kurmaya başladığımız günlerden beri karşı karşıya kaldığımız baskıları değişik zamanlarda dile getirdik. Başvuru belgelerimizi almamakla, yasada yeri olmayan belgeleri isteyerek kuruluşumuzu geciktirmekle başlayan engelleme süreci, öğrenci gençliğin örgütlü ve birleşik gücüyle gerçekleştirdiği son altı yılın en önemli eylemlerinden birisi olan 44.madde kampanyası sırasında fiziki baskılara dönüşmüştü. O günden bu güne yüzlerce arkadaşımız gözaltına alındı. Bu arkadaşlarımızdan bir çoğu gözaltındayken işkence gördü. Öğrenci derneklerinin bu yasadışı ve haksız uygulamalara gösterdiği tepkiler kamuoyunun demokrat kesimlerin'in yanı sıra uluslararası düzeyde de yankısını buldu. Uluslararası Af Ör. gütü açlık grevine katıldıktan sonra gözaltına alınıp işkence gören öğrencilerin durumunu araştırmaya başladı.

Tüm bu olaylara karşın, ne yazık ki yetkili makamlar öğrenci dernekleri üzerindeki baskılara, bu baskılara karşı yükselen tepkilere kulak tıkamaya devam ediyorlar.

Aralık ayı içerisinde İçişleri Bakanı ile mecliste yaptığımız iki buçuk saatlik görüşmede sorunlarımızı, üzerimizdeki baskıları dile getirdik. Derneklerimizin genel kurul yapmasının yasalara, idare mahkemesi kararlarına rağmen nasıl engellendiğini anlattık. Haklarını yasal yollardan arayan arkadaşlarımıza gözaltında yapılan işkenceleri anlattık. İşkence ve baskılara maruz kalan arkadaşlarımızın kendilerine yapılanları bizzat aktardılar, gözlatma alınan ve işkence gören öğrencilerin isimlerinden oluşan bir listeyi verdiler. Tüm bunları dinleyip gerekli notları alan Sayın İçişleri Bakanı konuyla ilgileneceğini söyledi, dernek temsilcilerinin düzenli görüşme taleplerini kabul etti.

Ancak yaşadığımız son olaylar Öğrenci Dernekleri üzerindeki baskıların bitme bilmediğini gösteriyor. Yaptığımız tüm iyi niyetli girişimler işkenceyle, tehditle yanıtlanıyor. Emniyet görevlileri yasal ve toplumsal meşruluğu tartışılmaz olan Öğrenci Derneklerini yasadışı örgütlermiş gibi görme ve gösterme çabalarında ısrar ediyorlar.

Öğrenci Postası dergisi yayın kurulunun çalışmaları engelleniyor. Yayın kurulu üyesi arkadaşlarımız sokaktan çevrilip kimlikleri alınıyor. Gittikleri meslek odası lokaline gelen görevliler "toplantınıza katılabilir miyiz?" diyerek masaya oturuyorlar, yayın kurulu üyelerinin ellerindeki dergiye gönderilmiş yazılar alınıp fotokopileri çekiliyor.

Geçtiğimiz perşembe akşamı Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Öğrenci Derneği Başkanı Salih Turan ve DTCF öğrencisi İsmet Özen gözaltına alındılar. Emniyet Müdürlüğü'nde bir gün bir gece dayak atılan arkadaşlarımız Cuma akşamı Devlet Güvenlik Mahkemesi'nce serbest bırakıldılar. Gözaltına alınan arkadaşlarımızla diğer dernek yöneticilerine tehditler gönderiliyor, "söyleyin onlara nasıl olsa bir gün buraya getireceğiz" deniyor.

Demokratik bir düzende, çağdaş hukuk devleti kuralları içerisinde asla rastlanmayacak olan tüm bu olaylar gösteriyor ki sorun yasalara uyup uymamakta değildir. Öğrenci gençlik hak arama mücadelesinden v vazgeçirilmek isteniyor. Kendisine dayatılan çağdışı YÖK sistemini kabullenen, suskun, baskılara boyun eğen bir gençlik yaratılmak isteni'yor.

Son baskılar ve iki arkadaşımızın haksız gözaltına alınması Öğrenci Derneklerini meşru olmayan zeminlere çekme çabalarının, öğrencilerin örgütlenme mücadelesi üzerindeki düzenli baskıların son örneğini oluşturmaktadır. Bu hukuk dışı olayı nefretle kınıyoruz.

Derneklerimiz baskılara boyun eğmeyecek, yasal haklarından, özerk ve demokratik üniversite mücadelesinden vazgeçmeyecektir.

YARIN abone kulübü

"Yarın Abone Kampanyası" bittikten sonra gelen isteklerin yoğunluğu nedeniyle 3 ay süresince abone ücretlerini arttırmamıştık.

Bu ay, uzunca bir aradan sonra abone ücretlerini arttırıyoruz. Bundan böyle altı aylık abone ücreti 2500 lira, yıllık 4800 lira olacak.

6. ciltlerin dışındaki ciltlerin tümü tükendi. Kısa bir süre önce yaptırdığımız 6. cildimizi 4000 liraya edinebilirsiniz.

Cilt kapaklarımızdan ise 5. ve 6. cilt kapaklarımız dışındakiler tükendi. Her iki cilt kapağımızı da 1500 liradan edinebilirsiniz.

A.Ü. HUKUK FAKÜLTESİ: Yatır Harcı, Öğren Notu

1984-85 öğretim yılında öğrencilerden alınmasına karar verilen öğretim harçlarının, gerek yasa maddelerinde ve gerekse de uygulamayı savunan dâvacılarında, uygulamayla, öğrencilerin bilimsel, kültürel ve sportif faaliyetleri ile sosyal ihtiyaçlarının karşılanması, geliştirilmesini hedeflendiği söylendi, yazıldı. Eğitim-öğretimin para karşılığında yapılması, yani yalnızca parası olanların okuması söz konusu değildi. Hatta, bunun böyle olduğu, harç kredisi verilmekle daha da bir kanıtlanmış sayıldı. Ancak, ertesi yıl Bakanlar Kurulu harçlara yüzde yüzlere veren zamlar yaparak, kredileri de etkisiz kıldı. Krediler harcın yarısını karşılayacak, diğer yarısını da öğrenciler ödeyecekti.

Yapılan uygulama ise, "Harçlar, eğitim-öğretimin paralı kılınmasından başka birşey değildir ve bu uygulama ile yalnızca harcını ödeyebilenlerin okumasının devlet politikası olarak benimsenmesidir" diyenleri haklı çıkardı. Öyle ki, harçları düzenleyen yasada ve 16 Ağustos 1985 tarihli Bakanlar Kurulu kararında "ödenmeyen harçlar için Anıma Alacaklarının Tahsili Usulü hakkındaki kanun uygulanabilir" denildiği halde, harcını yatırmayan öğrenciler sınavlara alınmadılar, kayıtları yenilenmedi. Sınavlara girmekte direnen öğrencilere karşı polisiye önlemlere başvuruldu. Bu arada Danıştay, bu tip uygulamaların hukuka aykırı olduğu yolunda kararlar alıyordu, ne gam...

A.Ü. Hukuk Fakültesi'ndeki son uygulama ise, tüm fakülte dekanlarını kıskandıracak kadar dahiyaneydi. Emin siz, "daha önce biz niye düşünemedik bunu" diye sızlanmışlardır. Elbette, hiçbir fakülte dekanı, bu fakültenin dekanı kadar hukuk okumamış, bilmemiştir. Üstelik YÖK yönetiminin en ilginç uygulamalarından biri olarak, tanıtıcı haklı yerinde mutlaka alacaktır. (Bu fakültede daha önce öğrenci işleri bürosuna öğrencilerin girmesi yasaklanmıştı).

Fakültenin ilk dönem yapılan 1. vize sınavlarından sonra fakülte yönetim kurulu, aldığı kararı gereğince, harç borçlarını yatırmayan öğrencilerin sınavlara alınmayacağını ilan etti. (15.12.1986 tarihine kadar). Ancak, öğrenciler sınavlara girmede hiçbir engelle karşılaşmadılar. Sınavlar esnasında ise, harcını yatırmayan öğrencilerin sınavlarının geçersiz sayılacağı sözlü olarak öğrencilere iletildi. Oyunun son perdesi ise, yirmi gün önce 2. vize sınav sonuçlarının açıklanmasında oynandı.

Sınav sonuçlarını okumaya giden öğrenciler, şimdiye kadar hiç görmedikleri bir sınav soruç listesi ile karşılaşırlar. Sınav listesinin bazı yerleri delinmiş, bazı yerleri ise okunamayacak biçimde karalanmıştı. Bunun ne anlama geldiğini sonra öğrencilerin aldıkları yanıt ise net ve yalındı. "harcınızı yatırırsanız, notunuzu öğrenirsiniz". Bu arada, dekanlığın ilk ilanında verdiği süre içinde yatırmayan ama birkaç gün sonra yatırmış öğrenciler de aynı akibete uğramışlardı. Öğrenci işleri şefliği bu durumu, onların da cezalandırılmış oldukları şeklinde ifade etti. Bu öğrenciler, dilekçelerini yazdıktan bir hafta sonra notlarını öğrenebildiler.

Harçlarını yatıramamış öğrenciler notlarını hâlâ bilmiyorlar. Ve bir hafta önce yapılan 3. vize sınavlarına, daha önceki sınavlardaki durumlarını bilmeden girdiler. İdare, bu uygulamanın süreceğini söylüyor. Nereye kadar? İdare diyor ki, harçlar yatırılana kadar. Biz diyoruz ki, mahkemenin verdiği iptal kararına kadar.

Dava açabilmek için gerekli olan yasal yolları tüketmek durumunda olan öğrencilerin, bunun için verdikleri dilekçelere yanıt verilmemekte, yanıt için yasada öngörülen altmış günlük süreyi tüketeceklerini ifade etmektedirler. Bu durumda ise öğrenciler, Nisan ayında yapılacak olan son vizelere ve belki de Haziran'daki finallere, hangi derslerden vize alıp hangilerinden alamadıklarını bilmeden girmek durumunda kalacaklar. Belki de, öğrencilerin yıl kaybetmeleri hatta okuldan atılmaları söz konusu olabilecek.

A.Ü. Hukuk Fakültesi'ndeki bu uygulama, ta başından (ilk ilandan beri) şantajdır, tehdittir. Son yıllarda ülkemizde yaygınlaşan idare hukuku anlayışının üniversitelerdeki yansımasıdır. Yönetenler, boyun eğmeyenlere diyen anlayışın örneğidir. Parası olan okur demenin bir başka ifade tarzıdır.

Son sözümüz, A.Ü. Hukuk Fakültesi'nin yönetimi ve dekanına; "Hukuk devletinin gereklerinden biri de, yasal yönetim ilkesidir. Bu ilke gereğince, kamu yönetimini düzenleyen kuruluşların, bunlara ilişkin görev ve yetkilerin yasal dayanağının bulunması gerekir." (Şeref Gözübüyük'ün Yönetim Hukuku adlı 2. sınıf ders kitabından-21. sayfa)

"Hukuk devletine, polis devletinden ayıran başlıca özellik, devlet görevlerini belirli hukuk kuralları içinde yürütülmesidir." (Bu da 19. sayfada yeralıyor.)

YENİ ÇIKTI

BİLİM VE SANAT KİTAPLARI

1575 lira

Tek isteklerde ederi kadar posta pulu gönderiniz.
Asmalıçeşme Sk. 14/2 Bınbirdirek, İstanbul

YENİ ÇIKTI

YARIN YAYINLARI

NİHAT BEHRAM
yine de gülümseyerek

1575 lira

Tek isteklerde ederi kadar posta pulu gönderiniz.
Asmalıçeşme Sk. 14/2 Bınbirdirek, İstanbul

ŞÜKRÜ ERBAŞ

"Şiir yalana karşı gerçekliğin şarkısını söylemiştir, söyleyecektir."

"Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü"nü alan Şükrü Erbaş'ın ödül töreninde yaptığı konuşmayı aşağıda sunuyoruz.

Değerli Konuklar,

Şiirimin bir ödüle değer görülmesinin mutluluğu içindeyim. Bundan da önemlisi bu ödülün, yaşamı ve şiri bütün bütün örtüşmüş, sonuna kadar düşünce namusunu korumuş alçakgönüllü bir bilge, bir sevgi öğretmeni, gerçek bir halkçı ve Atatürk devrimcisi; tüm bunların ötesinde bu niteliklerle donanmış değerli bir ozan adına konulmuş olmasıdır. Dergilerde şiirimin ilk yayınlanmasından yaklaşık bir ay sonra O dünyamızdan ayrıldı. Bu nedenle tanışma olanağı bulamadım. Ancak Özgür İnsan ve dergilerde şiire yeni başlayanlara tükenmez bir sabırla yaptığı katkılardan pek çok arkadaş gibi ben de payımı aldım.

Her on yılda bir gelişimi ve düşleri büyük acılarla budanan bir ülkenin şiir yazan bir bireyi olarak insan emeğine ve onuruna yakışır bir dünya düşlüyorum. Şiirin olanaklarıyla insana ve dünyaya açıklıklar getirmeye; yaşamı, iyiye, güzele ve doğruya dönüştürmeye, bu dönüşümü sağlayacak insanlara ulaşmaya çalışıyorum. İşte bu yüzden Şairin dünyaya fırlatılmış bir taş, başıboş bir düş bulutu olmadığına; kendinden öte bir önemi vesorumluluğu bulunduğuna inanıyorum. Bunu derken, şaire ayrıcalıklı bir yer tanıdığım sanılmasın. Şair de insanlar içinde bir insandır. Tek farkı elindeki çalgısı, yani şiiridir.

Ancak, şair bu çalgıyı çok iyi kullanabiliyorsa sözünü ettiğimiz önemi kazanır. Duyarlığı ve bilinciyle o, toplumun, yaşadığı çağın gerçeğini ve akışını kavramak, değerlendirmek ve yansıtmak gibi bir büyük görevle yükümlüdür. Kimse böyle bir görev vermemiştir ona, kendisi gönüllü talip olmuştur. Bu yüzden bir kat daha artar sorumluluğu.

İşte böyle olduğu için biz şairden ve şiirinden, savruklukk, sayıklama ve tatlı ahret düşleri değil, bir eylem, bir ilerleme, bir aydınlanma olanağı olmasını, bize bunu sağlamasını bekleriz. Hele de bizim gibi ülkelerde ve böyle dönemlerde.. Çünkü şiir yaşamın tüm alanlarında ve tüm zamanlar içinde yalana karşı gerçekliğin, kabalığa karşı inceliğin, çirkinliğe karşı güzelliğin, kötülüğe karşı iyiliğini, baskıya karşı özgürlüğünü, bağnazlığa karşı hoşgörünün o sonsuz, ince, ışıklı şarkısını söylemiştir, söyleyecektir. Bunu bize Ceyhun Atuf Kansu, şiiri ve ömrü ile göstermiştir.

Ulusal değerlerden, bir gelenekten yola çıkarak evrensele ulaşmanın gizini, çağdaşlık bilincini, düşünce ve eylemde tutarlılığın erdemini, gerçek insan sevgisinin nasıl bir hazine olduğunu en iyi Ceyhun Atuf Kansu'dan öğrenebiliriz. Öylesine yalın, tutarlı ve anlamlı bir yaşamı olmuştur.

Konuşmamı O'nun şu sözleriyle bitirmek sanırım en anlamlısı olacaktır: "Şiir yazılan bir ülkede gelecekten umut kesilmemeli, yaşam şiire yanıyor demektir. Yaşam dilde dolandıkça da korku yok, sessizlik yenilmişir, ölüm erişemez gelecege, yaşam gidecektir dizelerle"

Derin saygılarımla.

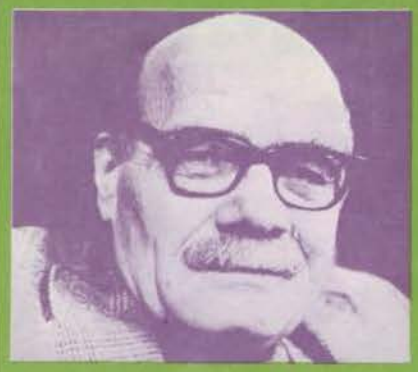

CEYHUN ATUF KANSU: "Yurdumuz ve yeryüzümüz şiirsiz kalmasın," diyen Ceyhun Atuf Kansu, 1919 yılında İstanbul'da doğdu. Öğrenimini Necatibey İlkokulu (1932), Ankara Gazi Lisesi (1938), İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde (1944) yaptı. Çocuk hastalıkları uzmanı olduktan sonra, halka hizmet vermek üzere Turhal'a gitti. Uzun yıllar Turhal Şeker Fabrikası'nda hekimlik yapan Ceyhun Atuf Kansu daha sonra Ankara'ya geçerek, Etimesgut Şeker Fabrikası'nda yine hekim olarak çalıştı. Son görevi Şeker Şirketi Genel Müdürlüğü'nde Sağlık Müdürlüğü oldu. 17 Mart 1978 yılında çok sevdiği Ankara toprağına gömüldü.

Şiirlerini 1938'den başlayarak dergilerde yayınlamaya başladı. Önceleri hafif edebiyatı etkisinde kalan KANSU, 1945 yılından sonra yurt ve halk sevgisi temalarını işlemeye başladı. Ulusal Kurtuluş Savaşı, Atatürk'ün çağdaş yorumu, bağımsızlık, doğa ve insan sevgisi KANSU'nun kaleminde bir gül gibi açtı. İlk kitapları **Bir Çocuk Bahçesi'nde, Bağbozumu Şöleni, Çocuklar Gemisi, Yanık Hava, Haziran Defteri, Yurdumdan 1941** ile 1960 yılları arasında yayınlandı. 1965'te yayınlanan **Bağımsızlık Gülü** "Yeditepe Şiir Armağanı"nı, 1970'te yayınlanan **Sakarya Meydan Savaşı** kitabı da "Behçet Kemal Çağlar Ödülü"nü kazandı. Düzyazı yapıtlarını da, **Devrimcinin Takvimi, Ya Bağımsızlık Ya Ölüm, Köy Öğretmenine Mektuplar** (1964 Türk Dil Kurumu Deneme Ödülü), **Atatürkçü Olmak, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı, Cumhuriyet Bayrağı Altında, Bahın Kız Dahın Oğul, Sevgi Elmas** adlı kitaplarında topladı.

İlk kez geçen yıl, 1986'da, ölümünün yedinci yılında, Ceyhun Atuf Kansu'nun adını ve öğretisini yaşatmak ve sürdürmek amacıyla ailesi tarafından düzenlenen "Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü"nü, Eylül adlı yapıtıyla Behçet Aysan kazanmıştı.

Çığlık

Yankısı boşlukta kalmış
bir içli çığlık
Elektrik direğine tebeşirle
yazmışlar:
- S e n i
s e v i y o r u m...

Direnip durdu günlerce
Zamanların bulutundan
süzülen
Hüzün yağmurlarına
Tuhaftır silinmedi

Kimdir, hangi çalkantıda
Salmıştır çığlığını yolların
ucuna?
Almış mıdır bir yazıda
donup kalmış titreşimi
Yüreğinin ocağına o gönül
üzücü?

Sevmek derinimizde gülü
solmuş bir zaman
Geçtik her seferinde aynı
soruyla
Düğümlenmiş bir duyguyu
çözüp bağlayarak:
"Sevdiğine yanıt
vermedikten sonra
Başka kime yanıt verir
yeryüzünde insan."

Şükrü Erbaş

Türkçesi: OĞUZ YAŞAR

ADELIA PRADO

Brezilyalı kadın şair. 1936 doğumlu. Ana yurdu Minas Gerias. Brezilya'da şairliği yanısıra eleştirmenliği ile de tanınıyor. **Bagadem, O Coraçâo Disparado, Terra de Santa Cruz** isimli şiir kitapları var. Düzyazılarını ise **Solte os Cachorros** ve **Cocos pera um Vitral** isimli kitaplardan toplamış.

Gecenin Ortasında

Gördüğüm düşü anlatmak için uyandırdım onu:
masa yok, hiçbir şey destek olmuyor onlara -
ak bungalovlar, karanlıktan kopmuş.
Işıma yok, koku yok ya da arılık yok,
yalnızca ak dallar, bol ak akış.
Karanlık odada, bir canlanış: alışılmamış devinimin
görünüşü.
Yol bir koku anımsatıyor sana, ne dediklerini
duyumsuyorum -
"Bir yeniden diriliş hazırlığı örülmekte, çanları çalacak
neşenin kökleri."
Acı veren hoşnutluk.
Uyuyamadığımı gördü ve "Kadınlar
çok karmaşık, erkeklerse çok basit.
Ben basitim. Sen de öyle olmalıydın." dedi bana.
İsterim basit olmayı, haklı şimdi -
basit, basit, yinelemeye başladım içimden - basit, diye.
Birden bu sözcük dikildi karşıma. Çarptı geçti üzerimden.
"Nedir yanlış olan?" diye sordu bu kez.
- Bungalovlar -
Hiç o kadar uzaklara gitmedik ki biz,
Aklım başıma geldi bu soruyla, hıçkıra hıçkıra,
yeterince basit oluncaya dek yumuldum uyumaya.

Lekesiz Pencere Camı İçin Ayrıntılar

Gerçekten var mı Japonya?
Kıyılarının yakıcılığıyla, bilmediğim bir ülke ya da?
Ayaklar arasındaki halk. Genel ve bilinen.
Ne isterim yüreğinden, gözlerinin sonsuz derinliğinden
ki dilediğince davran ama konuş.
İspanya'da bir göz atsaydın bana, parmaklarımı şaklatacak
ve başlayacaktım dans etmeye, kırmızılara bürünmüş.
Gözlerimi güneşe diktiğimde, bir hayal belirdi,
kusursuz, yalnızca bir saniye için
ve sonra unuttum.
Ermişlerde de var, Tanrının
konuşmaksızın etkileyen gücü.
Altın'dan yapılmış biri o, ve boyunlarımıza taktığımız
kolyeleri çıkarma inceliğini verdi bize.
Demek ki çok saydamdı, zorlukla gördüm kendim için
satın aldığım günahı.
Otuz yaşında da aynı tutkuların vardı,
sivrisinekler gibi değişmeyen güneşin battığı mutfak,
annemin kahve pişirmesi,
ve babamın uzanıp şekerleme yapması.

Lunaparkın Abecesi

Bilirim nasıl yazılacağını.
Mektuplar, notlar, sipariş listeleri,
ninemin asla var olmamış çiftliğinde neşeli gezintilerimi
yazarım okum kompozisyonlarında,
oysa ninem Job gibi yoksulun teki.
Ama açıklanamaz şeyler de yazarım:
Mutlu olmak isterim, solgun.
Ve mutlu değilim, acı içinde.
Üzüncümden alır götürür beni, kekeleyen çanlar,
ağlaşanlar arasında insan:
"Hiçbir şey geri getiremez onu bana." diyor.
Yaşarım bazı şeylerin birbirine seslendiği yeryüzü
yuvarında,
haykırdığımızda daha güçlü
çıkar sesimiz denizi çağıran suların sesinden,
öyle bir yer işte, her ırmak gözyaşı damlacıklarıyla yüklü
İnsanlar acıkır burada. Her biri nefret içinde.
İnsanlar mutludur burada, olağanüstü güzelliklerle
kuşatılmış.
Düşün, güvenli bir dönme dolabı
bindiğinde başını döndüren -
ışıklar, müzik, kendinden geçmiş sevgililer.
Ne kadar güzel! Bir yanda oğlanlar,
diğer yanda kızlar - bense, çılgın gibi evlenerek
eşimle küçük yatak odamıza yatmaya giderim
tahta döşemeli kocamış bir evde.
Ölümü düşünmemekten başka yol yok,
ölümsüzlüğü istemek için , olağanüstü güzellikler arasında.
Mutluyum ve acılıyım, yarı yarıya.
"Her şeyi al götür tez elden." dedi annem,
"git bir dolaş, kendinden hoşnut ol, bir sinemaya git."
Annem davranışlarının Dedeme benzediğini fark
etmeyerek:
"İnsanlara katıl-görmeyi istediğin biri varsa,
bulabilirsin onların arasında." dedi.
Bağışla sözcükleri, ama yaşamak istemiyorum artık.
Lunaparkta olmak istiyorum şarkıcının sesi
tatlı bir ezgiye dönüştüğünde öğleden sonra.
Şöyle de yazabilirim: öğleden sonra. Sözcüksüz,
olduğu gibi.

Sözcük Haritası ile Efsane

Thebes, Midian, Hoar Dağı.
Sfenks'e benzer adları.
İdumea, Ephraim, Gilead.
Öyküleri benim bölünemez ilgime gerek duymazlar.
Rahatlatır beni haritalar,
okyanuslardan daha büyüktür çöller
dalamam içlerine
çünkü haritalarda bile engindir onlar,
doymak bilmez, evcilleştirilemez.
Nasıl canlandırırsınız gözlerinizde bir haritayı?
Burada ırmaklar, burada dağlar, köprüler, körfezler,
ya da ormanlar, korku verici deniz.
Büyüleyicidir haritaların efsaneleri
bol bol gezip tozarlar.
Çılgının tekisin sen, söylerler bana, bir harita bir haritadır.
Ben değilim, diye yanıtlarım.
Harita **bir yer**in var olduğunu kesinlilikle gösterir;
kan ve nice değerli gizem içerir haritalar.
Ve tanrı konuşur bizimle haritada dünyalı sesiyle.